



NOVI GLAS

CENA 1 EVRO



Uvodnik

Jurij Paljk

Kriza!

In sedaj je jasno, da tudi pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji nismo nikakršna izjema, saj nas je vest iz Rima, ki je sicer prišla že napovedana, vseeno ponovno zbolela, ko smo izvedeli, da namerava italijanska vlada korenito krčiti finančna sredstva za našo manjšino!

Da bo to prizadelo vse, ki smo poklicno zaposleni v okviru delovanja naše manjšine, ni potrebno posebej poudarjati, velja pa vsaj na glas povedati, da bomo vsi pripadniki slovenske manjšine v Italiji bolj revni, tudi tisti, ki imajo srečo, da ne delajo v slovenskih kulturnih, raziskovalnih in drugih ustanovah. Rezanje sredstev bo seveda prizadelo vsakega posameznika v naši sredi, predvsem se bo to poznalo v še večjem uhajanju naših mladih izobražencev drugam. Že dolgo nemočno opazujemo odhod naših mladih izobraženih kadrov drugam, precej jih odide iskat zaposlitev v Slovenijo, veliko jih gre v osrednjo Italijo, še več pa jih odhaja v tujino. Otroci bogatejših staršev znotraj naše narodne skupnosti pa itak že vrsto let odhajajo po slovenski maturi v tujino ali pa na prestižne italijanske univerze študirat in si po študiju poiščejo zaposlitev drugod, nikdar ne v domačih krajih. Za našo narodno skupnost so seveda tako ali drugače za vedno izgubljeni. In naj se zato nihče ne čudi, če je danes v domala vseh upravnih telesih pomembnih slovenskih institucij, organizacij in ustanov na vodilnih mestih videti predvsem upokojeince, ki nikdar prej niso živeli od dela v okviru slovenske narodne manjšine, ampak so bili zaposleni drugod, največkrat v javni upravi, v državnih službah, danes pa odločajo o usodi ljudi, ki živijo od dela v slovenski manjšini in zanjo.

In rezanje finančnih sredstev za našo narodno skupnost bo še poglobilo to rano v našem narodnem telesu, saj si polnokrvnega življenja naše narodne skupnosti brez mladih, svežih ljudi, ki so izobraženi, ne moremo predstavljati. A za mlade naše ustanove niso več zanimive, finančno gotovo ne! Če pa hoče naša narodna skupnost obstati, se razvijati, mora imeti toliko moči, da v svoje vrste privabi mlade, nekaterim da tudi možnost dostojnega življenja, bogastva v vrstah manjšine itak nikdar ni bilo!, sicer bo postala bolj privešek nekega društva upokojeincev, ki je po naravi obsojeno na prirejanje veselice, božičnic in izletov ter raznih zabav; prihodnosti, v kateri bi se prepoznali mladi, pa nima seveda nobene!

In prav na tem področju se bo najbolj poznalo krčenje finančnih sredstev, saj bomo prisiljeni vsi krčiti, beri: zmanjševati število zaposlenih oseb. In tisti, ki delamo v slovenskih ustanovah, organizacijah, tudi pri Novem glasu, vedno na sejah upravnih odborov poslušamo za nas grobe in žaljive besede, ki so sicer resnične, a so vselej grobe in žaljive: "Osebe stane"! Kot da osebe, ki je zaposleno ali pa je bilo zaposleno v državnih službah, od zavoda RAI do deželnih služb, šolstva in drugih javnih služb, ne bi stalo! Pa se zdi, da stanemo samo mi!

In zato ni nič čudnega, če premožnejši starši svoje otroke pošiljajo na študij in na delo stran, ven iz naše srede, za nas pa je to porazno, kot je katastrofalno dejstvo, da v manjšini sami nismo sposobni doseči vsaj minimalnega skupnega pogleda na za manjšino usodne zadeve.

Ce že skupne vizije za razvoj slovenske manjšine v Italiji ni, pa bi v teh kriznih časih morali odgovorni najti skupni jezik pri reševanju obstoječih ustanov, v katerih delamo ljudje, med njimi nekateri, ki smo se pred leti odrekli drugim zaposlitvam, ker še vedno verjamemo v smisel in življenje slovenske narodne skupnosti v Italiji. Da se ne bomo spet znašli samo pred večnim reševanjem "našega gledališča, dnevnika, Glasbene matice", ki so sicer pomembni, a ne edini tvorci našega življenja v Italiji.

Jesen se poslavlja



Vinograd na Krasu

Foto JMP

SSO in SKGZ pišeta predsedniku vlade

"Problemi so za nas izredno dramatični"

Spoštovani gospod Silvio Berlusconi, predsednik Vlade Republike Italije, v roke Vladnemu komisarju in prefekturi v Trstu:

Gospod Predsednik!

Obračava se na Vas v imenu Slovenske kulturno gospodarske zveze (SKGZ) in Sveta slovenskih organizacij (SSO) in Vam izrekava dobrodošlico v deželi Furlaniji Julijski krajini, oz. v njenem glavnem mestu Trstu. Dne 16. maja letos sva Vam ob izvolitvi za predsednika italijanske vlade podrobneje razčlenila vso problematiko, ki zadeva življenje in delovanje slovenske narodne skupnosti v Italiji. V tem pismu sva Vas tudi naprosi-

la za krajši razgovor z Vami, kar pa nam doslej ni bilo dano dočakati in s tržaške prefektуре smo tudi prejeli obvestilo, da nas ne morete sprejeti v Trstu dne 18. novembra letos ob Vašem obisku v prestolnici naše dežele.

Upava, da nas boste čimprej sprejeli na sedežu vladne palače v Rimu, ker so problemi za nas izredno dramatični. Gre namreč za težko kle-

pomenilo iti naproti pravi katastrofi, saj bi bila premnoga naša slovenska društva prisiljena prenehati s svojim delovanjem.

Želiva Vas nadalje seznaniti z dejstvom, da si pričakujemo od vlade, ki ji Vi predsedujete, da bo sama izvedla in obenem čimprej posredovala pri pristojnih organih, da bodo na avtocestni trasi, ki poteka po goriškem in tržaškem ozemlju, čimprej postavljeni dvojezični napisi, kot to v bistvu velevajo tudi mednarodne pogodbe.

V upanju, da bomo v Vas dobili sogovornika naših pravic in pričakovanj Vas lepo pozdravlja

Rudi Pavšič, Predsednik SKGZ
odv. Drago Štoka, Predsednik SSO



Foto JMP

Pogovor



Prof. Dario Frandolič je s sodelavci prevedel v slovenščino knjigo o prvi svetovni vojni na Krasu

3

Nagrada Darko Bratina



Filmska producentka Petra Seliškar je letošnja prejemnica nagrade Kinoateljaja

8

SLOVNIK
SLOVENSKE IZOBRAŽEVALNE KOLEKTIVNE

EX
BORDER

Slavoj Žižek

Kaj se zgodi, ko pade meja:
film in ideologija

20.11.2008
18.00

Kulturni dom
Ul. Brass 20 - Gorica

info@slovnik.org - tel. +39. 334. 28 25 853

FACTOR BANKA

kraški zidar

NLB InterFinanz

SALONIT ANHOVO



Slovenska skupnost / Deželno tajništvo

Deželni tajnik Terpin čestital Vajglu, Petku in Brulcu

Deželni tajnik SSK Damijan Terpin je izrazil svoje čestitke dr. Ivo Vajglu za predsedovanje Odboru za mednarodne zadeve, Miru Petku za predsedovanje Komisiji za Slovence po svetu in v zamejstvu ter novogoriškemu županu Mirku Brulcu za podpredsedstvo slednje.

V svoji čestitki je zapisal: "Stranka Slovenska skupnost si od svojega nastanka leta 1975 prizadeva, da bi, preko samostojnega nastopanja, zagovarjala pravice Slovencev v Italiji, spodbujala njihov vsestranski družbeni razvoj ter uveljavljala načelo združenega, enotnega in avtonomnega političnega delovanja. Današnje splošno stanje slovenske narodne skupnosti v Italiji je zadovoljivo, kar se tiče odnosov z Republiko Slovenijo, saj smo v zadnjih letih dobili dober zakon, v katerem je dana pravna podlaga za solidno institucionalno raven. V ta namen je naša stranka pozdravila ustanovitev Sveta za Slovence v zamejstvu, h kateri je bila

tudi povabljen. Toliko bolj pomembno pa je dejstvo, da je zakon določil tudi posebni ministrski resor, ki ga je sedanji mandat za sestavo nove vlade tudi upošteval. Popolnoma drugačno pa je stanje slovenske narodne skupnosti v Italiji. Poleg že kroničnega zamujanja in zapletanja pri izvajanju zaščit-

da bi tako stanje pozdravila predsednik italijanske vlade Silvio Berlusconi in nemška kanclerka Angela Merkel, ki naj bi prihodnjega 19. novembra prisostvovala slovensmu odprtju avtocestnega odseka.

Stranka Slovenska skupnost pričakuje, da bo Republika Slove-

nija odločno posegla na vseh nivojih, da se spoštujejo osnovne človeške pravice, ki pritečejo vsaki narodni skupnosti, kot je slovenska v Italiji, in da se zaščita izvaja, tako kot na področju, kjer živi italijanska in

madžarska skupnost v Sloveniji, kot tudi, da se sprejeta mednarodna in zakonska določila izvajajo v prid slovenski narodni skupnosti in ne na podlagi političnih pritiskov nasprotnikov sožitja in sodelovanja med obema narodoma in državama.

Ob zaključku Vam še enkrat želim obilo uspeha pri vodenju te pomembne komisije in Vas že zdaj vabim, da skupaj z Vašo komisijo obiščete naše kraje in ljudi, ki na njih živijo".



Miro Petek



Mirko Brulc



Ivo Vajgl

nega zakona 38/01 sta sedaj nastopila krčenje finančnih sredstev, namenjenih slovenski narodni skupnosti, ter racionalizacija šolskega sistema. V zadnjem času se je še pojavilo vprašanje dvojezičnih napisov ob odprtju avtocestnega odseka pri Trstu, kjer se izvajajo hudi pritiski proti kakršnikoli dvojezičnosti, kar je tako proti določilom zaščitnega zakona 38/01 kot tudi proti mednarodnim obvezam, ki jih je podpisala Italija. Še posebno hudo bi bilo,

obravnavati naravnost katastrofalno krčenje državnih prispevkov slovenski narodni skupnosti, ki ga predvideva finančni zakonski osnutek ministra Tremontija in ki ga je poslanska zbornica že potrdila. Gre za hudo zmanjšanje ravni zaščite naše narodne skupnosti in za poseganje po samem življenju društev in organizacij, katerih delovanje je neobhodno potrebno za obstoj in razvoj, še posebno v času težke splošne gospodarske krize. Naravnost nezaslišano je dejstvo, da se največ gmotna finančna sredstva za rešitev bank in velikih podjetij, ki so zašla v težavo po lastni krivdi, po drugi strani pa je krivično, da izpostavljenim družbenim subjektom, kot so narodne skupnosti, v katere spadata slovenska v Italiji in italijanska v Sloveniji in na Hrvaškem, odrekajo denarna sredstva. Svet slovenskih organizacij bo vsestransko odločno vztrajal v zahtevi, da se ta krčenja odpravijo in da se slovenski narodni skupnosti zagotovi pravično in primerno državno financiranje, kot to določajo vse pravne državne in mednarodne obveze. SSO pričakuje tudi odločen poseg dežele FJK in njenega predsednika Tonda, ki naj po eni strani zahteva od rimske vlade, da spoštuje obveze do Slovencev, po drugi strani pa, da zagotovi primerna deželna sredstva iz lastnega proračuna.

Izvršni odbor je obravnaval tudi stanje Slovenskega stalnega gledališča in splošne napore, da se preseže sedanje krizno stanje, ki je nastalo po odstopu predsednika Borisa Kureta.

Ob koncu je Izvršni odbor, poleg določenih tehničnih zadev, vezanih na potek občnega zbora, še določil geslo tega zbora, ki bo "ZA OBSTOJ IN RAZVOJ".

Glede na to, da se je Izvršni odbor zadnjič srečal v sedanji sestavi, je predsednik Štoka vsem odbornikom izrazil hvaležnost za sodelovanje in podporo v triletnem mandatu, ki se sedaj končuje.

Po finančni krizi in zmagi Obame v ZDA

Zaključeno obdobje unilateralizma

Temelje svetovnega gospodarskega reda po drugi svetovni vojni so države zmagovalke, v prvi vrsti ZDA, vzpostavile na zasedanju v mestu Bretton Woods v ameriški zvezni državi New Hampshire. Glavno besedo so na tem srečanju prepustili najbolj znanim finančnim in ekonomskim strokovnjakom takratnega časa, med katerimi je omeniti zlasti ekonomskega strokovnjaka Johna Maynarda Keynesa, znanega zlasti po njegovih teorijah o uravnavanju gospodarskega razvoja. Takrat so ustanovili Mednarodni denarni sklad in Svetovno banko kot stebra novega gospodarskega reda, slonečega na ameriškem dolarju, vezanem na zlato. Drugim državam je bila prepuščena izbira, da svoj denar trdneje ali ohlapneje vežejo na konvertibilni ameriški dolar. Ta red je veljal do sedemdesetih let

prejšnjega stoletja, ko je takratni ameriški predsednik Nixon pretrgal zadnje vezi dolarske valute z zlatom oziroma s sistemom realnega gospodarstva. To je imelo za posledico inflacijo, podražitev nafte in drugih surovin. Prepustitev razvoja gospodarstva svobodnemu trgu, ki je po liberalističnem načelu sposoben uravnavati gospodarske tokove, je sčasoma privedla ameriški trg do tega, da so se bančni in drugi gospodarski operaterji spuščali v vedno bolj tvegane posle, nadzorni organi pa niso dosledno opravljali posebnega nadzora, zaupajoč trgu, da bo sam od sebe vse uredil. V tem je namreč glavni vzrok za zadnjo finančno krizo v ZDA, katere posledice pa se postopoma prenašajo v večji ali manjši meri v druge dele sveta. Zaradi tega vla-

da povsod zaskrbljenost in še posebno v Evropi, kjer je gospodarska rast že nekaj časa itak upočasnjena ali celo v zastoju. Spodbudno je, da si članice Evropske unije solidarno prizadevajo za čim večjo omejitev negativnih posledic in napovedujejo, da bodo skupno z drugimi državami nastopile s skupnim stališčem glede ukrepov

oblikuje v multilateralni sistem, ki neizogibno izpodjeda do včeraj povsem dominantni položaj ZDA. Pri tem seveda ne smemo zane-mariti Rusije kot glavne naslednice Sovjetske zveze, ki se tako politično kot gospodarsko

stalno utrjuje in se vedno bolj vidno postavlja po robu ZDA, katerih politika je po razpadu Sovjetske zveze temeljila na unilateralizmu kot edine velesile na svetu.

Potem imamo tu še Kitajsko in Evropsko unijo, ki teži k uveljavljanju svoje dejanske moči in vloge kot avtonomnega subjekta in kot taki želita biti obravnavani s strani ZDA, ki so v času vladanja predsednika Busha uveljavljale unilateralnost tudi do včerajšnjih tennih zaveznikov, to se pravi do Evrope. Ameriški unilateralizem je najbolj prišel do izraza v vojaškem posegu v Irak mimo OZN. Vsi ti vzroji sedaj prihajajo na dan. Politični preobrat s prodorno zmago demokratov na predsedniških volitvah najbolj očitno potrjuje, da po stari poti ni mogoče naprej ne na političnem ne na gospodarskem področju, temveč da se mora Amerika sprijazniti z novo stvarnostjo pluralnega sveta. To bo pravzaprav temeljna naloga novega predsednika Baracka

Obame, ki je tako prodorno zmagal kot malokateri njegov predhodnik.

Po drugi strani niso nobene druge ameriške volitve vzbudile veliko zanimanja tolikšnega števila ljudi in v tolikšnih državah kot letošnje. K temu sta pripomogli predvsem pričakovanje konca vojne v Iraku in finančna kriza. Evropa upravičeno pričakuje spremembe v ameriški zunanji politiki. Vendar se mora tudi Evropa sama pogledati v ogledalo, to se pravi, da mora kaj več storiti na področju medkulturnega sobivanja z vedno številnejšimi zunanji priseljenci, ki jih danes živi v Evropi že kakih 40 milijonov, med njimi 16 milijonov muslimanov. Če priložnost zamudi, bodo problemi.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Najbolj pekoča pa je revščina

Od vseh posledic globalizacije je najbolj pekoča revščina. Seveda so hud udarec za človeštvo podnebne spremembe in vse večja militarizacija v tem ali onem imenu, še posebno hud udarec je finačna oziroma gospodarska kriza, nemara od vsega najhujša pa je revščina. Revščina v svetu, zaradi katere trpi več kot 900 milijonov ljudi in se zadnje desetletje z lakoto uničujoče širi - vse večja kot je v razvitem svetu gospodarska rast, vse več je drugje revnih in lačnih. Občutek je bil torej točen: bolj ko se je globalizacija nebrzdano stopnjevala in nam je vladal svobodni trg, ki smo mu vse bolj predano služili, večja so v svetu postajala revna območja in vse več je bilo žrtev ter ogroženih. Toda o vsem tem, kot da nismo razmišljali, ne nazadnje so "lačni in nesrečni" silno daleč. Poleg tega misel na zavržene nam, ki imamo hrane v izobilju, ni prijetna, saj nas navdaja s slabim občutkom, da smo storili premalo in se nismo resneje lotili reševanja tega bridkega problema, kar bi v duhu človečnosti morali storiti. Na "lačne in nesrečne" zato pozabljamo, v resnici jih pozabiti ne moremo. In zato nas misel nanje obremenjuje, ker smo pač bitja z etičnim čutom ne glede na to, ali temu čutu sledimo ali ga zadržimo z brezbriznostjo. In prav tej brezbriznosti se je postavil po robu nekdanji sekretar Organizacije združenih narodov Kofi Annan, ki je dobesedno rotli razvite države, naj letno namenijo 750 milijonov dolarjev za odpravo najhujših posledic revščine. Težko je verjeti, to-

da pri tem ni bil uspešen: pozivu so sledile le nekatere države, druge občasno, tako da vsota ni bila nikoli dosežena. Danes bi za odpravo najhujših posledic revščine potrebovali milijardo in 300 milijonov dolarjev, in če pomislimo, da so Združene države Amerike in Evropska unija za zaježitev finančne krize vrgle na trg več kot tisoč milijard dolarjev, bi se zdelo, da se bo našla še tista ena milijarda za revne in lačne, vendar se to do tega trenutka ni zgodilo. Upravičeno se je zato mogoče vprašati, ali bomo razviti revnim pomagali sedaj, ko je velika kriza na pragu naše hiše in bo v notranjost naših bivalnih prostorov gotovo vstopila? Če nismo bili sposobni pomagati v najboljših letih, kako bomo danes, ko se revščina pojavlja tudi znotraj naših razmer, in to vse izraziteje, ter se celo krepi? Bomo odpravljali vsaj njo, domačo revščino, ali tudi te ne? In se bomo ali ne bomo zamislili ob dejstvu, da je vse močnejši in vplivnejši sloj bogatih, ki je od t. i. nižjih družbenih slojev gmotno in miselno vse bolj odmaknjen? Smo neenakost v tukajšnjih in svetovnih razsežnostih res do takšne mere stopnjevali, da smo sprožili proces izenačevanja, ki bo najbolj prizadel prav nas in predvsem nas v razvitem svetu? Pred leti je tedanji francoski predsednik Chirac izjavil, da je lakota v svetu sramota za človeštvo. Te besede je bilo mogoče razumeti kot napoved, da se bomo z lakoto in revščino nepopustljivo spopadli, kar pa se žal ni zgodilo.

Janez Povše

Na dnu...



POGOVOR Prof. Dario Frandolič

Knjiga o doberdobski fronti s poetičnim pridihom

Prva svetovna vojna je usodno zaznamovala naše kraje. Doberdobska planota je postala tragični simbol te morije, vas pa je zaslovela z romanom Prežihovega Voranca. O Doberdobu pa ni pisal samo koroški pisatelj. Obsežno literarno delo, ki je povsem ambientirano v Doberdobu in bližnji okolici, je napisal tudi avstrijski major Kornel Abel, ki je neznan slovenski javnosti. Tudi njegovo delo Kras - Knjiga o Soči doslej še ni bilo prevedeno v slovenščino. Ob nemškem izvirniku smo namreč lahko knjigo našli še v italijanščini. Prof. Dario Frandolič je z Abelom prišel v stik prav po zaslugi italijanskega prevoda. Knjiga o rodnem Doberdobu ga je prevzela predvsem zaradi umetniške vrednosti. Odločil se je zato za pomemben projekt: knjigo je s sodelavci prevedel v slovenščino, da je tako sedaj na voljo tudi slovenski javnosti.

Zbirka novel Kras - Knjiga o Soči je izšla že leta 1934. Kako to, da smo dobili slovenski prevod šele sedaj?

Vzrok za to moramo iskati na več področjih. Politika in ideologija sta pri tem nedvomno igrali ključno vlogo. Ko je bil leta 1934 Hitler v Nemčiji na oblasti, je bila knjiga prepovedana, ker je imel njen avtor judovske korenine. Knjiga je izšla pri založbi Pustet v Salzburgu in doživela tri ponatise. Prodanih je bilo približno 10 tisoč knjig. Hkrati je od leta 1934 dalje usoda pisatelja Kornela Abela zadobivala tragičen okvir. Po drugi svetovni vojni je bila knjiga paradoksalno spet prepovedana, ker je izšla v obdobju nacionalsocializma. V nemškem kulturnem prostoru se je zato na to knjigo povsem pozabilo. Prvič je v italijanščini izšla že davnega leta 1935 v Milanu, drugič pa leta 2001. Ko sem jo prebral, sem pomislil, da bi jo bilo primerno prevesti tudi v slovenščino.

Knjiga je bila torej dalj časa zamolčana, tako kot je zamolčana in nejasna tudi življenjska zgodba Kornela Abela, njenega

avtorja...

Avtorjeva življenjska usoda je v svoji tragiki res posebna: v njej se odraža zgodovina habsburške dinastije. Pripadala je srednjeevropskemu prostoru, v katerem je prevladovala, če lahko uporabim moderen izraz, multikulturalnost. Še leta 1938 je Abel opravljal častno mesto kot predsednik nemško-

rizmi prevladali, je usoda Kornela Abela sledila usodi celotne Evrope.

Najprej je bil zvest domovini, nato pa ga je domovina dejansko zavrnila...

Bil je zvest avstro-ogrski domovini, njen lojalni državljani. Versajska pogodba in ekonomska kriza sta nato pripomogli, da se je poli-



avstrijskega združenja in se zavzemal za priključitev k Tretjemu Reichu. Ko pa je Eichmann začel "reševati" na Dunaju judovsko vprašanje, se je njegova usoda čez noč spremenila. Njegovi kolegi so se zatekli v naročje nacionalsocializma, on in žena pa sta postala žrtvi antisemitskih rasnih zakonov.

To je dejanska tragična zgodba avtorja, ki je bil v času prve svetovne vojne cenjen avstro-ogrski oficir in ki ga je slabih dvajset let zatem zaradi judovskih korenin čakala kruta usoda tako, da še danes ne vemo točno, kako, kdaj in zakaj je umrl...

Pravzaprav gre za usodo Evrope. Ključ te zgodbe je po mojem mnenju prva svetovna vojna, ki je odplavila monarhično okostenelost režimov 19. stoletja. Na površje je takrat prišla generacija anonimnih ljudi, ki so se kalili v strelskih jarkih (Mussolini, Hitler), kasneje pa postali vodje totalitarnih sistemov. Ko so totalita-

tično in ideološko razmerje sil v Evropi radikalno spremenilo. Po naključju se je v tridesetih letih znašel na "napačni strani". Postal je tragična žrtev nacističnega sistema.

Abelovo pisanje ima dvojno vrednost: po eni strani gre za izvrstno vojno kroniko v prvi osebi, po drugi strani pa lahko najdemo tudi umetniško plat in elemente poetike...

Gre za značilnosti literature, o katerih sta govorila že Aristotel in Tolstoj. Naloga vsakega dobrega avtorja je ta, da njegova besedila odražajo življenje, ki ga je tudi sam doživljal. Preko obujanja avtorjevih "pristnih" spominov imajo potem bralci možnost doživeti tudi očističenje. Pričevanje tako dobi poleg zgodovinske tudi estetsko vrednost. Kornel Abel iskreno opisuje svoje občutke na Krasu v zelo specifični obliki. Bolj od zgodovinske kronike zanima pisatelja vsakdanost vojaka v boju za preživetje. S tem pričevanje, vključeno

v neko pripoved, pridobi tudi občloveško vrednost. V novelah zelo izstopa kontrast med kruto realnostjo in poetičnimi občutki. Opisujejo se boj na fronti in nečloveško življenje ter umiranje v jarkih, hkrati pa se pisatelj spušča tudi v opisovanje občutkov, enega od najbolj pristnih človekovih izrazov...

To je bistven element. Avtor mojstrsko povezuje dva nivoja: zgodovinsko realnost in vsakodnevno človeško stvarnost. V združitvi teh dveh realnosti se rodi umetnina. Umetnost mora izhajati iz človekove izkušnje. Brez avtorjeve (ne) posredne izkušnje je zelo

težko brati katerokoli knjigo kot nekaj resničnega in obenem podoživljati z avtorjem samim.

Knjiga je ambientirana na doberdobskem Krasu, med Grmado in Doberdobom, v obdobju soških bitk v I. svetovni vojni. Vidiš ti kako povezuje z drugimi tovrstnimi žanrsko podobnimi deli?

.... ja, v stilu me spominja na Hemingwaya. V Abelovem delu izstopa predvsem dialog, ki ni papirnat, ampak naraven, verjeten, skratka odraža resničnost vojaka v prvi bojni liniji. To ga povezuje z ameriškim pisateljem. Avstrijski pisatelj zna preko pogovora vzpostavljati tudi razlike v jezikovni govorici med nastopajočimi. V nemškem originalu pride to zelo do izraza: Abel namreč do potankosti

"posnema" narečje vojakov. Ko npr. govori romunski vojak, ugotovimo, da je on pač Rumun, ki nemščino komajda obvlada. To velja za vse pripadnike avstro-ogrske vojske. Tovrstne finese je nemogoče prevesti v slovenščino.

Abel postavi tako bralca bolj neposredno v kontekst same zgodbe...

Seveda. V svojem raziskovanju v dunajskem vojnem arhivu sem to vestno preveril. Vse, kar avtor piše, se je resnično zgodilo. Mislim na šesto, sedmo, osmo in deveto soško bitko. Abel je tudi opisoval številne kraje med Devinom in Doberdobom, ki smo jih v opombah s sodelavci skušali bralcu obrazložiti in mu jih predstaviti tudi s krajevnimi ledinskimi imeni. Pri nas je bilo takrat vse porušeno in uničeno, ena sama praznina, prebivalci so bili v begunstvu. Vojna se je dogajala v nekem abstraktnem, praznem prostoru, ki ga je on po svoje spoštoval, še zlasti kraško kamnito pokrajino. Bil je strokovnjak na področju utrdb strelskih jarkov. Zato je bil poslan najprej na tolminsko mostišče in nato še na kraško planoto. Italijanska vojska je takrat hotela prodreti v Trst in doberdobski Kras je predstavljal edino prehodno pot.

Umetniško plat tega dela si v predgovoru utemlil skozi dva zgodovinska velikana, Aristotela in Tolstojca...

V svoji Poetiki govori Aristotel o tem, da mora avtor posnemati dejanja. Kornel Abel je mojster v posnemanju. Ne mislim le na "dokumentaristično" posnemanje, kajti Abel je sposoben realnost prikazati skozi občutke udeležencev. Tudi bralec ima potem občutek, da se je to, kar bere, resnično zgodilo, čeprav je prikrojil zgodovinsko resnico. Recimo, nalašč ni natančno omenil ne datu-

mov, niti korpusa niti regimenta, ki mu je pripadal, saj je to bolj zanimivo za zgodovinarja kot pisatelja. Avstrijski oficir oz. pisatelj pa s sočutjem opazuje ljudi in usodo vojakov, tako kot jo je sam doživel. Sam noče biti v ospredju, zato so njegove novele po večini napisane v tretji osebi. Hoče vzpostaviti distanco do tega, kar opisuje. Sem pa tja ga sicer zanese in spregovori tudi v prvi osebi, tretjeosebno pripovedovanje pa prevladuje.

Vzpostavi se torej objektivnejša slika...

Ja. Namen vsakega umetniškega dela je ta, da odraža resničnost časa, v katerega je postavljena zgodba. Tolstoj pri tem uporablja besedno zvezo "verska zavest časa", gre preprosto za občutek časa. Pisatelj ponazarja občutke ljudi, s katerimi se srečuje. Gre za občutke trpljenja in smrti, a tudi za občutke ironije, recimo letalski dvoboj nad Doberdobskim jezerom ali rešitev ranjene sniice v jarmeljski cerkvi.

Omenil si tudi Aristotela...

V Poetiki govori Aristotel predvsem o dveh pojmi: o sočutju in grozi. Sočutje oz. sočustvovanje se pri bralcu ustvari samo, če je ta občutek prisoten tudi v avtorju samem. Tolstoj pravi: "Umetnost se začne tedaj, ko ima človek namen sporočiti drugim ljudem čustvo, ki ga sam okuša in ga še enkrat prebudi v sebi ter ga s posebnimi zunanjiimi znamenji izraža drugim". Katera so ta zunanja znamenja? Če govorimo o pisatelju, je to besedilo, če gre za slikarja, je to čopič oz. likovna umetnost, če gre za režiserja, so to igrani prizori. Bistveno je torej prebuditi v sebi že prej doživeto čustvo: če ta element manjka, lahko govorimo o dokumentarnosti, ne o umetno-

glede na to, da poznaš kraje, ki jih v knjigi opisuje Kornel Abel?

Po pravici povedano, sem se na začetku nekoliko lovil. Nisem namreč točno vedel, kam so posamezni deli "novel" točno postavljeni. Potem pa so mi nekateri sodelavci in prijatelji pomagali odkrivati lokacije, v katerih je Kornel Abel kot stotnik nadzoroval strelske jarke, jame, vojaške položaje. Govorim o Jamljah, o Debelem vrhu, o Vrtačah, o Doberdobskem jezeru. Začenjal sem odkrivati, da so kraji, ki jih Abel opisuje, resnični. Na začetku sem bil namreč glede tega skeptičen: prepričan sem bil, da so nekatere lokacije izmišljene. Po dolgem raziskovalnem delu pa nam je uspelo najti vse omenjene kraje. Rad bi se seveda zahvalil vsem sodelavcem. Renato Pahor mi je pomagal z nasveti in raziskovalnim terenskim delom, Simon Kovačič, nekdanji predsednik kluba Soška fronta, mi je nudil pomoč pri urejanju gradiva. Omeniti moram seveda prevajalca Mitjo Slaneta in lektorja Vinka Avsenaka. Ne nazadnje bi se rad zahvalil društvu Rat Sloga, ki je to knjigo založilo.

Sam si veliko časa preživel v arhivih, da si avtorja spoznal, o delu napisal predgovor in s mega avtorja predstavil...

Po poklicu sem profesor slovenščine in zgodovine na tehničnem zavodu, dokončal pa sem študij režije. Tudi pri režiranju je potrebna ustvarjalnost. Režiser namreč preko igralcev prikaže neko zgodbo. Čim bolj je ta zgodba naravna, verjetna in resnična, tem boljši je produkt, ki ga režiser podpiše.

Kako pa je potekalo tvoje raziskovalno delo?

Pred sedmimi leti sem začel zahajati v dunajski arhiv. Našel sem veliko fotografij o doberdobski fronti med I. svetovno vojno. Ko smo začeli s prevajanjem, sem tam začel iskati tudi podatke o Kornelu Abelu. Najprej sem namreč mislil, da gre za izmišljeno osebo. Prepričan sem bil, da se za tem avtorjem skriva avstrijski pisatelj Leo Perutz, ki je ustvarjal v obdobju po I. svetovni vojni. V arhivu pa so mi potrdili, da je Kornel Abel resnična oseba. Tam sem našel cel fascikel, ki je nedvomno pričal o obstoju pisatelja in vojaka Kornela Abela. Zelo zanimiva oseba je bila tudi njegova žena Esther Maria Von Velden, ki je izhajala iz zelo znane nemške plemiške družine. V ženinini družini je bilo veliko umetnikov in znanstvenikov. Kot zanimivost naj povem še, da je oče Abelove žene prvi, ki je v ZDA odprl industrijski kemijski obrat.

Abelova žena je tudi prisotna v knjigi. Za platnico ste namreč izbrali njeno sliko, v kateri je po moževi literarni predlogi upodobila Doberdobsko jezero in Kras...

Ona je bila po poklicu slikarka. V zadnjem obdobju sem našel nove dokumente, ki pričajo o umetniški sposobnosti gospe Von Velden. Tudi sama je svojo življenjsko pot sklenila kot tragična žrtev nacistične ideologije.

Kje lahko zainteresirani knjigo kupijo?

Najdejo jo lahko v Katoliški knjigarni. Lahko pa jo dobijo tudi osebno pri meni ali pa pri društvu Rat Sloga.

Andrej Černic

Nenavadna zgodba zbirke novel Kras - Knjiga o Soči

Delo Kras - Knjiga o Soči (v nemškem izvirniku Karst. Ein buch vom Isonzo) je izpod peresa avstro-ogrskega oficirja in pisatelja Kornela Abela izšlo leta 1934 kot njegov prvenec. V obdobju dveh let so knjigo trikrat ponatisnili, leta 1935 tudi v italijanskem prevodu pri založbi Corticelli iz Milana. V italijanskem prevodu je knjiga ponovno izšla leta 2000. Uvod v nemško izdajo iz leta 1934 je prispeval nacionalsocialistični pisatelj Bruno Brehm, sin avstro-ogrskega častnika, rojen leta 1892 v Ljubljani. S Kornelom Abelom ga je povezovala literarna žilica, pa tudi vojaška kariera. Po Hitlerjevem prihodu na oblast pa ju je usodno ločila nacistična ideologija. Zbirka novel Kras - Knjiga o Soči je doživela nesrečno usodo: v času nacizma je bila prepovedana, ker jo je napisal Jud, pozneje pa je bila postavljena na indeks prepovedanih knjig, češ da nosi klince sovraštva in rasizma.



Slovenska skupnost / Deželno tajništvo

Zaskrbljenost zaradi vesti iz Rima

Slovenska skupnost, ob dogajanju v poslanski zbornici, v sredo, 12. t. m., potrjuje, da je italijanska vlada Slovincem v Italiji napovedala pravo vojno ofenzivo, kot je tako početje označil njen deželni tajnik Damijan Terpin, ko se je prvič izvedelo o nameri italijanske vlade po hudem krčenju prispevkov slovenski narodni skupnosti. Pri tem gre sicer podčrtati hvalne vredne napore poslanca Etoreja Rosata in poslancev narodnih manjšin, da bi v finančni zakonski predlog vključil amandma, s katerim bi se klestenje sredstev odpravilo. Po drugi strani močno zaskrblja dejstvo, da so vsi ti poizkusi bili nemočni, kar se lahko ponovi v senatu, če bo večina strnjeno volila zato, da

se finančni zakon odobri, tako kot ga je vlada pripravila.



Slovenska skupnost se sprašuje, ali se bodo uresničile najbolj črne napovedi, kako lahko tolmačimo vse obljube, ki so bile dane naši narodni skupnosti od zunanjega ministra Frattinija naprej. Glede na stanje Slovenske skupnosti pričakuje odločen odziv naše matične države, tudi spričo obljub, ki jih je sicer iz Italije že prešla, a očitno besedam niso sledila dejanja. Obstaja pa realna bojazen, da prav velikih sprememb ni pričakovati, zato je SSK mnenja, da moramo pritisniti na deželno vlado, ki je doslej v glavnem skrbela le za razdeljevanje sredstev, ki so prihajala iz Rima. Iz svoje bilance pa je prispevala zelo malo. Ker uživa Dežela FJK posebno avtonomijo prav zaradi prisotnosti naše narodnostne skupnosti, je naše legitimno pričakovanje, da bo tudi iz svojega proračuna, še zlasti v tem kriznem trenutku, prispevala za sam obstoj društev in organizacij naše manjšine.

LJUBLJANA 45. redna seja ŠSK

Ob novi koalicijski pogodbi

V ponedeljek, 10., in v torek, 11. novembra, je v Ljubljani v prostorih nadškofijskega ordinariata na Ciri-Metodovem trgu 4 potekalo 45. redno zasedanje Slovenske škofovske konference (ŠSK). Škofje so v ponedeljek dopoldne govorili o vzpostavitvi enotnega informacijskega sistema v Cerkvi na Slovenskem in razglasitvi Slomškovega leta 2009. Obravnavali so tudi več poročil o udeležbi na mednarodnih srečanjih ter dogodkih v prihodnjem pastoralnem letu tako doma kot tudi v tujini.

Popoldne so na sejo povabili dr. Matevža Tomšiča s Fakultete za uporabne družbene študije iz Nove Gorice, ki je zbranim spregov-

voril o položaju medijev v Sloveniji in o odnosu le-teh do Katoliške Cerkve. Na ta del seje so bili povabljeni tudi nekateri uredniki in novinarji iz katoliških založniških in radijskih hiš. Ponedeljkov del seje se je končal s sv. mašo v stolnici sv. Nikolaja, ki so se ji pridružili škofje iz vseh starih sosednjih škofovskih konferenc: tržaški škof Evgen Ravignani iz Italije, graško-seckaški škof Egon Kapellari iz Avstrije, škof Laszlo Kiss-Rigo iz Škofije Szeged-Csanad iz Madžarske in varaždinski škof Josip Mrzljak iz Hrvaške.

V torek dopoldne so škofje prisluhnili poročilom o življenju in poslanstvu Cerkve ter družbenih razmerah v Sloveniji, Italiji, Av-

striji, na Madžarskem in Hrvaškem v preteklem letu.

Stališče ŠSK do člena 11. 7 nove koalicijske pogodbe

Napoved redefiniranja odnosa države do verskih skupnosti, ki se je pojavila v koalicijski pogodbi konec preteklega tedna (7. novembra 2008), zbuja med člani Slovenske škofovske konference (ŠSK) veliko zaskrbljenost. Razumemo jo kot napoved oživljanja negativnega odnosa do Katoliške Cerkve, za katerega smo upali, da je dokončno za nami in da so napovedi o zmernosti nove politike in konsenzualni politiki resne in iskrene.

Načela ločenosti države in verskih skupnosti se ne bojimo, saj ga tudi sami zastopamo, kot je jasno razvidno iz "vatikanskega" sporazuma. Ne moremo pa sprejeti laicistične, ideološke, Cerkvi sovražne interpretacije tega načela. V strokovnih krogih je bilo že večkrat ugotovljeno, da slovenska ustava ne daje nobene osnove za restriktivno in sovražno razmerje med državo in verskimi skupnostmi, ampak je tako

razmerje posledica ideoloških in političnih stališč. Tudi mešana krovna komisija je že leta 1994 ugotovila, da je bilo načelo ločenosti v preteklosti "ideološko obremenjeno". Upali smo, da bo odnos med državo in Cerkvami temeljil na ustavi in pravu in ne na ideologiji, da se bo razvijal v smeri kooperativne interpretacije načela ločenosti, ki danes prevladuje povsod po Evropi in ga vsebuje tudi Lizbonska pogodba. Papež Benedikt XVI. in francoski predsednik N. Sarkozy sta v govorih v Rimu in Parizu napovedovala nove odnose celo v Franciji, domovini načela ločitve države in Cerkve, in jih imenovala "odprta" ali "pozitivna laičnost".

Zadnja dopolnitev koalicijske pogodbe nastajajoče vlade pa, žal, zbuja bojazen, da gre pri nas za napoved obratnega razvoja, ali bolje nazadovanja v smeri ponovnega izključevanja Cerkve in verskih skupnosti iz javnega življenja, njihovega zatiranja, oživljanje kulturnega boja in getizacije Cerkve.

venih in študijskih področij. Katoliški visokošolski zavod v ustanavljanju si bo prizadeval za vzpostavitev moderne in kakovostne infrastrukture, zlasti strokovnih knjižnic; za razvoj razvejenega mednarodnega sodelovanja z uglednimi univerzami iz Evrope, Amerike, Azije, Afrike in Avstralije; za odprtost za vse prizadevne študentke in študente ne glede na njihovo osebno prepričanje in okoliščine in tudi za dobro sodelovanje s slovenskimi državnimi in zasebnimi univerzami ter drugimi visokoškolskimi zavodi.



valno delo in študijske programe na širšem spektru znanst-

Škof Jamnik pri predsedniku Türku Beseda je tekla o katoliški univerzi

Predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk je v petek, 7. novembra 2008, v predsedniški palači na Erjavčevi cesti 17 v Ljubljani sprejel ljubljanskega pomožnega škofa msgr. dr. Antona Jamnika, ki je pri Slovenski škofovski konferenci odgovoren za področje šolstva, in mag. An-

dreja Nagliča, vodjo tajništva za ustanovitev katoliške univerze v Sloveniji. Škof Jamnik in mag. Naglič sta predsednika seznanila z vizijo in potekom ustanavljanja katoliškega visokošolskega zavoda, ki naj bi postopoma prerasel v celovito univerzo. Katoliška univerza bo v prihodnje izvajala razisko-

CEKREK NA SLOVENSKEM Teden karitas

"Rad te imam, zaupam ti"!

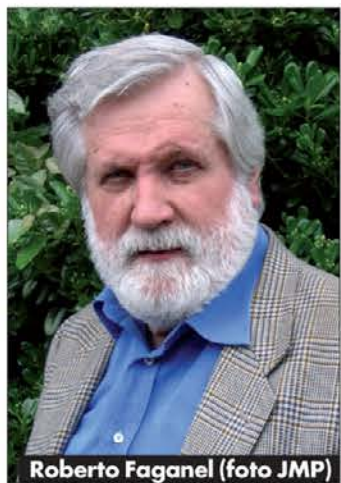
Od 24. do 30. novembra je v Cerkvi na Slovenskem Teden karitas z geslom: "Rad te imam, zaupam ti"! Šmo v pastoralnem letu mladih, zato so te besede namenjene prav njim. Nekatera dogajanja v Škofijski karitas Koper:

22.11. ob 20. uri je že tradicionalno osrednja prireditev na dvorcu Zemono pri Vipavi UMETNIKI ZA KARITAS.

Program: slavnostni govornik bo škof dr. Jurij Bizjak, pozdravila bo sta tudi ravnatelj ŠK Matej Kobal in ajdovski župan Marjan Poljšak. V glasbenem delu večera bo nastopila Vokalna skupina Vox Bati-que pod vodstvom Martine Batič, vodje zbor SNG Opera in balet Ljubljana.

Osrednji del večera bo odprtje prodajne razstave likovnih del, ki so nastala v 14. likovni koloniji

dan Čobal, Jana Dolenc, Robert Faganel, Zmago Jeraj, Azad Karim, Silava Karim, Mira Ličen Krmpo-



tič, Marjan Miklavc, Albina Nastran, Blaž Šeme in Miha Žorž.

Umetniki za karitas v avgustu 2008 na Sinjem vrhu. Udeleženci kolonije: Zalka Arnsšek, Bog-

Razstavljena bodo tudi dela več kot 70 drugih darovalcev. Umetniki in njihova dela bo predstavila likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn. Izkupek prodanih del bo namenjen pomoči brezdomcem, ki so vključeni v program Vrtinca.

26.11. bo srečanje sodelavcev Karitas na Ponikvi in obisk popoldanskega Klica dobrote v Celju. Vsako leto se z avtobusi iz Koprke škofije udeležuje tega dogodka približno 500 sodelavcev Karitas. Poseben dogodek za celotno Slovenijo in tudi sodelavce Karitas je večerni Klic dobrote, kjer številni ljudje darujejo svoj dar za ljudi v stiski. To je tudi eden pomembnih virov za pomoč socialno ogroženim družinam pri nas.

27.11. je v vseh večjih Centrih karitas v Škofiji Dan odprtih vrat. V ŠK imamo Centre karitas: Bovec, Tolmin, Nova Gorica, Grgar, Ajdovščina, Idrija, Sežana, Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica, Koper, Izola in Portorož, poleg tega pa še Dom karitas z materinskim domom v Solkanu in na Cesti ter zavetišče za brezdomce in druge programe v Bertokih pri Kopru.

V Centru karitas v Ajdovščini bo predstavitev programov in dejavnosti Karitas od 10.00 do 11.00 in od 15.00 do 19.00.

28.11. ob 20. uri bo v Škofijski gimnaziji v Vipavi predavanje dr. Ivana Štuhec: Odgovorni za življenje in prihodnost.

30.11. Nedelja karitas: ta dan je po vseh župnijah nabirka za Karitas, ki je namenjena pomoči družinam in posameznikom v stiski. Ob 16. uri bo v Dvorani I. slovenske vlade v Ajdovščini otroška tržnica in ob 17. uri dobrotelni koncert Popoln na Cesti. Razstava Umetniki za Karitas bo gostovala v decembru v galeriji Ars na Travniku v Gorici.

Popravek

V Novem glasu št. 41 smo na četrti strani objavili zapis ob 37. obletnici smrti msgr. Jakoba Ukmarja. Zapisano je med drugim bilo, da je v postopku za Ukmarjevo beatifikacijo prispeval zgodovinski oris prof. Tomaž Simčič: poleg prof. Simčiča pa je treba še dodati prof. Raoula Pupa in prof. Licinijo Roth Pahor.

Tretja številka Pastirčka Otroške risbice odganjajo otožnost

Štiriinštirideset risbic z živahnimi vsebinami, ki v glavnem odlikujejo prizore iz narave, na osmih straneh Pastirčkove pošte, gosto posejanih z raznolikimi pisemci, odganja mrke novembrske dni in obzarja tretjo številko Pastirčka, lepo revijo primerne formata, ki je zelo dobro naravnana na otroško dožemanje v spoznavanju sebe, svojih napak in vrlin ter našega bližnjega in daljnega okolja. Še posebno v otožnem novembru se spomini vračajo k našim dragim, ki so zapustili ta svet. Kot pravi pesmica Na božji njivi Zore Saksida, "pri Bogu snidemo se v večnosti". Misel splava še k vsem tistim, ki jih že obliva nebeški sij in h katerim se zatekamo, ker so naši priprošnjiki pri Bogu. Kot opozarja urednik Pastirčka Marjan Markežič, je v tem mesecu tudi zahvalna nedelja, pri kateri, a ne samo takrat!, izkazujemo vso hvaležnost Bogu za dobrote, ki nam jih velikodušno razda vsak dan. O tem poučuje pesmica Zahvaljujem se v Pastirčkovi rubriki Zapož z menoj, na besedilo Ber-te Golob in glasbo Dominika Krta. Konec meseca je praznik Kristusa Kralja in začetek adventa, ki nas bo vodil k praznovanju Božiča.

Dne 3. novembra praznujemo sv. Justa, ki je umrl mučeniške smrti in je zavetnik Trsta. Na griču Sv. Justa stoji katedrala, posvečena prav njemu. V njej so tudi njegove relikvije. Ta svetnik je tokratni nebeški prijatelj v zapisu Bernarde B.; pomenljivo ga dopolnjuje ilustracija Paole Bertolini Grudina, ki s svojimi simpatičnimi risbami toplih barv vabi v rubriki Halo? Tukaj reševalni psi! k spoznavanju zvestih štirinožnih prijateljev, ki pomagajo človeku v stiski. Njen šegavi čopič je obarval tudi dopolnjevanje KrižKraž; otroci jo morajo dopolniti s poimenovanjem narisanih živalic in predmetov ter pobraviti nekatere izmed le-teh. Kako lahko vsakdo napravi požrešnega kužo Runa in se z njim igra, v živih barvah prikazuje Tatjana Ban v rubriki Ustvarjamo skupaj. Izpod peresa V. T. Arharja so izšle Vragolije tiskarskega škrata, ki jih bodo morale razrešiti bistro otroške glavi-ke. V Packovih možganih pa se motajo misli o novi šolski reformi: "... u šoli nočem mineštro uniko, ma tudi antipašto, primo in šekondo!" Rjavolasega fan-tička Fofa je nagovorilo sadje, ki bi ga morali vsak dan zauživati tudi otroci. Kakšne dobrote - toda za kakšno ceno! - je uživala poljska miška, bodo mali bralci izve-

deli iz basni Mestna in poljska miš, ki jo kot dopolnjevanje ob svojih ilustracijah jasnih črt predstavlja Danila Komjanc. Kaj se je dogodilo domišljavemu palčku, pa jim bo razkrila pravljica Mari-ze Perat, ki v svoje zapise vselej skrpi droben nauk. Slednji pa je več kot očiten v rubriki, ki jo piše Walter Grudina, risbe stripov pa prispeva Paola Bertolini Grudina. Fantiček se sprašuje, ali naj pospravi svojo sobo ali ne? Od nje-ga je odvisno, kakšen bo njen vi-dez in kako se bo počutil, če bo iz-bral pozitiven ali negativen od-govor. Dobri ministranti bi goto-vo izbrali pravega. V svoji rubriki imajo tokrat opis cerkve s pripri-som, naj še sami Pastirčku opišejo, kako je zgrajena njihova domača cerkev. Kdor bi se rad šel igralca s prijatelji, lahko seže po otroški igrici v dveh slikah Medko Sladkosnedko. Kdor pa tu-di v jesenskih dneh ne zdrži do-ma, se bo lahko ob smežljivem soncu odpravil s starši do Rilkeje-ve poti, od Sesljana do Devinske-ga gradu, po pešpo-



slavnem

avstrijskem pesniku, ki je tu našel navdih za svoje pisanje. Na to slikovito pot je stric Maks, po sle-deh Marijana Markežiča, popeljal svoja nečaka Tjašo in Pastirčka, ki sta uživala ob kraških čarih in pogledu na morje. S posebno pozor-nostjo do odbranih besed Jožica Žniderčič, v Utrinkih spominov naših babic, živo odlikava podo-bo nekdanjega dvorišča v Brdih, na katerega je zlata jesen nasula svoje darove. Otroških in mlado-stnih dni se spominja sedemdeset-letna Judita, ki se je rodila na Ko-vaču, na Jazbinah. Poleg opisane-ga so v novembrski številki Pa-stirčka še kotichek za zabavo, ru-brika Kar lepo po vrsti, hudomuš-na pesmica Črkovlak V. T. Arharja, dopolnjevanje o konjičih Vihri in Vetru. Poučnih in razvedrilnih biserčkov je tudi tokrat veliko; le najdite jih!

IK

KRISTUS KRALJ VESOLJSTVA - 34. in zadnja nedelja v cerkvenem letu

Ezk 34,11-12.15-17; Ps 23; 1 Kor 15,20-26.28; Mt 25,31-46

V veri izpovedujemo, da bo Jezus zopet prišel vidno na svet. Tedaj bo nastopil kot sodnik živih in mrtvih. Povedal je, kako bo sodil. Sodil bo po ljubezni, ki smo jo izkazovali sočloveku ali po pomanjkanju ljubezni do sočloveka. Tako že nekako vemo, kam nas bo dodelil, in sicer na svojo desnico ali pa na levo. Sodimo si sami že na tem svetu. Vsak trenutek si pripravljamo rešenje ali pogubljenje. Merilo je ljubezen do človeka, v katerem vidimo Kristusa. On se poi-stoveti z vsakim človekom. Najdemo ga namreč zlasti v tujcu, v vdovah in sirotah, v ubogih. On trpi celo v sovražniku. Zato pravi, naj ljubimo tudi svoje sovražnike (Mt 5,44). Naj delamo do-

bro tem, ki nas preganjajo. Po taki ljubezni smo sinovi nebeškega Očeta. Oče je namreč poslal Sina, da bi nas grešnike odrešil.

Ljubezen je zelo zahtevna, a je edino spoznavno znamenje za vernega človeka. Ljubezen ust-varja vse novo, zato ker odpušča in se ponižuje. Trpi lakoto in žejo, zlasti duhovno, v delu člo-veštva pa tudi materialno. Lačni nimajo dela za vsakdanji kruh. Siti ne najdejo časa za reševanje krize lakote in vse človeške bede.

Premišljevanje poslednje sodbe nas sili k delu za reševanje sedanje stiske: tedaj gre človek vase in pridobiva še druge za reševanje ali vsaj lajšanje vsega hudega v svetu.

Ob sodbi se bo razodela skrivnost Boga, ki bo vi-den tudi našim očem, če ga bomo vredni. Toda sprašujemo se, kako bo potekala ta sodba. Kako bo Bog opravil z milijardami ljudi? Naše spoz-navanje Boga in duhovnega sveta je omejeno, zato nas muči toliko vprašanj, med temi tudi, kaj pomeni tisti hip ali trenutek smrti.

V današnjem psalmu rabi David namesto bese-

de kralj besedo pastir. Judje takoj razumejo pri-spodobo, ker so navajeni na pastirsko in kmečko življenje.

Hvaležni so Bogu za vodo in pašo. Bog skrbi za vse, tudi za počitek ovac. S palico vodi svojo čre-do, z gorjačo (oporo) pa jih brani pred zverina-mi, ki bi jih raztrgale. V Bogu je vsa njihova var-nost in tolažba: "Ne bojim se hudega, ker si ti z menoj". Bog skrbi za hrano, za maziljenje, za kapljico dobrega. Razodeva namreč Božjo do-broto in milino. To razodeva Božjo dobroto in milino, ki nam jo izkazuje vse življenje (Ps 23). Apostol Pavel povsod, ne samo v današnjem od-lomku pisma Korinčanom (1 Kor 15), poudarja dejstvo in pomen vstajenja od mrtvih, saj se Božje kraljestvo bistveno spopolni s telesnim vstajenjem, z odrešenjem celega človeka.

Bog je pred vsemi veki imel načrt o človeku. Vse je ustvaril dobro, ja, prav dobro (1 Mz 1,31). Toda zaradi nevoščljivosti se je vrnil vmes hu-dič. Tedaj je nastal greh, po grehu zmešnjava. Zaradi tega vse stvarstvo, podvrženo umiranju

in smrti, zdihuje kot v porodnih bolečinah. A Bog ni zapustil človeka, ni ga pustil samega, pre-danega pogubi. To nas tolaži ob smrti in sodbi. Imenuje se tudi usmiljenje in ljudomilost naše-ga Boga. To sta oblast in moč Boga nad grehom in vsakršno hudobijo. Vse življenje navaja člo-veka h ksanju, molitvi, dobrim delom, k spo-vedi, zato ker hudobija skrivnostno vleče proti Bogu, človeka pa zapira v lastno nemoč, v last-no lažno moč. Iz nje pa človek sam od sebe ne zmore. Rešuje ga pa skupna molitev, zlasti na Gospodov dan, slovesno bogoslužje, spoved, sv. obhajilo.

Že v Stari zavezi, npr. pri preroku Ezekielu se napoveduje vlada enega pastirja; tu je mišljen Kristus (Ezk 34).

Kličimo na pomoč Svetega Duha, naj nas rešuje strahotne oblasti hudobnega duha, ki se razode-va kot ubijalec ljudi od začetka in kot oče laži (Jn 8,44).

Molimo očenaš vsak dan, tudi večkrat na dan, zato da bi prišlo k nam Božje kraljestvo.

DUHOVNIKI POMAGAJO VSEM.



POMAGAJ VSEM DUHOVNIKOM.



Vsak dan 38.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij ljudem po župnijah ter nudi miloščino, tolažbo in upanje. Da bi lahko nadaljevali s svojim poslanstvom, potrebujejo tvojo pomoč, in sicer dar za vzdrževanje duhovnikov. Darove prejema Osrednji institut za vzdrževanje duhovščine in jih razdeli med vse duhovnike, predvsem tiste, ki delujejo v najrevnejših skupnostih in lahko torej računajo na radodarnost vseh ljudi.

DAR ZA NAŠE DUHOVNIKE. PODPORA MNOGIM KORISTI VSEM.

Darujete lahko na 4 načine:

- z nakazilom na poštni tekoči račun št. 57803009
- s kreditno kartico: v sklopu mreže **CartaSi** s klicem na brezplačno številko 800.82.50.00
- z bančnim nakazilom v najpomembnejših italijanskih bankah
- neposredno na Institutu za vzdrževanje duhovščine v vaši župniji.

Dar je odtegljiv:

Kdor želi, lahko pri izračunu davčne osnove za izračun davka od dohodkov fizičnih oseb IRPEF in njegovih dodatkov odtrga od svojih skupnih dohodkov darove, nakazane Osrednjemu institutu za vzdrževanje duhovščine, do maksimalnega zneska 1.032,91 evrov na leto.

Naknadne informacije na spletni strani www.offertesacerdoti.it

KATOLIŠKA CERKEV - C.E.I. Italijanska škofovska konferenca



Kratke

Predstavitev knjige o Tonetu Kralju v Gorici



Na gornji fotografiji so z leve: kustos Saša Quinzi, pokrajinska odbornica Mara Černic, umetnostni zgodovinarica Cristina Feresin, Verena Koršič Zorn in Jurij Paljk, ki so minulo sredo, 12. t. m., v prostorih dvorane goriškega Pokrajinskega sveta spregovorili o knjigi, Tone Kralj - cerkvene poslikave na Tržaškem, Goriškem in v Kanalski dolini, ki je izšla pri GMD. Italijanskemu občinstvu sta življenje in lik slovenskega slikarja predstavila umetnostna zgodovinarja Saša Quinzi in Cristina Feresin, ki sta ob predvajanju diapozitivov poudarila dejstvo, da Kralja Italijani premalo, če že ne popolnoma, poznajo.

Koncert Jericijevih skladb v Kanalu

Po odmevnem koncertu v štandreški cerkvi so pevci MePZ Štandrež, solisti Alessandra Schettino, Mirjam Pahor in Goran Ruzzier ter organist Marco Colella in glasbeniki Giorgio Ruzzier, Francesco Ivone, Erik Žerjal in Rok Furlan nastopili tudi v Kanalu, ki je blizu Avč, kjer se je pred 80 leti rodil skladatelj in zborovodja Stanko Jerič. Koncert Jericijevih del je bil 14. novembra v župnijski cerkvi. V prvem delu so zbor in solisti ob spremljavi orgel izvedli sekvenco Stabat Mater, ki je sestavljena iz več stavkov. Po nastopu solistke Alessandre Schettino in Mirjam Pahor z Ave Marijo je zbor pod vodstvom Davida Bandlja in ob spremljavi trobil sklenil koncert z mogočno Tu es Petrus.

Zadovoljstvo ob imenovanju Mirka Brulca

Kot Svet slovenskih organizacij za Goriško izražamo zadovoljstvo ob imenovanju novogoriškega župana in poslanca Državnega zbora Republike Slovenije Mirka Brulca za podpredsednika komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu in mu za imenovanje čestitamo. Odveč je poudarjati, kako dobro Mirko Brulc pozna zamejsko stvarnost in kako velik je njegov delež pri krepitvi sodelovanja med Gorico in Novo Gorico ter še posebej sodelovanja s tukajšnjo narodno skupnostjo v Italiji. Mirko Brulc bo stike z našo zamejsko stvarnostjo lahko zagotovo poglobil in prispeval k nadaljnjemu izgrajevanju skupnega slovenskega kulturnega prostora. / Svet slovenskih organizacij

Občinska konzulta o Trgovskem domu in drugih vprašanjih

Glavna točka redne mesečne seje Konzulte za vprašanja mestne etnične manjšine, ki je bila 5. novembra, je bil Trgovski dom. Livio Semolič, ki že več let spremlja to vprašanje, je članom Konzulte predstavil opravljene korake na podlagi 19. člena zaščitnega zakona 38/2001 in vrsto še nerešenih vprašanj. Prostori v četrtem nadstropju so že bili oddani v uporabo deželi, a manjkajo finančna sredstva za njihovo obnovo. V pritličju pa ambulanta še vedno zaseda prostore in tako onemogoča vselitev oddelka Narodne in študijske knjižnice. Pri Semoličevi podrobni predstavitvi pogovorov s predstavniki javne uprave glede iskanja možnosti izpraznitve tudi ostalih prostorov Trgovskega doma je prišla do izraza zapletenost in počasnost državnih uradov. Z željo, da bi nekega dne Trgovski dom postal središče slovenske in italijanske kulture, so prisotni zaključili prvi del seje. Cotic je v predsedniškem poročilu najprej seznanil prisotne o zaključku pogodbe



Livio Semolič

občinske uprave s prevajalko. V pričakovanju, da bo uprava čim prej pripravila razpis za mesto prevajalca in ga zaposlila, bo urad za manjšino deloval samo z eno osebo, kar ne zadošča dejanskim potrebam manjšine in občinske uprave, ki bo za nekaj mesecev brez slovenskega prevajalca in tolmača. Predsednik konzulte se je zahvalil dosedanji prevajalki za sodelovanje in izkazano profesionalnost. Na seji Konzulte za vprašanja mestne etnične manjšine sta prišli do izraza tudi obžalovanje in zaskrbljenost nad vsebino članka o Simonu Gregorčiču, ki ga je nedavno objavil italijanski dnevnik. Člani konzulte so prepričani, da večina Goričanov mirno sprejema Goriškega slavčaka, ki je s Favettijem, Bombijem, Ascolijem in Zoruttijem odraz goriške kulture raznolikosti.

Volitve kandidatov za nove dekane

Ob koncu leta poteče petletni mandat dekanom goriške nadškofije. Zato morajo do konca novembra vse dekanije predložiti nadškofu imena treh kandidatov, med katerimi bo on izbral dekane. Volitve za štandreško dekanijo bodo v četrtek, 27. novembra, ob 20. uri v Močnikovi dvorani v Gorici (pri sv. Ivanu, ul. S. Giovanni 9). Volilni upravičenci so vsi duhovniki in po dva člana župnijskih svetov iz vsake župnije. Izvoljeni kandidati so lahko naši duhovniki v dušnem pastirstvu. Po volitvah bodo navzočim spregovorili člani laičnih združenj in jih seznanili z oblikami njihovega dela in poslanstva.

ISSR: posvet o Benediktu XIV.

Goriški Inštitut za družbeno in versko zgodovino prireja 21. novembra v palači Attems-Petzenstein študijsko srečanje o Benediktu XIV. in rojstvu goriške nadškofije. Posvet o papežu iz 18. stol., njegovem zgodovinskem delu in odločitvah, ki so privedle do nastanka naše nadškofije, se bo začel ob 15. uri, na njem pa bodo govorili Xenio Luigi Toscani, Elisabeth Garms Cornides, Liliana Ferrari in Marco Plesnicar.

Pokrajinska odbornica Mara Černic o spremembi ceste Gorica-Vileš v avtocesto in razlastitvah

Kakšna bo nova avtocesta od Gorice do Vileša?

Tokrat smo se s pokrajinsko odborico Maro Černic pogovorili o drugi aktualni temi: o spremembi hitre ceste Gorica-Vileš v avtocesto in seveda o razlastitvah, ki so z infrastrukturo povezane. Delo je bilo v načrtu sicer že dolgo let, končno pa se začel je udejanjati, saj je bil v ta namen imenovan izredni komisar, in sicer predsednik deželne uprave Fjk Renzo Tondo, podkomisar pa je deželni odbornik Riccardo Riccardi.

Postopek se je znatno pospešil predvsem zato, ker so izgradnjo avtocestnega odseka spremenili v ciljni zakon, ki predvideva hitrejši iter". Gre za poseg, ki bo imel velik vpliv na teritorij. Odsek je dolg 17 km, cestišče se bo razširilo s 17 na 23 metrov. Do razširitve bo prišlo zlasti zaradi tega, da se ta krak, ki povezuje severovzhodno Italijo s srednjo Evropo, prilagodi prometu, ki je "gost, težak in nevaren". Cenijo, da po hitri cesti dnevno drvi okrog 10 tisoč vozil; po izvršitvi posega pa naj bi jih bilo do 25 tisoč. "Zadeva je torej pomembna tako z ekonomskega kot z varnostnega vidika".

Krajevne uprave pri postopku nimajo posebne vloge, razen informiranja, saj gre za poseg "javne koristi", ki ima prednost pred vsemi drugimi interesi. "Pokrajina in občine imajo vlogo posredovanja, če ne pride do pravega dogovora med zainteresiranimi". Do 11. novembra je bil čas za ugovore; prišlo jih je 59, v glavnem pa je šlo za tehnične in konkretne zadeve.

"Sedaj smo v fazi definitivnega projekta, ki ga mora odobriti izredni komisar; to naj bi storil



predvidoma do konca leta. Nato bo družba Autovie Venete napravila razpis za zadnjo, izvršno fazo podjetja". Dela izvršnega načrta naj bi izbranemu podjetju poverili že leta 2009.

"Naša pokrajinska uprava je imela vlogo koordiniranja in informiranja ljudi na teritoriju; drugih kompetenc nimamo. Prav zaradi učinkov na teritorij pa je pomembno, da smo zraven, da preverjamo, ali vse poteka v spoštovanju do ljudi in okolja". Prišlo bo namreč do razlastitev tudi njiv ljudi, ki živijo od dela na zemlji; seveda bodo bolje izplačana zemljišča, ki lastniku nudijo dohodek, od drugih. Pokrajinska uprava je zato v sodelovanju s kmečkimi organizacijami, ki budno spremljajo vse faze dela, priredila pet srečanj. "Na njih smo predstavili projekt, tako da bi bilo čim več ljudi osveščenih glede postopka in pravic". Do razlastitev bo prišlo v občinah Vileš, Marjan, Gradišče, Fara, Sovodnje,

Romans in Gorica. "Najbolj obiskani srečanja sta bili v Sovodnjih in Fari". Odbornica je povedala, da so ljudje še največ spraševali o tem, kako bodo potekala izplačila razlaščenih zemljišč, in pa o roku izplačil, saj tudi v naši deželi obstajajo primeri, ko razlaščena ozemlja tudi po več letih še niso bila izplačana. Samo v Gradišču se bo zgodilo, da bodo morali podreti dve hiši in lastnikom omogočiti, da si postavijo drugo bivališče.

"Z okoljskega vidika je projekt dober", saj predvideva npr. zvočne pregrade: "to bodo pravi nasipi, ki bolje vpijajo zvok, estetsko pa so manj moteči kot kakšni zidovi ali druge zapreke". Pa še to: vzdolž celotnega kraka bodo postavljeni nekaki bazeni za t. i. fitodepuracijo; slo bo za nekatere gozdičke, pod katerimi bodo omenjeni bazeni, v katere bo odtekala onesnažena odpadna voda s cestišča. "Tega npr. ni na Krasu, zato odpadne vode tam odteka v rezervat Doberdobskega in Prelonskega jezera oz. v domače vrtove, kar predstavlja resen problem. Žal opažam, da čut za varstvo okolja med ljudmi še ni zelo močan; marsikdo se namreč jezi, če mora odstopiti delček

zemlje več za nasip ali za tak bazen". Načrt predvideva tudi podvoze za divje živali: "omenjena trasa ne teče skoz urbanizirano okolje, ampak pretežno čez polja, kjer divje živali občasno prečkajo hitro cesto".

Cestišče bo torej širše, predvideni so odstavni pasovi in vmesni ločilni pas, signalizacija bo povsem prenovljena. "To bo resna cesta, kar mora biti zaradi gostega prometa". Cestnine ne bo, glede tega se ne bo nič spremenilo. Kot že doslej, bo pri Fari samo vstop, pri Gradišču pa bo prišlo do obvoza; avtocesta ne bo več pripeljala v vas, ampak na pokrajinsko cesto 305.

V Vilešu bo izstop povezan direktno s trgovskim središčem Ikea, ki naj bi nastal v prihodnje. "Vaščani so precej zaskrbljeni zaradi velikih sprememb, do katerih bo gotovo prišlo in ki bodo spremenile videz vasi".

Še v tem tednu bodo dežela, pokrajina, sedem občin, Autovie Venete in kmečke organizacije podpisale dogovor glede razlastitev. Autovie Venete, ki so poskrbele za preliminarne in dokončni načrt, bodo poskrbele tudi za ves proces razlaščenja; dejansko bodo stopile do vseh zainteresiranih lastnikov zemljišč in se z njim zmenile glede izplačila. Do slednjega naj bi prišlo v roku šestih mesecev, vsekakor najkasneje v enem letu. "Omenjeni dogovor vsebuje številne premise in člene. Na moj predlog smo dodali vidim prav, v katerem se sklicujemo tudi na čl. 21 zaščitnega zakona 38/2001, ki predvideva posebno pozornost, ko gre za posege na ozemlju, kjer živi slovenska narodna skupnost".

Kdaj pa naj bi bila avtocesta končana? "Dela naj bi se začela že prihodnje leto ali najkasneje 2010, trajala pa naj bi tri leta. Delali bodo istočasno na celotnem kraku. Proga bo ostala vedno prevozna, izmenično bodo odpirali in zapirali posamezne dele".

Več informacij na spletni strani www.autovie.it.

DD

RAZMIŠLJANJE Obličje neba znamo presojsati...

Ali znamo presojsati tudi znamenja tega časa?

Prejšnji mesec je Novi glas objavil pogovor z msgr. Francem Vončino, vikarjem tržaškega škofa za slovenske vernike. V tem pogovoru nam msgr. Vončina razkriva stanje slovenske verske skupnosti in tržaški škofiji. Po tem, kar nam pove, podoba ni prav rožnata. Posebno pomembne se mi zdijo naslednje ugotovitve. Tako pravi: "Opozoril pa bi tudi na posebno pomenljivo dejstvo, in sicer, da v zadnjih desetletjih naša zamejska družba ni rodila niti enega novega duhovnika... To sem pred kratkim poudaril tudi v neki župniji, kjer so domačini zahtevali slovenskega pastirja. Dejal sem jim: če mi ne boste dali kruha in vina, ne bom mogel maševati, če g. škofu ne ponudite mladence, da bi ga posvetil v mašnika, ne boste mogli imeti slovenskega duhovnika in slovenske maše. Če slovenske šole in slovenska društva ne nudijo nobenega mladega, ki bi se dal posvetiti v duhovnika, ne moremo zamejci od škofa zahtevati in pričakovati nemogočega".

Po tem, kar ugotavlja škofov vikar, se zdi, da je v zamejski družbi zmanjkalo delo Svetega Duha, tako v župnijskih skupnostih, kakor tudi v slovenskih šolah in društvih, ker ni določenih sadov njegovga delovanja. In vendar Sveti Duh deluje vedno, kot pravi sveti Pavel. Morda naše delovanje upošteva premalo načrt, ki ga ima Sveti Duh z nami v tem času?

Če smo pozorni, kako vodi Sveti Duh sveto Cerkev, lahko zagnamo, kako velik dar je bil za vse Božje ljudstvo drugi vatikanski koncil. Med največjimi darovi tega koncila sta gotovo ovrednotenje Božje besede v jeziku narodov ter rojstvo številnih gibanj v Cerkvah. Iz tega lahko spoznamo, da hoče Sveti Duh v tem času delovati v Cerkvah predvsem po poslušanju Božje besede in po gibanjih, ki se rodijo iz poslušanja Božje besede. Pokojni papež Janez Pavel II. je bil izredno pozoren do gibanj, ki so se rodila predvsem iz poslušanja Božje besede. Naj omenim vsaj eno njegovo spodbudo. "Danes je kljub drugačne-

mu videzu veliko tistih, ki najdemo pot, da preizkušajo Boga, ki dela. To je veliko izkustvo današnjega časa, zlasti če gre za mlade generacije. Kako drugače pa naj si razlagamo ne le vsa združjenja, marveč tudi toliko gibanj, ki cvete v Cerkvah? Kaj drugega so kot Božja beseda, ki je bila slišana in sprejeta?

To poslušanje, to poznavanje je vir akcije: iz tega se rodijo gibanje misli, gibanje srca, gibanje volje. Predstavnikom apostolskih gibanj sem nekoč rekel, da je Cerkev predvsem 'gibanje', poslanstvo. Nova gibanja pa so usmerjena predvsem v prenovno osebo. Človek je prvi subjekt sleherne družbene in zgodovinske spremembe. Toda če hoče opravljati to vlogo, se mora tudi sam prenoviti v Kristusa, v Svetem Duhu. "Srečanje vseh gibanj leta 1998 na Trgu sv. Petra je označil kot nove Binkošti za celotno Cerkev.

Še in še bi lahko omenjal govore, pisma, spodbude, srečanja, ki jih je pokojni sveti oče namenjal gibanjem. Tudi govore, pisma, spodbude, srečanja današnjega papeža bi rad omenil, vendar bi ta zapis postal predolg.

Pred leti sva se z ženo pridružila enemu izmed toliko gibanj, ki delujejo v naših škofijah med italijanskimi brati. Ko na srečanjih, pri svetih mašah, pri poslušanju Božje besede opazu-

jem okrog sebe mlade družine s petimi, šestimi, sedmimi, tudi dvanajstimi otroki, vidim mlade premišljevalci s Sv. pismom v roki, starejše, ki sprejemajo starostne težave s srčnostjo, zakonce, ki so se že razšli, pa pridejo spet skupaj in si odpustijo, se vprašujem: zakaj smo zamejski Slovenci prikrajšani za vse to? Ko vidim toliko naših mladih prepuščenih samim sebi, brez besede resnice in usmiljenja na način, ki ga je izbral Sveti Duh za ta čas, se sprašujem: ali ni velika naša odgovornost, ker ne prisluhnemo navdihom Svetega Duha, ki nam govori po Kristusovem namestniku?

Če bi v vsaki župniji imeli samo po eno družino s šestimi ali sedmimi otroki, kakšna Božja beseda bi bila ta družina za vseh župnijo, in verjetno bi bilo lažje imeti nove duhovniške in redovniške poklice! Zakaj bi ne dali možnosti spoznati mladini, družinam, starejšim "Boga, ki dela" tudi na način, kot ga je priporočal pokojni papež Janez Pavel II. ter ga priporoča še z večjo verno tudi današnji papež? Še je čas obiskanja Svetega Duha.

Že več časa se mnogi sprašujejo, kaj zavira rojstvo gibanj med zamejci. Ali bi lahko kdo izmed poklicanih povedal besedo o tem?

Emil Radetič

PEVMA Koncertna sezona KC Lojze Bratuž, ZCPZ, SCGV Emil Komel

Biseri pevskega zbora Hrast v čast sv. Martinu

Na predvečer praznika sv. Martina je v letošnji koncertni sezoni Kulturnega centra Lojze Bratuž, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel in Združenja cerkvenih pevskega zborov nastopil v cerkvi sv. Silvestra v Pevni mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba, katerega vaški zaveznik je prav omenjeni svetnik. Zborovski sestav, ki je na domačih in tujih odrih že večkrat dokazal svojo vokalno poudarjalno kakovost, danes brez dvoma velja za enega najboljših slovenskih sestavov, na kar smo zamejci seveda posebej ponosni. Pot, ki jo je prehodil zlasti v zadnjih 23 letih, odkar ga vodi Hilarij Lavrenčič, je polna uspehov, do katerih so ga privedli predanost petju, ambicija in trdo delo. V zadnjem mesecu je zbor nastopil na več koncertih in tudi tako obeležil 40-letno delo-



vanje istoimenskega društva iz Doberdoba. Pevski večer, 10. novembra, ki se ga je udeležila tudi goriška prefektnja Maria Augusta Marrosu, je Hrast uvedel s polnozvočno romantično Os justi Antona Brucknerja in Wo ist

ein so herrlich Volk Johannes Brahmsa. Sledili sta dve liturgični Alfreda Schnittkeja, Bogorodice Devo in Otče naš. Lani umrlemu goriškemu skladatelju Stanku Jeričiju se je zbor poklonil s skladbama Tebi Gospod in Judežev obup, ki sta izzveneli kot intimni molitvi, polni tudi dramatičnih tonov. Pravo presenečenje je bila Latinska maša sv. Martina za zbor in orgle, ki jo je Štefan Mauri napisal prav za zbor Hrast; ta jo je že izvedel po poteh sv. Martina v Franciji in na Madžarskem. V Pevni je na

obnovljene orgle igral Gregor Klančič, organist v ljubljanski stolnici, znan tudi po tem, da je nazadnje prevzel vodstvo goriškega čezmejnega mladinskega pevskega zbora Primož Trubar. Vedno lepa je tudi Maurijeva uglasbitev Kosovelove Balade. Zbor je prepričljivo odpel tudi Vrabčev Kresno jutro, Lebičev Visoki rej in Vremšakovo Zeleni Jurij. Bučno ploskanje navdušenega občinstva pa je nagradil kar s tremi posebno posrečenimi dodatki iz svojega bogatega repertoarja.

Četrtek, 20. novembra, v Podgori Maša in spomin na Mirka Špacapana

Dne 20. novembra 2007 je Mirko Špacapan praznoval svoj štiriinpetdeseti rojstni dan in tri dni kasneje nas je vse zapustil, utrujen, toda srečen, da je lahko končno vsem svojim otrokom stisnil roko kot oče.

Na isti dan se bomo lahko vsi tisti, ki smo ga imeli radi, ljubili, spoštovali, občudovali ali samo poznali, spomnili nanj. Maša bo v četrtek, 20. novembra 2008, v cerkvi v Podgori ob 18. uri, daroval jo bo župnik Karlo Bolčina, MePZ Podgora pa bo pel mašo, ki jo je očka napisal in uglasbil za svojega očeta Bogomirja. Izbrala sem Gorico, ker ravno tukaj smo vsi tisti, ki jih je on imel za svoje najbližje, ravno tukaj je on zrasel in se je v njem vžgala ljubezen do slovenstva, ki jo je predal vsem nam, ne da bi se tega zavedeli.

Vsi tisti, ki se ga bomo letos spominjali, imamo osebno zgodbo, ki nas navezuje nanj. Žal, kar se tiče mojih spominov, segajo tile v rano mladost oz. otroštvo. Lani, med žalno sejo, sem ga jaz prvič začela malo spoznavati. Slišala sem pripovedovati, da je znal vedno najti najboljšo rešitev, da ni rad veliko govoril, najprej je raje kaj storil. Videla sem žalost-



ne obraze in poslušala besede velikega spoštovanja in občudovanja. To, kar je meni ostalo, je samo velika praznina, saj nisem bila deležna sreče, ki so jo imeli tisti, ki so vedeli, kdo je Mirko, nihče pa mi ne bo mogel pripovedovati ali povedati, kdo je bil "Mirko očka".

Prepričana pa sem, da spomini vseh tistih, ki so ga imeli radi, bodo postali zame majhne opeke, ki mi bodo v pomoč pri gradnji mojih spominov na očka.

Zato vabim vse tiste, ki se ga hočejo tako spominjati, kot bi on najbolj želel, naj se nam pridružijo. Po maši pa bo za vse prisotne še majhna zakuska v dvorani ob cerkvi.

Mirjam Špacapan

Kratke Vokalna skupina Gloria pri sv. Ivanu



Slovensko pastoralno središče v Gorici vabi na praznovanje 36. obletnice ustanovitve v nedeljo, 23. novembra, ob 10. uri. Med slovesno zahvalno mašo bo pela znana slovenska Vokalna skupina Gloria, ki bo imela po maši tudi krajši koncert. Skupina, ki je nastala pred približno 25 leti, ves ta čas poje po vsej Sloveniji in tudi v tujini. Številne njene pesmi so dobro znane v mladinskih skupinah tudi pri nas. Zato so k praznični maši vladno vabljeni prav vsi, še zlasti pa številni mladi, ki naj s svojo navzočnostjo obudijo zavest pripadnosti duhovnosti sv. Ivana.

Martinovo v Sovodnjah



V nedeljo, 16. novembra, so v Sovodnjah praznovali vaškega zaveznika. Pri maši so se številni verniki zahvalili Bogu za sadove zemlje in dela; blagoslovu traktorjev je sledil tradicionalni praznik v notranjih in zunanjih prostorih vaškega društva. Odprta je bila razstava starega kmečkega orodja in risb osnovnošolcev iz Sovodnj in z Vrha, ki so nastale pod mentorstvom slikarja Davida Faganela. Lovsko društvo je tudi tokrat pogostilo vse prisotne.

Goriška Mohorjeva družba

KNJIŽNA ZBIRKA ZA LETO 2009

Vljudo vabljeni na predstavitev v ponedeljek, 24. novembra 2008, ob 17. uri Galerija Ars nad Katoliško knjigarno v Gorici

Obvestila

Društvi Tržič in Jadro ter Ženski pevski zbor iz Ronk prirejajo orgelski koncert Mirka Butkoviča v petek, 21. novembra, ob 19. uri v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah v spomin na Bernardko Radetič.

Slovensko pastoralno središče v Gorici in Skupnost družin Sončnica vabita v cerkev sv. Ivana na nedeljo Kristusa Kralja - 23. novembra 2008 - ob 10. uri k sv. maši, med katero bo prepevala vokalna skupina Gloria. Po maši bo tudi koncert duhovnih pesmi. **Feiglova knjižnica** vabi na 4. pravljilčno urico, ki bo v ponedeljek, 24. novembra 2008, ob 18. uri. Katerina Citter bo pripovedovala pravljico Srečna Suzana.

Slovenska skupnost vabi k maši v spomin na deželne svetnike Mirka Špacapana, ki bo v ponedeljek, 24. novembra, ob 18. uri v Podgori.

Razbiranja žarišča je naslov nove knjige Davida Bandlja, ki jo bodo predstavili v torek, 25. novembra, ob 18.00, v študijski sobi Feiglove knjižnice v Gorici. Vabita Knjižnica D. Feigel in Založništvo tržaškega tiska.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja na posebno povabilo agencije Palma iz Celja in vodnic Sonje ter Jasmine, samo za udeležence letošnjega izleta v Dalmacijo in Črno goro, zelo zanimiv enodnevni izlet na Štajersko 5. decembra za ogled najstarejšega mesta Ptuj (obisk gradu in izdelovalca posebnih oblačil za kurente) in Maribora. Obvezna prijava do 23. novembra. Vpisuje le odbornik Saverij Rožič (tel. 0481 390688).

Svet slovenskih organizacij vabi na redni občni zbor v petek, 28. novembra, ob 14.30 v prvem in ob 15.30 v drugem sklicu.

Občni zbor bo potekal v dvorani Zadrudne kraške banke na Opčinah.

Slomedia. it, spletni portal Slovencev v Italiji in sosednjih

Za obeležje

Za obeležje Mirku Špacapanu na telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž so darovali: Remo Devetak 60, D. P. 100, Marjan Breščak 100, Nato Devetak 25, N. N. 100, Silvan Primožič 200, Franka Žgavec 200, Kulturni center Lojze Bratuž: prostovoljni prispevki (468 evrov), zbrani ob koncertu sv. Martina, MePZ Hrast iz Doberdoba 100; Mirka Brajnik 50; Remo Devetak 40; L. in A. Bratuž 200; namesto cvetja na grob Teodoru Devetak Remo in Mara 60; Prosvetno društvo Štandrež: prostovoljni prispevki (420 evrov), zbrani ob koncertu MePZ Štandrež; Igor Švab 33 evrov.

Kdor želi prispevati, lahko to stori na upravi NG ali na tekočem računu pri Zadrudni banki Doberdob in Sovodnje (IBAN IT 821 08532 12401 000000 740 248).

deželah razpisuje za osnovnošolce natečaj Božični utrinki naših nonotov. Prispevke v obliki spisa, risbe, filma, intervjuja ali tega, kar vam iznajdljivost narekuje, pošljite do 20. decembra po elektronski pošti na naslov info@slomedia. it. E-poštni naslov je zavarovan pred nezaželeno pošto, za ogled potrebujete Javascript. Najboljši izdelki bodo nagrajeni. Za informacije 345 6161803.

Darovi

Namesto cvetja na grob Ivana Petejana daruje Emanuela Tomsic 50 evrov za Via di Natale.

V spomin na drago pokojno Emilijo Marušič darujeta družini Mirko in Ivo Cotič z Vrha in Gorice 50 evrov za SZSO.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 21.11. do 27.11.2008)

Radljska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91.1, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored: **Petek, 21. novembra** (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 22. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 24. novembra (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 25. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 26. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Koncentracijsko taborišče v Zdravščini - Izbor melodij.

Četrtek, 27. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Ob smrti očeta
TEODORJA DEVETAKA
izražamo našemu
sodelavcu in prijatelju
Davorinu Devetaku
ter sorodnikom
iskreno sožalje

UREDNIŠTVO
NOVEGA GLASA

Pri težavah s krčnimi žilami in
odprtimi ranami se obrnite na
Center za zdravljenje
venskih boleznih v Portorožu,
tel. 00386 31 837218

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih
gledaliških skupin

KUD Polzela

Anton Tomaž Linhart

TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI

komedija

režija: Matjaž JERŠIČ

Nedelja, 30. novembra 2008, ob 17. uri
župnijska dvorana Anton Gregorčič, Štandrež

Prodaja vstopnic in rezervacija sedeža: na blagajni uro pred predstavo

Informacije: Tabaj Božidar 0481 20678

vstopnica 6,00 evrov, znižana 4,00 evri

*Študenti - starejši od 70 let - društvene in družinske skupine

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE



ZVEZA
SLOVENSKE
KATOLIŠKE
PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 2008

50. REVIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori
iz Tržaške, Videmske, Koroške in Slovenije

Posvečena je skladatelju Stanku Jeričiju
ob 80-letnici rojstva

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

sobota, 22. novembra 2008, ob 20.30
nedelja, 23. novembra 2008, ob 17. uri

Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji 2008 Letošnja nagrajenka je Petra Seliškar

Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji je priznanje, ki ga Kinoateljce podeljuje od leta 1999 v spomin svojega ustanovitelja, sociologa, filmskega kritika in senatorja. Najprej se je nagrada podeljevala znotraj pregleda Film Video Monitor, danes je to postala samostojna prireditelj, namenjena avtorjem in delom, ki obračajo posebno pozornost zgodovinskemu in družbenemu okolju in se hkrati zavzemajo za medkulturno komunikacijo. Letos Kinoateljce namenja posebno pozornost tudi dimenziji znanja in izobraževanja, s čimer želi ovrednotiti spomin Darka Bratine kot profesorja in vzgojitelja. V četrtek, 13. novembra, je v jutranjih in popoldanskih urah v Gorici potekala delavnica z dvema izjemnima predavateljicama, lanske prejemnico nagrade Adele Peevo in letošnjo nagrajenko Petro Seliškar. Adele Peeva je dokumentaristka, ki se je uveljavila tako doma v Bolgariji kot v Evropi; njena dela pa so redno med nominiranci za evropske oskarje. Poseben pečat dajejo Petri Seliškar študij in avtorska formacija na tujem (Nizozemska in Velika Brita-

nija) ter vloga producentke v mednarodnih sodelovanjih. Danes živi in dela med Slovenijo in Makedonijo. Delavnico je organiziral Kinoateljce.



Petra Seliškar

telje v sodelovanju FVG Fondo regionale per l'Audiovisivo, Media Desk Slovenija in DAMS Cinema Univerze v Vidmu. Udeležilo se je preko 30 slušateljev iz Slovenije in Italije. V popoldanskih urah je Anne-Marie Lucioni predstavila nov program usposabljanja za dokumen-

tariste Eurodoc 2009-2011, ki ga je sooblikoval Deželni audiovizualni sklad FJK in se bo odvijal med Furlanijo Julijsko krajino, Slovenijo in Hrvaško. V četrtek zvečer je bil na ogled nov dokumentarni film Adele Peeva z naslovom *Divorce Albanian Style* (Razporeka po albanian, 2007). Gre za neznane zgodbe iz države, kjer se je diktator Hodja po Stalinovi smrti politično oddaljil od Sovjetske zveze. Čez noč so žene iz držav Varšavskega pakta in njihovi albanški možje postali sovražniki in domnevni vohuni ter tako prisiljeni v razporeko. Sledila je podelitev letošnje nagrade



Z leve: Petra Seliškar, Aleš Doktorič, Mateja Zorn, Bojan Maraž

Petri Seliškar (nagrado 2007 je prevzela tudi Adela Peeva). Predmet nagrade je oblikoval Bojan Maraž iz goriške agencije Krea. Ob koncu se je zavrtil dokumentarni film letošnje nagrajenke, Babice revolucije (2006). V njem Petra Seliškar avtobiografsko pripoveduje zgodbo svojih družin, izvirne, pa tudi pridobljene. Film razširi svoj fokus od Jugoslavije do Kube, zazveni v svetovljanski ironiji in se zavzame za boljši svet, čeprav je čas revolucij že mimo. Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji se je v petek, 14. novembra, preselila v Trst v Teatro Miela, kjer je bila v sodelovanju z zadrugo Cooperativa Bonaventura ponovitev goriškega programa. Po projekcijah filmov je bilo posebno srečanje z obema avtoricama, ki ga je vodil predsednik Kinoateljceja Aleš Doktorič, posebna strokovna gostja pa je bila zgodovinarica Marta Verginella.

Blagoslovil ga je kardinal Franc Rode Slovenski kip Janeza Pavla II. v Rimu

Kardinal Franc Rode je v nedeljo, 16. t. m., med posebno slovesno mašo daritvijo v Rimu odkril kip papeža Janeza Pavla II., ki ga je v bronu izdelal slovenski kipar Mirko Bratuša. Kip nekdanjega poljskega papeža stoji pred cerkvijo sv. Frančiška Ksaverija, v kateri se je mladi Karel Wojtyła spovedoval v letih 1947 in 1948, v to cerkev pa

geslom slovenskega kardinala Franca Rodeta, ki ga je izdelal slovenski umetnik Peter Jankovič in ki krasi pročelje



je namenil takoj po imenovanju za papeža tudi svoj prvi pastoralni obisk leta 1978 in to samo mesec dni po izvolitvi za papeža. Kot je povedal kipar Mirko Bratuša za RTV Slovenija, je bil kiparski portret Wojtyły, ki je pozneje postal papež Janez Pavel II., zahtevna naloga, saj ga večinoma poznamo iz časa njegovega papeževanja, naročnik pa je želel portret iz obdobja, ko je še po izvolitvi za papeža obiskal v omenjeni rimski cerkvi. Poleg kipa pa so v Rimu blagoslovili in odkrili tudi vitraž z

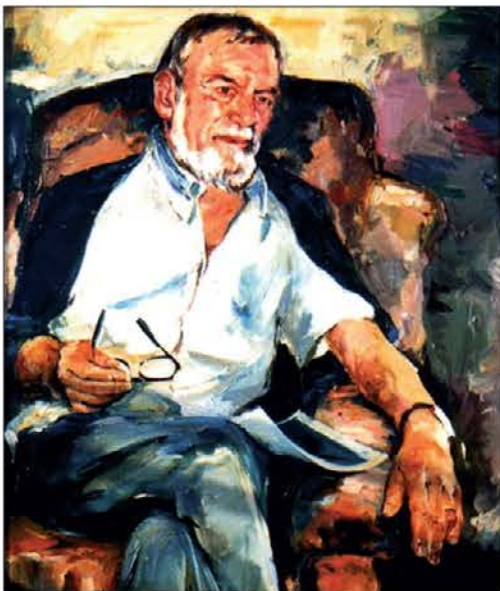
cerkve sv. Frančiška Ksaverija. Kot je za slovensko televizijo še povedal kardinal Franc Rode, so ob njegovem imenovanju prijatelji iz Slovenije želeli zaznamovati ta dogodek s tem, da so v njegovi titularni cerkvi v Rimu postavili kip mladega duhovnika Wojtyły. Papež Janez Pavel II. je namreč s to rimsko cerkvijo tudi pozneje ohranil posebno vez, kajti bila je prva cerkev, ki jo je po izvolitvi za papeža obiskal v nizu pastoralnih obiskov po rimskih župnijah. Papež je namreč tudi rimski škof.

Pomemben poklicni mejnik Aleksij Pregarc, 50 let predajanja mikrofona

Deloval pa je v Trstu do konca vojne dalje Radijski oder pod okriljem deželne Italijanske radiotelevizije. Po naključju sem tedaj srečal tedanjo vodjo in režiserja RO profesorja Peterlina, ki je bil obenem gledališki kritik, v tisti dobi zelo neprijatelj in gledaliških krogih - no, kasneje se je ta odnos spremenil - in padla je beseda o mojem sodelovanju z radijskim ansamblom. Odločil sem se, da se bom pri njem zgledal po izteku svojega samozastavljenega si moratorija z gledališčem.

Kakor koli že, tržaški radijski sporedi z Radijskim odrom vred so bili zelo poslušani na jugoslovanski strani Primorske, Slovenci v Italiji pa so tisti Radio logično posvojili, saj si je tedaj televizija komaj utirala pot, in to predvsem v javne lokale. Radijski oder pa ni, vsaj med gledališčniki ne, užival ugleda, zlahka so mu pripisovali nekakšen amaterski status. Sam si nisem zastavljal podobnih problemov, nasprotno, zame je novo okolje pomenilo izziv, pomenil mi je utrjevanje tega, kar mi je bil nudil triletni študij, ki se ni smel oslomašiti niti pred mikrofonom, sicer zame popolnoma novost. Sprejel sem povabilo. Šel sem na vaje in takrat prvič prestopil prag tržaškega sedeža RAI. V glavnem sem tam naletel na kakega sošolca iz nekdanje srednje šole, zdaj zvečne univerzitetne

študente. No, takoj mi je bila poverjena vloga Friderika v Veroniki Deseniški... Bil sem seveda na to ponosen in lotil sem se je z vso vnamo in vehemenco. Novi kolegi so mi radovedno sledili, se malo muzali, režiser Peterlin me je za res s svojim žametnim glasom tu in tam prekinjal, kajti moji toni so bili docela odrski, sam pa nisem dotlej sploh pisnil v mikrofona. Ob tem moram takoj pripomniti, da so tako režiser kot ostali starejši igralci deloma prišli kot begunci iz Slovenije, sicer visoko izobraženi, toda zanje je bil mikrofona tako



rekoč prestavljen iz predvojnega in medvojnega ljubljanskega studia na tržaški sedež. Tudi govorica je v glavnem slonela na "molu", torej prijazna, tekoče pogovorna, preprosto - denfana -, kot temu pravimo. Meni se to v začetku ni zdelo realno, vaju sem bil konfliktnih situacij in celo pavze so bile tako "različne" od odrskih. Sledili so še

trije večeri z vajami v polni zasedbi, pred mikrofona, ta mali perfidni monsturni, pa sem stopil šele četrty dan, ob izvajanju v živo. Cele dve uri v ŽIVO na znake bližanja in oddaljevanja iz tehniške kabine: cela grupa ljudi pred enim samim mikrofonom! Ostal sem odprtih ust, pravzaprav ne: moral sem, sicer dobro pripravljen, go-vo-ri-ti oziroma i-grati v živo. Ne pomnim, da bi se kdaj ob podobnem opravilu tako spotil, morda le ob prvi produkciji gledališke šole. Nenavadno. Če bi to parafraziral, bi dejal, da sem bil hkrati violinist in violončelist ali pa metalec kopja in lokostrelec... Neverjetno, nikakor mi ni uspelo na svojo sporočilnost cepiti pristi afekt. Pomislil sem, da bi se to utegnili uresničiti pod vodstvom kakega mlajšega, dinamičnega režiserja, toda tista leta so bila res zaznamovana s strogo ločenostjo dveh tržaških realnosti: ali Radijski oder ali SNG. Nobene brvi med dvema bregovima. Ščasoma se je vse to uneslo, toda mikrofonske discipline še dolgo nisem obvladal. Vendar sem bil že od začetka določen za interpretiranje velikih ali glavnih vlog. In tega je bilo veliko: 3 produkcije tedensko, se pravi dramska igra, drammatizirana zgodba in mladinski oder. Polagoma sem se vklapljal v tisti ustaljeni sistem. Predvsem je to bil neprekinjen jezikovni trening, obnavljanje logike, skladnje in predvsem lepega slovenskega melosa. Od časa do časa pa se je zlomilo. Primer. Čudovita vloga v Meseccu dni na kmetih Ivana Sergejeviča Turgenjeva, kjer kot mladec dvorim starejši gospe v tolmačenju sijajne Stane Kopitarjeve. Da bi bil res prepričljiv, začnem v ključnem prizoru z njo lesti na kolena, mikrofona pa vse više in više nad mano... Kako je ta oživel cvrček sporočal mojo strast v živo in hkrati splošen smeh ostalih soigralcev "v živo", mi je še danes neznanka!

/ dalje



Goriška Mohorjeva družba

Knjižna zbirka 2009



Koledar za leto 2009

Marija Ščuka Kerže
Moj oče Zorko

Anamarija Volk Zlobec
Muca prede
Ilustrirala Magda Starec Tavčar

Predstavitve

V GORICI
v ponedeljek, 24. novembra 2008, ob 17. uri, galerija ars, travnik 25

V LJUBLJANI
v četrtek, 27. novembra, ob 12. uri, cankarjev dom, dvorana M1

V TRSTU
v sredo, 3. decembra, ob 18. uri, tržaška knjigarna, ul. sv. frančiška 20



Kratki

Literarni natečaj 2008 revije Mladika

Revija Mladika razpisuje XXXVII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi. Na razpolago so naslednje denarne nagrade: Proza: prva nagrada - 400 evrov, druga nagrada - 300 evrov, tretja nagrada - 250 evrov; Pesmi: prva nagrada - 200 evrov, druga nagrada - 150 evrov, tretja nagrada - 100 evrov. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 1. DECEMBRA 2008. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani (oziroma 30.000 znakov), ciklus poezije pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset). Tekste lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov: redakcija@mladika.com. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: pisatelj Alojz Rebula, prevajalka prof. Diomira Fabjan Bajc, pisateljica Evelina Umek, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku - Prešernovem dnevu - na javni prireditvi in v medijih. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 2009. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo. Rokopisov ne vračamo!

Osma številka Mladike

Konec oktobra je v Trstu izšla osma številka mesečnika Mladika. Priložen ji je stenski koledar z ilustracijami Magde Starec Tavčar. Vzele so iz knjige "Muc Feliks, učiteljica Tončka in strašilo Zverina", ki je pred nedavnim izšla pri založbi Mladika. Otroško slikanico sta pripravili omenjena ilustratorica in avtorica besedila Anamarija Volk Zlobec. Uvodno razmišljanje je posvečeno nedavnim političnim volitvam v Sloveniji, ki so prinesle zamenjavo vlade. Nekoč v maju je naslov novele Majde Senice Vujanovič, ki je bila priporočena na literarnem natečaju revije za lansko leto. Radivoj Pahor pa je avtor pesniškega cikla z naslovom Poskus vrnitve. Tomaž Simčič, odgovorni za slovenske šole pri Deželnem šolskem uradu, odgovarja na vprašanja v zvezi z načrtovano reformo italijanskega šolstva in z najbolj perečimi težavami slovenskega šolstva v Italiji. Uredništvo se tudi spominja sedemdesetletnice Mladikine sodelavke, publicistke in pisateljice Lide Turk. Že tradicionalne so rubrike Moje življenje v Nemčiji, ki jo pripravlja Peter Merku', Onstran bistrice Soče - pogovori Primoža Sturmana s predstavnik furlanske skupnosti v naši deželi in Drobci Lide Turk - tokrat beremo o škofu Jerneju Legatu. Nadaljuje in zaključuje se objava osebnih pism brata Staneta in sester ob smrti Srečka Kosovele; gradivo je pripravila in ga z opombami opremila Mira Cencič. Mitja Petaros piše o evru in Ekonomski monetarni uniji, Saša Martelanc pa se spominja odvetnika, nekdanjega šolnika Mitje Bitežnika, ki je preminil sredi septembra. O svojih vtisih s študijskih dnevov Draga 2008 pišejo nekateri predavatelji: Zvone Štrubelj, Hanzi Tomažič, Jurij Paljki in Franci Petrič. Na zadnjih straneh Mladike dobimo še Anteno z novicami iz zamejstva in zdomstva, poročila, oceni knjig Moje korenine Bogdana Groma ter Dušana Jelinčiča Kam gre veter, ko ne piha - napisali sta jih Irena Žerjal in Vilma Purč - ter Novice knjižnice Dušana Černeta. V mladinski prilogi Rast se med drugim oglašajo urednik Jernej Šček, ki piše o potrebi po komuniciranju, in dijaki višjih srednjih šol v Trstu s tiskovnim sporočilom o vzrokih za oktobrskoasedbo šol.

Mladinska knjiga

Trije novi kondorji in en klasik kondorja

Pri Mladinski knjigi so v zbirki Kondor izšle antologije slovenske erotične poezije. V tebi se razraščam, pod naslovom Kam se skrijejo metulji pred dežjem izbrane kratke proze Franja Franciča in knjiga Včerašnji svet Stefana Zweiga v prevodu Angele Vode. Zbirka Klasiki kondorja je bogatejša za izbrano prozo Srečka Kosovele.

Pesmi za prvo slovensko antologijo erotične poezije je izbrala Alojzija Zupan Sosič. Kot je povedala na predstavitvi v Ljubljani, so bile erotične pesmi vedno potisnjene ob stran, sedaj pa je nastopila ugodna klima za takšno antologijo, saj je erotika postala ena od osrednjih tem v slovenski literaturi.

Pesmi je izbirala po dveh kriterijih. Prvi je bil prisotnost erotične ali erotizirane pesmi in drugi literarna kvaliteta. Kot je po poročanju STA še dejala, je pri tem pazila, da je izbor pesmi tudi številčno uravnotežen. Tako je pri avtorjih, ki se posvečajo pretežno erotičnim pesmim, v antologijo vključila po štiri pesmi, pri tistih, ki se jim posvečajo le občasno, pa po eno ali dve. V antologiji je objavljenih okrog 200 pesmi. Prva slovenska erotična pesem Popevka vu listu poslana avtorja Stefana Modrinjaka je nastala pred letom 1813, letnico 2007 pa nosita pesmi Franja Franciča Meseno spoznanje in Ogledalo laže. Časovna razdalja med prvo in zadnjo objavljeno pesmijo tako obsega 194 let, v literarnozgodovinskem smislu pa ponuja pestro sosledje in vzporedje različnih literarnih smeri, obdobji, stilov in

poetik.

Izbor kratke proze Franja Franciča je opravil Josip Osti. Urednik zbirke Aleš Berger je Franciča označil kot zelo plodovitega avtorja s 45 knjižnimi izdajami doslej, ki pa v očeh kritike živi kot obstranec, kot nekdo, ki piše vedno o isti

temi. Osti je izbor opravil iz desetih Francičevih knjig, od Egotripa iz leta 1984 do knjige Trkaj, trkaj na nebeška vrata iz leta 2007. Izbor po Bergerjevih besedah kaže, da gre resda pri vseh knjigah za temo obstranstva, izključenosti iz družbe, ki jo Francič variira včasih v bolj lirčno in drugič v bolj naturalistično smer, po drugi strani pa bo, tako Berger, Franciča potrdil kot kvalitete avtorja.

Avtobiografija Včerašnji svet, ki jo je avstrijski pisatelj Stefan Zweig napisal že v izgnanstvu, je v prevodu Angele Vode v slovenščini prvič izšla leta 1958 pri Cankarjevi založbi. Za novo izdajo v zbirki Kondor je prevod Vode tove pregledala in posodobila Amalija Maček. Kot je pojasnila, je bilo potrebnih le nekaj manjših slogov-

vem delu so natisnjene Kosovelove pesmi v prozi v enakem obsegu in istem vrstnem redu, kot jih je objavil Anton Ocvirk v drugi knjigi Zbranega dela. Drugi del prinaša izbor črtic, ki so bile prav tako objavljene v Zbranem delu. V tretjem delu knjiga prinaša izbor doslej neobjavljenih proznih besedil in fragmentov iz rokopisne zapuščine, ki jo hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Ker gre za manj znani del Kosovelovega ustvarjanja, naslovno knjige krasi manj običajna fotografija Srečka Kosovele iz leta 1925, je povedal urednik Aleš Berger. Predstavitev gornjega svežnja no-



Foto JMP

nih in vsebinskih popravkov, sicer pa je po njenih besedah Vode tova v svojem prevodu lepo ujela Zweigov jezik, ki je v tem primeru zelo nostalgichen, saj je Zweig knjigo pisal v izgnanstvu in gre v njej pravzaprav za spomine. Knjigo dopolnjuje besedilo Alenke Puhar, poznavalke življenja Angele Vode, z naslovom V polmraku prevajalskega kluba.

Izbor za knjigo izbrane proze Srečka Kosovele je opravil Ludwig Hartinger. Knjiga je tridelna. V pr-

vih slovenskih knjig je bila tudi zadnja knjižna predstavitev urednika Aleša Bergerja, ki odhaja v pokoj. V imenu ljubiteljev dobrih knjig, uredništva in naših bralcev se mu iskreno zahvaljujemo za pozornost in naklonjenost, za opravljeno delo in mu iskreno želimo še veliko lepih dni v družbi pisateljev in pesnikov, vseh nas in vse slovenske kulture, saj verjamemo, da bo ostal pisani besedi zvest tudi v prihodnje!

Dogajanja na naših tleh
Prvi november pred devetdesetimi leti

V pričakovanju skorajšnje- ga konca vojne in v pričakovanju, da bo ta konec ustvaril take upravne in politične razmere, ki bodo Slovincem zagotovile večjo stopnjo družbene samostojnosti, se je avgusta leta 1918 v Ljubljani ustanovil Narodni svet kot koalicija slovenskih političnih strank. Naloga sveta je tudi bila, da se pripravlja na razmere, ko se bo po vojni odločala usoda Slovincem in njih ozemlja, zlasti zaradi možnosti uveljavitve določil tajnega londonskega sporazuma iz aprila leta 1915. Prav zaradi te okoliščine je bilo še zlasti na Primorskem delovanje Narodnega sveta posebej potrebno. Zato sta bila v Trstu (11. septembra) in v Gorici (13. septembra) ustanovljena krajevní oziroma pokrajinski odsek Narodnega sveta. Na Goriškem so zaradi vojne in njenih posledic vladale posebne razmere. Nekdanje politično delovanje Slovincem v Gorici in na podeželju se je tedaj polagoma obnovilo, veliko ljudi pa je bilo še vedno v begunstvu. Katoliški politični tabbor, ki je začetek vojne pričakal razdeljen, se je spraval in 19. septembra 1918 pričel izdajati svoje glasilo Goriška straža. Težjo nalogo, da obnove svoje delo, so imeli liberalci, socialdemokrati dr. Henrika Tume pa niso želeli politično sodelovati s tako imenovanimi meščanskimi strankami. Pokrajinski odsek Narodnega sveta v Gorici je tako povezoval poleg Slovenske ljudske stranke še Narodnonapredno stranko in Slovensko kmečko stranko. Predsednik odseka je bil liberalac dr. Karel Podgornik, podpredsednik predstavnik Slovence ljudske stranke dr. Anton Breclj in tajnik pa dr. Peter Med-

veček, predstavnik kmečke stranke. Ena izmed temeljnih nalog goriškega odseka je bilo ugotavljanje narodnostnih razmer v deželi Goriško-Gradiščanski. Najbolj viden znak tega delovanja je bilo podpisovanje Slovincem na spomenico, ki jo je pokrajinski odsek naslovil na Narodni svet v Ljubljani. Spomenica nosi datum 17. oktober 1917, v njej pa je bila izpovedana želja in zahteva Slovincem, da so za vključitev v samostojno jugoslovansko državo, da se "slovenski del Goriško-Gradiščanske s svojim glavnim mestom Gorico vred vtelesi v samostojno državo SHS". Zahteva je bila podprta s 84.985 podpisi. V tem času se je konec vojne naglo približeval in s tem tudi pričanje, da je končano dolgotrajno obdobje habsburške monarhije. Pokrajinski odsek je moral kar naglo delovati in je sprejel zato, da bi prehitel Italijane, odločitev o prevzemu oblasti v slovenskem delu dežele in v deželnem glavnem mestu Gorici. Prvega novembra 1918 je predsednik Pokrajinskega odseka Narodnega sveta v Gorici dr. Karel Podgornik podpisal proglas, da "v imenu in na poziv Narodne Vlade Samostojne Jugoslovanske Države prevzema ... celotno javno upravo slovenskega dela bivše goriško-gradiščanske dežele z njenim glavnim mestom Gorica vred". Pozval je vse javne urade, da se mu pokore, pozval je vse

slovenske in jugoslovanske vojake avstro-ogrske vojske, da se združijo v Narodni obrambi, pozval je k sodelovanju slovensko inteligenco v Gorici in nazadnje je povabil "goriške meščane italijanske narodnosti", da sodelujejo pri ohranjanju skupnih interesov in za vzdrževanje javnega reda. Naslednji dan so prise-



gli pred dr. Podgornikom, kot sestavni del jugoslovanske vojske, vojaki drugega gorskega strelskega polka razpadajoče avstro-ogrske armade. Pokrajinski odsek je izdal še nekaj proglašov. 4. no-



vembra 1918 pa je tudi goriški nadškof Sedej posredno priznal slovensko vladanje v Gorici in v slovenskem delu dežele. Goriški Italijani so 2. novembra ustanovili Goriško-Gradiščanski pokrajinski odsek. Dogajanja na Goriškem so se odvijala v času, ko je še vedno potekala vojna in ko je habsburška država pravno še vedno obstajala. Prav zato prevzem slovenske oblasti ni imel pravne veljave, bilo je le legitimno dejanje, simbolika in opozorilo svetu, zlasti zmagovalnim antantnim silam, da na Goriškem žive Slovenci, ki že-

lijo postati državljani bodoče jugoslovanske države. Že 3. novembra 1918 je habsburška država podpisala premirje z Italijo in antantnimi silami. Premirje je določilo, da zasede Italija v duhu določil londonskega pakta iz aprila 1915 nekatera avstro-ogrska državna ozemlja, z njih pa se mora umakniti avstro-ogrska oblast z vojsko vred. V Gorico je prvi oddelek italijanske vojske prišel 6. novembra. Naslednje dni se je začela uveljavljati tudi v Gorici nova okupacijska oblast, ki je zahtevala, da zapuste mesto vojaki avstro-ogrske armade, kar se je zgodilo 8. novembra. 14. novembra je bil razpuščen Pokrajinski odsek narodnega sveta, istočasno je bil razpuščen tudi Goriški provvisorio. Tako je nekajdevna slovenska oblast v Gorici prenehala. Svoj zadnji proglas je pokrajinski odsek izdal 8. novembra in v njem opozarjal goriške Slovence, da se vedno in povsod pokažejo kot Slovenci,

priladniki velike jugoslovanske države SHS: "Potem ni dvoma, da bo končna sodba, ki jo izreče mirovni kongres, za nas ugodna. Živela Jugoslavija!" Nekajdevno delovanje in vladanje Pokrajinskega odseka Narodnega sveta ocenjujemo predvsem na simbolni ravni. V posebnih krajevnih razmerah so ob koncu vojne delovali tudi Slovenci v Trstu. Problematika tržaških

"prevratnih dni" pa kliče po samostojni obravnavi. Goriškim Italijanom je konec prve svetovne vojne prinesel združenje z matično domovino, Slovincem pa poleg razočaranja tudi upanje, da bodo pravične želje in zahteve upoštevala mednarodna pogajanja. Rapalska pogodba (1920) pa je tudi taka pričakovanja zatrla. Spomin na konec vojne novembra 1918 nosi za Slovence zato veliko grenkobe. Dejanje Pokrajinskega odseka Narodnega sveta pa vendar kaže, da so Slovenci na Goriškem prvič v svoji zgodovini želeli aktivno odločiti o svoji usodi. To so storili bolj uspešno četrto stoletja kasneje, takrat so imeli že dovolj izkušenj in izhodišča njih zahtev ter dejanj pa razsežnosti, ki so presegale lokalne okvire. Prav je, da se spominjamo tudi neuspehov, a z veliko pozitivne simbolike prežetih dejanj naše preteklosti.

Branko Marušič

Kratki

Prva seja novega pokrajinskega tajništva SSk

V petek, 14.11.2008, se je prvič po tržaškem pokrajinskem kongresu sestalo novoizvoljeno tajništvo Slovenske skupnosti.

Z veliko zaskrbljenostjo je tajništvo stranke pod vodstvom Petra Močnika sprejelo v vednost postavitev dveh tabel s slovenskimi



Peter Močnik (foto IG)

napisi z imeni vasi na avtocesti pri Padričah. Glede na prejšnjo raven zaščite, ki jo je manjšina v preteklosti že uživala, gre za nazadovanje in nespoštovanje osnovnih pravic manjšine, na katero stranka ne bo pristala. Na vzhodnem Krasu velja med drugim tudi obveznost spoštovanja načela dvojezičnosti na osnovi posebnega statuta. Le-ta velja povsod, kjer se avtocesta vije po okoliških dvojezičnih občinah, kjer veljajo statuti, ki predvidevajo vidno dvojezičnost. Table s slovenskimi napisi so torej očitna pravica

slovenske manjšine. Slovenska skupnost nadalje pozdravlja pobudo vseh okoliških županov, ki so ob pristanskosti stališč tržaškega župana Dipiazze zmogli pogumno stališče v korist manjšine in v duhu evropskih načel demokracije in enakosti. Stranka želi tudi podčrtati, da je tolikokrat omenjeni dekret Tondo morebiti nadgradnja drugih odprtih vprašanj, nikakor pa ga ne moremo povezovati z vprašanjem cestnih tabel v slovenščini. Tudi zato stranka zahteva, da se table postavijo povsod, kjer živi slovensko prebivalstvo. Tej neodtujljivi pravici se ne misli odpovedati.

Nadaljevanje seje je bilo namenjeno strankini notranji organizaciji. Tajništvo bo do konca leta izdelalo novo spletno stran in gorškemu vodstvu predlagalo, da se spletni strani poenotita in združita. Tajništvo je tudi osvojilo predlog, ki je bil izrečen na pokrajinskem kongresu in ki se tiče tematskih sej pokrajinskega sveta. Tako bo 2. seja tržaškega pokrajinskega sveta v četrtek, 4.12.2008, in bo pretežno namenjena šolski problematiki. Strankino stališče je, da je predlagana reforma Gelmini lahko usodna za razvoj slovenskega šolstva v Italiji. Na deželnem kongresu je stranka že osvojila resolucijo, prav pa je, da se ta tematika poglobi tudi na pokrajinski ravni.

SSk skrbi šolska reforma

Deželni kongres Slovenske skupnosti, zbran 8. novembra 2008 v Podbonescu, z izjemno zaskrbljenostjo spremlja problematiko v zvezi z napovedano šolsko reformo, ki bi lahko grobo prizadela naše šolstvo. Ko z iskrenim navdušenjem pozdravljamo enotnost in učinkovitost protesta slovenskih dijakov in šolnikov ter vseh plodnih prizadevanj Deželne šolske komisije, Urada za slovenske šole ter vseh ostalih političnih in družbenih predstavnikov ter pristojnih dejavnikov, odločno zahtevamo, da smo Slovenci kot tvoren dejavnik vključeni v procese snovanja prihodnosti naše šole. Upravičeno pričakujemo, da se naša že v preteklosti racionalizirana šolska mreža osnovnih in srednjih šol dodatno ne skrči ter da se obstoječe višje srednje šole preorganizirajo le v duhu možnosti njihove kvalitete, rasti in razvoja. Naše šole so za vse nas edini porok našega jezikovnega in narodnostnega obstoja in razvoja, do katerih imamo neodtujljivo pravico, ki jo končno potrjujejo tudi mednarodno sprejete obveze. / Igor P. Merku', predsednik Komisije za šolstvo in kulturo, Slovenska skupnost, Trst

DSI Predavanje prof. Vesne Mikolič

Manjšinski jeziki v očeh večine

“Zakaj bi se v globalni družbi sploh še učili manjšinskih jezikov?” je bil naslov srečanja, ki ga je Društvo slovenskih izobražencev priredilo v ponedeljek, 10. novembra. O izhodišču večera je predavala dekanka Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, prof. Vesna Mikolič, jezikoslovka in sociolingvistka. Kot je govornica povedala na

podlagi osebne izkušnje in bogate strokovne prakse, je bistvo odgovora na vprašanje, zakaj bi se v globalni družbi sploh še učili manjšinskih jezikov, pojem “kulturne identitete prostora”. V njem se namreč skrivajo vzgibi in razlogi, ki predstavljajo večinskega naroda lahko prepričajo ali vsaj spodbudijo k odkrivanju manjšinske stvarnosti na jezikovno in kulturno



Foto Kroma

mešanem področju. Posameznik, ki sprejme raznolikost kulturne stvarnosti na

istem območju, bo v prvi vrsti pridobil občutek varnosti, ker bo obvladal okolje v vseh

svojih odtenkih. Dalje bo vzpostavljane stikov s sosednjo kulturo prispevalo k razširjenosti lastne zavesti o primarni kulturi, iz katere vsak izhaja. Ne nazadnje so na dlani še ekonomski učinki kulturne odprtosti, ki prispevajo k boljšemu razumevanju poslovnih partnerjev in posledično tudi k boljšemu sklepanju gospodarskih dogovorov. Četrta prednost oseb, ki ne živijo v homogenem kulturnem miljeju, temveč zavestno delujejo v prostoru intenzivnega kulturnega stika, je še v tem, da se znajo večernodnostnih situacij v večkulturni evropski in svetovni družbi lotiti z učinkovitimi strategijami.

Kar se tiče našega kulturnega prostora, je prof. Mikoličeva med drugim predstavila rezultate raziskave o manjšinah na eni in drugi strani slovensko-italijanske meje, ki kažejo na diametralno nasproten razvoj manjšinskih skupnosti: visoka pravna zaščita maloštevilne skupnosti na eni strani ter izredna trdoživost in aktivno angažiranje brez prave politične podpore na drugi. Kdo ve, ali bodo pozitivne plati medkulturnega dialoga prispele na dnevni red sej italijanske politike ter prodrele v glave številnih, ki si zatiskajo oči pred pravo podobo tukajšnje “kulturne identitete prostora”?

AL

ŠKRBINA NA KRASU Spominska svečanost za slovenske padalce

Spravo in spoštovanje bomo dosegli samo z mirom

Vsako leto se Britanci 11. novembra spominjajo svojih vojakov, ki so padli na bojiščih po svetu. To je hkrati datum, ki ga je naš prijatelj, nekdanji častnikar in pripadnik angleških tajnih služb John Earle, pred enajstimi leti izbral zato, da bi se v Škrbini na Krasu spomnili žrtvovanja osemnajstih slovenskih padalcev-radiotelegrafistov, ki so jih britanski zavezniki v času druge svetovne vojne izurili v Afriki ter jih med leti 1943-44 s padali spustili na naše kraje, da bi krepili vrste tistih, ki so se upirali okupatorju. Kar pa se je z njimi in spominom nanje zgodilo po vojni, je zapisano na tabli, ki stoji na pročelju Fakinove domačije v Škrbini, kjer je bil doma po vojni umorjeni padalec Miloš Adamič in pred katero poteka vsakoletna svečanost: "... in zaradi vojnih dogodkov in povojnih zmot so žrtvovali življenje za slovensko domovino".

Skoraj vsi tedanji slovenski padalci so se namreč pridružili partizanom, a jih je Ožna v svoji revolucionarni logiki kmalu prišla kar med sovražne agente in jih zapisala smrti. V novih okoliščinah, ki so spremljale osamosvojitve Slovenije, je slovenska država preživela padalcem podelila državno odlikovanje, Zveza borcev pa je sprejela padle junake v svoje vrste, tako da jih lahko danes končno prištejemo med tiste, ki so pripomogli k zmagi nad okupatorjem. Pri spominski svečanosti redno sodelujeta poleg preživelih padalcev, svojcev, soborcev, predstavnikov Slovenske vojske, domačinov in drugih udeležencev tudi britanski in ameriški vele-

poslaništvo v Sloveniji. Za proslavo pa skrbita Krajevna skupnost Škrbina in Občina Komen. Tokrat so spominsko svečanost obogatili še mladi člani otroškega pevskega zbora OŠ Komen pod vodstvom prof. Andreja Rustja. Še pred slovesnostjo je vojaški kaplan Jože Pult s pomočjo pastoralnega asistenta Marka Škufco daroval mašo zadušnico v do-

vržena življenja padalcev in spomin nanje v vsem povojnem času. Dostojanstvena rehabilitacija padalcev je po Slamičevem mnenju nastala iz potrebe po iskanju resnice, “resnice, ki naj bi v nas nosila mir, mir, ki je osnova sobivanja, spoštovanja in razumevanja”. Resnici moramo zato pomagati, da pride na dan, kajti “spravo in spoštovanje bomo

narod takrat sodelovala v boju proti fašizmu in nacizmu”. To sodelovanje se nadaljuje tudi danes, saj sta Slovenija in Velika Britanija tesna partnerja v EU in Natu: “naši vojaki pa še vedno sodelujejo drug ob drugem v Afganistanu, Kosovu in tudi drugje”. Ameriški veleposlanik Jusif Gafari pa je izpostavil, kako je tudi žrtvovanje padalcev pripomoglo k temu, da smo bili pred nedavnim priča miru, ki je bil v RS kot v ZDA. “Danes ne bi uživali takšnega miru in demokratičnih volitev, če se ne bi padali v času vojne izkazali za tako pogumne in hrabre borce”. Sklepno misel je na spominski svečanosti izrekel osrednji snovalec škrbinske slovesnosti, John Earle, ki je kot vedno pronicljivo vzel v pretres nekdanje dogodke, da bi analiziral sedanja aktualna dogajanja. “Kaj bi rekli padalci, če bi živeli v današnjem svetu”, se je najprej vprašal Earle. Življenje se je močno spremenilo: marsikaj je nedvomno boljše kot nekoč, drugo pa je žal na slabšem. “Kljub ogromnemu materialnemu napredovanju moramo priznati, da niso v enaki meri napredovali odnosi med ljudmi”, je dejal Earle. Še danes smo priča diskusijam, ki skušajo ugotoviti, kdo je imel nekoč prav in kdo je bil pred več kot šestdesetimi leti na napačni strani. “Večina prebivalcev naših krajev se je vendarle rodila po drugi svetovni vojni: sprašujem se zato, ali je še smiselno buriti duhove ob takih polemikah. Z nekdanjim sovraženikom – nacistično Nemčijo – smo se že zdavnaj spravili”, kdaj se pa bomo dokončno še med sabo?

Igor Gregori



Foto IG

mači cerkvi. G. Pult je v svoji homiliji pozval prisotne, naj nam bo žrtvovanje padalcev za zgled in spodbudo, da bomo složno soustvarjali svet miru in sožitja: “Vzornost padalcev naj bo predvsem mladim v spodbudo, da bodo med dobrim in zlim vedno izbrali dobro in odgovorno življenje ter ljubezen do doma, domovine in pravičnosti”. Tokratna slovesnost je sledila nekoliko drugačnemu programu kot ostala leta: začela se je namreč z minuto molka v čast padlim, nato so prisotne delegacije položile vence. Prisotne je na kraju svečanosti pozdravil župan občine Komen Uroš Slamič, ki je v svojem posegu poudaril krivično usodo, kateri so bila pod-

dosegli samo z mirom v nas in z mirom v odnosih do drugih”. Najstarejši preživeli padalec Stanislav Stanko Simčič (ob katerem je stal še njegov kolega Ciril Kobal) je z županovimi besedami soglašal, množico pa je nagovoril še s spominom na soborce, ki so bili “preprosti fantje, vendar z močnim domoljubnim čutenjem v sebi. Leta minevajo, a spomin nanje ostaja, kar je za ves slovenski rod zelo razveseljivo dejstvo”. Tudi veleposlanik Velike Britanije v Sloveniji Robert Simmons je poudaril hrabrost primorskih padalcev, ki “so simbol požrtvovalnosti in domoljubja Slovencev med drugo svetovno vojno. V velik ponos si štejem, da sta britanski in slovenski

SGZ KOROŠKA JAPTI, SDGZ in Deželna komisije za obrt CRA FJK

Zanimiv posvet o obnovljivih virih na Koroškem

Slovensko deželno gospodarsko združenje obvešča vse zainteresirane člane, da bo v ponedeljek, 24. novembra, zanimiv posvet o obnovljivih virih energije v kraju Šentvid ob Glini na avstrijskem Koroškem. Posvet prireja Slovenska gospodarska zveza na Koroškem v sodelovanju z JAPTI – Javno agencijo RS za podjetništvo in tuje investicije ter s SDGZ, obe stanovski manjšinski organizaciji sodelu-

jeta namreč kot “slovenska poslovna kluba v tujini” pri spodbujanju gospodarskih dejavnosti in stikov JAPTI med podjetji RS in v bližnjih sosednjih državah. Predviden skupni odhod s Feričev (Bar “G”) je ob 7. uri zjutraj po slovenski strani. Ob 10. uri bo najprej ogled obrata Solarakademie GREENoneTec, po delovnem kosilu bo na vrsti posvet ob 14. uri. Po uradnih pozdravih se bodo v srž vprašanja poglobili

ugledni strokovnjaki in predstavniki gospodarstva. Mag. Gerhard Rabensteiner, predsednik Kioto Clear Energy AG in predsednik ESTIF, bo uvedel v posvet z evropskim pogledom na sončno energijo. Direktor Kelag Waerme GMBH, inž. Guenter Zweiner, bo orisal obnovljive vire energije, direktor Agencije za prestrukturiranje energetike inž. Franko Nemas pa s tem povezano investiranje v Sloveniji. Posvet bosta sklenila dr. Franc Žlahtič in Andrej Sršen od ministrstva za gospodarstvo RS s poročilom o doseganju energetske podnebne

ciljev ter o zakonskih možnostih za uvajanje obnovljivih virov energije v praksi. Delovna jezika posveta bosta slovenščina in nemščina. Sledili bodo predstavitve nekaterih dobrih praks, razprava in sprostitev “networking” ob družabnosti. Tako jutranji kot popoldanski del bosta predstavljala nedvomno dragoceno priložnost za vse projektante, trgovske in obrtne podjetja FJK, ki se zanimajo za tovrstno perspektivno dejavnost in bi želeli navezati stike s slovenskimi in avstrijskimi partnerji. Zato se je SDGZ za organizacijo udeležbe iz naše dežele poslužilo tudi sodelovanja Deželne komisije za obrt FJK (CRA FVG), ki namenja posebno pozornost in

sredstva internacionalizaciji obrtnih podjetij na raznih področjih. Za prijave in informacije intere-

senti lahko pokličejo na tajništvo SDGZ v Trstu, ul. Cicerone 8, tel. 0406724824 in 0406724828.



Afera dvojezičnih smerokazov na novem odseku hitre ceste

Z veliko muko smo vendarle nekaj dosegli

Nekoč je Giulio Andreotti povedal nekdanjemu senatorju Stojanu Spetiču tole zgodbo.

Dva roparja vdreta v neko hišo in presenetita družinico, ki mirno večerja v kuhinji. Roparja grozita, da bosta oropala hišo in jo nato požgala, ugrabila sina ter poslila ženo. Družina se jima do onemoglosti zjoče in prosi milosti: in res se roparja odločita zgolj za rop in za požig. Konec koncev se je zadeva še kar dostojno iztekla...

Deželni svetnik Igor Gabrovec je ta prizor navedel na javnem srečanju o problemu dvojezičnih smerokazov na novem odseku hitre ceste med Katinaro in Padričami, ki je bilo v četrtek, 13. novembra, v Peterlinovi dvorani. Gabrovec je tezo zgodbe v svojem navajanju nekoliko omilil, res pa je, "da se v teh besedah zrcali usoda naše manjšinske skupnosti, predvsem v zadnjih nekaj mesecih". Odstranitev nekaterih dvojezičnih napisov je upravičeno razburila predstavnike krovnih organizacij, slovenske izvoljene predstavnike, slovenske javne

upravitelje in člane Koordinacijskega združenja kraških vasi. Na srečanju, ki sta ga vodila predsednika SSO in SKGZ, Drago Štoka in Rudi Pavšič, sta senatorka Ta-

zičnega smerokaza za Padriče se tako ohranila vsaj simbolni dokaz slovenske prisotnosti na tem področju. "Na srečanju, ki smo ga predstavniki DS imeli na prefek-



Z leve: Fulvia Premolin, Drago Štoka, Tamara Blažina in Rudi Pavšič

mara Blažina in dolinska županja Fulvia Premolin občinstvu Peterlinove dvorane, ki so ga sestavljali slovenski izvoljeni politiki ter člani Koordinacijskega združenja kraških vasi, predstavili končni kompromis glede namestitve dvojezičnih tabel na novem odseku: s postavitvijo dvoje-

turi, je župan Dipiazza to dejanje potrdil, občinskemu funkcionarju pa je naročil, naj takoj poskrbi za namestitev table", je dejala Blažinova. Dolinska županja pa je najavila, da bodo župani okoliških občin sprejeli odredbo, s katero bodo zahtevali, naj cestno podjetje Anas na območju

dvojezičnih občin namesti dvojezične smerokaze, kot predvidevajo občinski statuti. SSK in njen deželni svetnik Gabrovec opozarjata, da je na tem območju predvidena dvojezičnost že na podlagi mednarodnih poveljnih pogodb: "Dejstvo, da je župan Dipiazza v teh tednih vzel kot pretvezo čakanje Tondovega podpisa dekreta o vidni dvojezičnosti, torej ne drži", je dejal pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik. Koordinacijski odbor pa je kritičen predvsem do vedenja tržaškega župana, čigar zavlačevanje namestitve napisov ni nič drugega kot "zaničevanje občanov slovenske narodnosti", piše v tiskovnem sporočilu KZKV. Dodati vsekakor gre, da v manjšini že dalj časa nismo bili priča tako široki fronti, ki bi se - kljub notranjim različnim stališčem - navzven kazala tako kompaktna: upati je, da bo tak sestav predstavnika manjšine nadaljeval svoje poslanstvo tudi ob drugih priložnostih, saj kaže, da bo bližnja prihodnost za našo skupnost res huda.

(Nov avtocestni odsek so odprli v sredo, 19. novembra, ob prisotnosti predsednika vlade Silvia Berlusconi. Ker je naš tednik šel v tisk v torek, nam ni dano vedeti, ali je župan Dipiazza res držal obljubo: upamo vsekakor, da je!)

IG

Gledališki vrtljak

Jajca polna presenečenj

Današnji otroci vedo prav dobro povedati, da se lahko v jajcu skrivajo najrazličnejši, bolj ali manj uporabni predmeti, igrače ali celo nakit... Pa ne v tistih pravih, temveč v čokoladnih, s katerimi se radi sladkajo najmlajši in v njih iščejo taka in drugačna presenečenja. Kaj oz. kdo vse se lahko izleže iz jajčka v naravi, pa so abonenti in drugi obiskovalci Gledališkega vrtljaka spoznali v nedeljo, 16. novembra. Radijski oder, ki že enajsto leto prireja gledališko sezono za mlade družine, je tokrat povabil v goste člane Lutkovnega gledališča Maribor, ki znajo s svojo mojstrsko animacijo očarati gledalce, da se

prepustijo sporočilni moči lutk.

Tokrat sta na odrske deske Marijinega doma pri Sv. Ivanu stopila Danilo Trstenjak in Lena Kline, ki sta predstavila zgodbo Zlatka Kriliča, v prevodu Nine Skrbinšek, z naslovom Jajce. V njej si Janez srčno želi, da bi petelinček čim prej prebil svojo lupino. Že vnaprej ga 'krsti' za Frančka, hkrati pa upa, da bi postala prijatelj in da bi se odtlej vsako jutro prebujal z veselimi kikirikanjem. Namesto piščančka pa stopajo na plan zdaj iz enega zdaj iz drugega, večjega ali manjšega jajca najprej želva, črček in orel, nato pajek, paglavec, krokodil,

pa kača, hobotnica in noj, ki se jim Janez z radovednostjo približa. Nazadnje skoraj obupan, vendar dočaka prihod Frančka, ki Janeza v hipu vzljubi, z njim sklene

postaviti LGM velja poudariti še prikupnost lutk in scene, ki si ju je zamislila Sabina Šinko, ter prijetno glasbeno kuliso, ki jo je podpisal Edi Oraže. Vse sestavine uspešnega nastopa



Foto Kroma

trdno prijateljstvo in se odpravi v novo življenje. Poleg poučne plati predstave v

pa je spretno pomešala režijska roka Tineta Varla.

AL

ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA Predstavitev

Nova knjiga Ivanke Hergold

Založništvo tržaškega tiska se je v zadnjem desetletju odločilo za založniško politiko, ki bi ovrednotila domače avtorje, take, ki večkrat po krivem izostanejo od širše slovenske literarne scene. Mednje gotovo sodi tudi koroška avtorica Ivanka Hergold. Življenjs-

ka pot jo je pred mnogimi leti pripeljala v Trst, zaradi česar lahko Hergoldovo nedvomno jemljemo za tržaško besedno umetnico. Predstavitev njene knjige z naslovom Ponikalnice - Paracels je bila v sredo, 5. novembra, v prijetnem okolju tržaške gostilne

Antico Spazzacamino. O publikaciji je uvodoma spregovoril urednik ZTT Ace Mermolja in najprej izpostavil dejstvo, da Ivanka Hergold ni bila deležna pozornosti, ki bi si jo v slovenski književnosti zaslužila zaradi tankočutnosti, s katero se enakovredno loteva poezije, dramatične in prevajanja.

Zadnja knjiga Ivanke Hergold je dvodelna: Ponikalnice je naslov sklopa, v katerem so zbrane poezije v prozi, ki jih je avtorica napisala v zgodnjem otroštvu in v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja; v drugem delu knjige pa je objavljena zgodovinska drama, v kateri se je Hergoldova poglobila v zapleteno življenje junaka Paracelsa. Gre za tematsko zahtevno zgodbo, v kateri je glavni lik, zdravnik Paracels, nositelj naprednih renesančnih idej, ki se še bijejo z okornostjo srednjeveškega mišljenja. Dramo je Ivanka Hergold napisala že v začetku osemdesetih let, leta 1984 jo je tedanji ravnatelj SSG Miroslav Košuta vključil v abonmajsko sezono našega gledališča: na odru Kulturnega doma je drama zaživela v režiji Borisa Kobala, glavnega

junaka pa je poosebljal Vladimir Jurc. Ace Mermolja je besedo nato prepustil Loredani Umek, ki je v knjigi prispevala natančno kritično presojo celotnega opusa Ivanke Hergold. Kritičarka je izpostavila predvsem pomen, ki ga narava ima v pesniškem svetu Hergoldove: narava je za avtorico zatočišče, prostor, ki ga načeloma polni s sanjami. Igor Škamperle je Ivanko Hergold postavil v sam vrh sodobnega slovenskega leposlovja zaradi suverene uporabe treh elementov: natančnega in nadzorovanega sloga, premišljene fantazijske dimenzije ter tematske izbire. Umetniški vodja SSG Marko Sosič pa je izpostavil predvsem izvirnost in edinstvenost pesniškega ustvarjanja Hergoldove, glede drame Paracels pa je Sosič prepričan, da sodi v sam literarni vrh našega zamejskega prostora. Ivanka Hergold je prisrčen večer sklenila z mislijo o ljubljenskem junaku Paracelsu: ta lik pooseblja samosvojega angažiranega junaka, ki je bil po socialno etičnih nazorih zagovornik samoupravnega občestva.

Igor Gregori



Z leve: Igor Škamperle, Marko Sosič, Loredana Umek, Ivanka Hergold in Ace Mermolja (foto IG)



Obvestila

Radijski oder organizira za abonente gledališkega vrtljaka ogled lutkovne predstave, ki bo v nedeljo, 23. novembra, ob 11. uri, v Ljubljanskem lutkovnem gledališču. Odhod z avtobusom s trga Oberdan ob 8.30 in povratek ob 15. uri. Vpise sprejema urad Slovenske prosvete na tel. 040 370846 od ponedeljka do petka

med 9. in 17. uro. Število mest omejeno!

Svet slovenskih organizacij vabi na redni občni zbor v petek, 28. novembra, ob 14.30 v prvem in ob 15.30 v drugem sklicu. Občni zbor bo potekal v dvorani Zadrugne kraške banke na Opčinah.

Gospod Dušan Jakomin sporoča, da bo razstava z naslovom Od lino-tajpa do računalnika ob 50-letnici mesečnika Naš vestnik v nedeljo, 25. januarja, ob zaključku meseca verskega tiska.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

revijo odraslih pevskih zborov

PESEM JESENI

v soboto, 29. novembra 2008, ob 20. uri
v Bazovici



GOVORICA KAMNA

RAZSTAVA KAMNITIH
IZDELKOV IN SKULPTUR

28. 11. - 8. 12. 2008

urnik:

delavniki 17-20

prazniki 10-12/15-20

Kulturni dom Igo Gruden
Nabrežina 89



FNSI Pomemben jubilej novinarskega sindikata

Prvih sto let delovanja

Svojih prvih sto let delovanja je enotni novinarski sindikat FNSI (Federazione nazionale della stampa) proslavil pred kratkim tudi v Trstu, mestu, ki mu je dal prvega predsednika. To je bil novinar in politik Salvatore Barzilai, ki je leta 1908 zasedel predsedniško mesto FNSI.

Po slovesnostih v Rimu in Bariju se je tako državno vodstvo sindikata udeležilo slovesnosti v sejni dvorani tržaškega župan-

mu zato odvezamo pravico do obstoja? Ali naj dovolimo, da tržni zakoni prevladajo nad vsemi ostalimi? Ukiniti Primorski dnevnik pomeni izbrisati slovensko manjšino". Podobno so izzele tudi besede nekdanjega urednika dnevnika Il Piccolo Luciana Ceschie in novinark Primorskega dnevnika Poljanke Dolhar, ki je izrecno omenila tudi dva pomembna slovenska tednika, Novi glas in Novi Matajur. Gre za medije, ki bi bili ob



Foto Kroma

va, na kateri so se prepletali pretekle in sedanje težave sindikalnega gibanja, a tudi novi izzivi. Posebej je bila izpostavljena specifičnost slovenskih novinarjev, ki delujejo v Furlaniji Juljski krajini. Predsednik Roberto Natale je izrecno citiral Primorski dnevnik in pojasnil, da je o njem že večkrat spregovoril tudi v Rimu. "Primorski dnevnik predstavlja zelo jasn primer: zaradi objektivnih razlogov ima omejen krog bralcev in prav tako omejen krog oglaševalcev. Ali naj

napovedanem krčenju javnih prispevkov prisiljeni izklopiti računalnike ... Stoletnico sindikata so v popoldanskih urah proslavili s posvetom o novinarju-nadležni priči, na katerem je sodeloval tudi Mitja Volčič. Na tržaškem sedežu sindikata so odkrili tudi spominsko obeležje vsem italijanskim novinarjem, ki so padli med opravljanjem svojega poklica. Na dolgem seznamu sta seveda tudi Saša Ota in Miran Hrovatin.

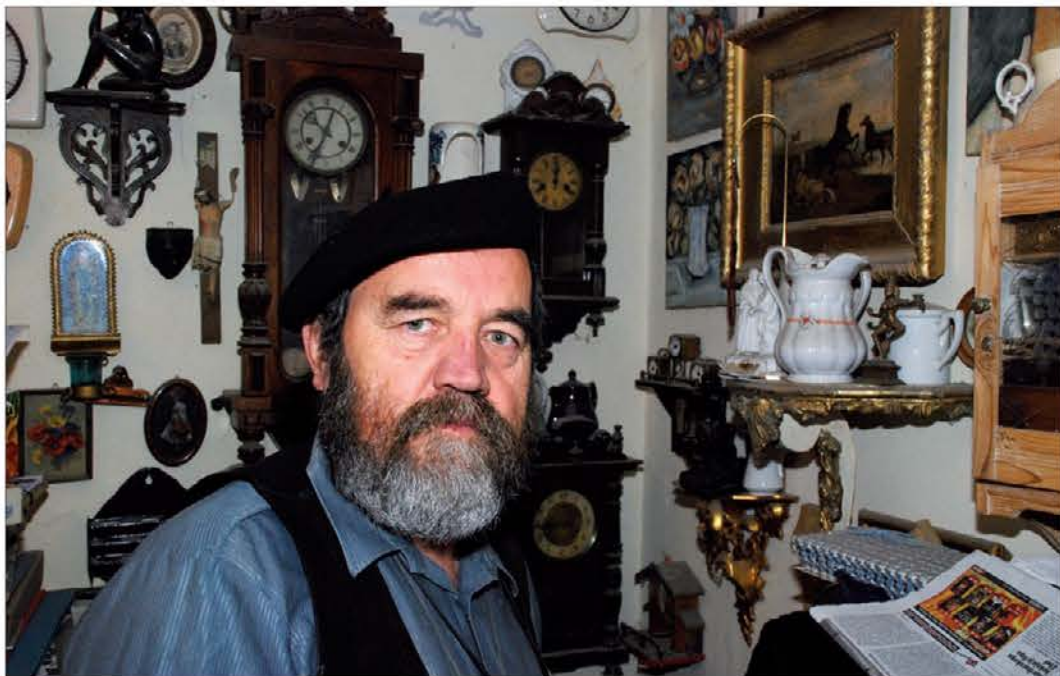
Ob njegovi novi razstavi

Janez Janežič, slikar in etnološki zbiratelj

Janez Janežič se je rodil v Ljubljani in živi v Kopru. Je slikar in zbiratelj etnoloških predmetov, samorastnik, ki ima za seboj na desetine razstav po Sloveniji, v republikah nekdanje Jugoslavije in tudi v tujini (Italija, Brazilija idr.). Prejel je številne nagrade in priznanja. Motivni svet njegovega likovnega ustvarjanja predstavljajo predvsem krajine in risbe etnoloških predmetov, hišnih detajlov idr. Likovno je opremljen tudi kak ducat otroških slikanic in pripovednih knjig na istrsko tematiko. Hkrati je dolgoleten strasten zbiralec, restavrador in preučevalec etnoloških predmetov, ki jih je na svojih številnih razstavah tudi predstavil javnosti, predvsem v Kopru (razstave starih ključavnic, ključev, igrač, veznin in pletenin, aluminijaste posode, jubilejnih poštinih žigov, predmetov iz bakelita... in nazadnje predmetov, povezanih z

večkrat jo pobereš v okolju, in ko dosežeš pravo razpoloženje, prire ven oplemenitena s tvojim načinom doživljanja". In podobno je tudi z risbo, ki je tudi obris nekega predmeta, ki je zbudil človekovo pozornost, ter nato privre na dan v taki ali drugačni obliki. Pri tem pravi avtor, da so mu "zanimivo oblikovani predmeti od zmeraj zbujaali pozornost. Začel sem jih raziskovati, nastajale so slike in potem iz njih risbe. Meni vsi ti predmeti govorijo o nečem. Iz dimnikov npr. lahko razbereš celo socialni status lastnika (graditelja) hiše. Iz njih dihaajo kulturni vplivi vse od predalpskega sveta, prek Mediterana pa vse do turških vplivov. Podobno je s portali. In ko dobim v roke kak kovan predmet, fizično čutim, kako je še topel in s kakšno skrbnostjo in nežnostjo je bil delan. Tako iz starih predmetov dobesedno dihaajo preteklost in njeni ljudje. Zato

da bi na svojem novem domu na Badihi (pri Škofijah) uredil zasebno etnološko zbirko, saj sta tako njegov novi dom kot tudi njegovo skromno stanovanje v Kopru dobesedno založena z vsem tem kulturnim materialnim bogastvom, ki mu ga je uspelo rešiti pred pozabo in propadanjem. Vendar so to za zdaj le sanje, saj je to povezano z večjimi naložbami, ki si jih brez širše družbene podpore ne more privoščiti. Pri tem meni, da za reševanje pretekle kulturne zakladnice niso dovolj muzeji in podobne ustanove, ampak si moramo prizadevati vsi, ki tako čutimo. In, končno, kje pa piše, da je on slabši restavrador kot tisti v muzeju. Človeka potrjujejo njegova dela in njegove razstave in v tem pogledu se ne boji soočenja z nikomer. Pogosto se celo dogaja, da so v muzejih polni depoji stvari, ki propadajo, ker jih ne utegnejo pravočasno resta-



varčevanjem). Znale so tudi njegove zbirke risb starih koprskih dimnikov, portalov in ključavnic, s katerimi je opremljen več števil koprskih revije Fontana. Hkrati je Janežič eden "najbolj koprskih obrazov".

Janežičevi pejzaži in risbe

Janežič je posvetil veliko svojih energij in talentov svojim čudovitim pejzažem, "kjer ni glasu človeškega sveta in zgodovine, ampak zgolj lepota in tiho notranje žarenje", kot je ob odprtju neke njegove razstave zapisal koprski pesnik in likovni kritik Andrej Medved. O tem svojem delu pravi Janežič, "da so bili moji prvi koraki v svet likovnega ustvarjanja povsem samorastniški. Hodil sem v galerije, na razstave, segal po literaturi, se vključeval v kolonije ipd... Sliko gradiš že v sebi. Naj-

smo za ohranjanje te preteklosti še kako odgovorni prav vsi".

Janežičevo restavradorstvo in sanje o zasebni muzejski zbirki

Od navedenega strastnega zbirateljskega do restavradorstva je bil tako samo še korak. Kajti ko mu je predmet prišel v roke, se mu je še dodatno posvetil, ga očistil, popravi, če je bil poškodovan itn. Pri tem meni, da se do restavratskega znanja lahko pride na različne načine in ne samo prek šol. Na izbiro je namreč vsakršna literatura, domača in tuja, ki človeka pouči o lastnostih materiala, načinih njegovega čiščenja in restavriranja. Predvsem pa je treba imeti ljubezen do predmetov in čut za ustvarjanje, česar pa ne da nobena šola, ampak je to lahko samo v tebi. Janežičeva že dolgo skrita želja je,

vrirati. Zato bi morali, ob muzejih, podpreti vse tiste ljudi (tudi zasebnike), ki na tem področju delajo ustvarjalno, saj bodo zasebne zbirke ravno tako del kulturne zakladnice nekega prostora in na ogled javnosti. Vendar naša družba, še vedno zavrta z miselnostjo iz preteklosti, še ni dozorela do take stopnje. Zato imamo npr. v Trstu na desetine zasebnih restavradorjev, z rednimi tedenskimi dražbami, na desetine zasebnih starinaric itn., v Kopru pa je prava puščava.

Nova razstava ob Svetovnem dnevu varčevanja

Kot vedno doslej nas je Janežič prijetno presenetil tudi s svojo novo etnološko razstavo ob Svetovnem dnevu varčevanja (31. oktober), v koprski in izolski knjižnici, na kateri je na ogled množica predmetov, ki so od konca 19. stoletja pa do časa po drugi svetovni vojni služili za varčevanje. Od hranilnikov naprej, prek hranilnih knjižic, računov, pogodb, bankovcev, valut, pripomočkov za računanje... pa vse do žigov. Pravo bogastvo predmetov različnih oblik, velikosti, iz različnih materialov, v različnem tisku itn. Poznavajoč obsežen, raznolik in izjemno likovni, zbirateljski in restavratski Janežičev opus, se človek zaprepačen sprašuje, od kod avtorju razstave vse te energije, vsa ta zavzetost in to znanje, da lahko s svojim ustvarjanjem sega na to široko področje. In ali bo kdaj dočkal dan, da bodo to opazili tudi tisti, ki držijo v rokah platno in škarje, in bodo po pol stoletja zatiranja zasebnosti vendarle enkrat podprli ustvarjalne posameznike tudi na tem področju?

Milan Gregorič

Kratke

"Štandreške" Primorske zdrahe na Koroškem

Med kulturnim društvom Planina iz Sel na Koroškem in Prosvetnim društvom Štandrež je že utečeno in plodno večdesetletno sodelovanje, predvsem na dramskem področju. V obeh krajih dobro delujeta dramski skupini, ki večkrat gostujeta tako v Štandrežu kot v



Selah. V soboto, 15. novembra, so štandreški igralci z Goldonijevo komedijo Primorske zdrahe zabavali Selane, ki so napolnili prostorno farno dvorano. Društvo Planina se je letos prvič odločilo za gledališki abonma, na katerega se je prijavilo nad 150 ljubiteljev gledališča. Res veliko število, če upoštevamo, da imajo Sele 700 prebivalcev. Predsednica koroškega društva Pavli Čertov je uvodoma pozdravila nastopajoče in poudarila dolgo in uspešno sodelovanje med društvoma, kar ugodno vpliva na kulturno in jezikovno rast krajevne in širše skupnosti. Gledalci, med katerimi je bil tudi predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer z družino, so zapuščali dvorano vidno zadovoljni in navdušeni nad izvajanjem štandreških igralcev, katerim so namenili veliko aplavzov.

Trijezična izdaja besedila ustavne listine italijanske republike

Pred 60 leti je v Italiji začela veljati republiška ustava. Ob tej priložnosti je Pokrajinski odbor za promocijo vrednot odpornosti in republiške ustave pri goriški pokrajinski upravi poskrbel za trijezično izdajo besedila omenjene ustavne listine. Namenja jo mladim, ki dopolnjuje 18. leto, to se pravi, ko postanejo polnoletni.

Besedilo v italijanski, furlanski in slovenski je objavljeno drug zraven drugega. Prevod v slovensčino je delo prof. Marijana Bajca, ki je italijansko ustavo prevedel v slovensčino že leta 1981 za šolski učbenik o javnem pravu, dve leti kasneje pa je besedilo izšlo v samostojni italijansko-slovenski publikaciji Javnega večnamenskega kulturnega središča s sedežem v Ronkah. Po takratni dvojezični izdaji je vse do danes besedilo ustave doživelo več sprememb. Najpomembnejše so v tistih členih, ki se nanašajo na dežele in krajevne ustanove. Nekateri členi so povsem na novo napisani. Spremembe pa so doživeli tudi nekateri predpisi o pravosuđu. Prevod v slovensčino izpred več kot 25 let je bilo treba tudi jezikovno nekoliko osvežiti, zlasti ker se je v Sloveniji po osamosvojitvi uveljavilo izpopolnjeno pravno izrazoslovje.

Predstavitve obsežne študije

Pri založbi B. A. Graphis iz Barija je že pred dvema letoma izšla obsežna študija z naslovom Mussolini e la Jugoslavia (1922 - 1939). Ker gre za ne ravno veliko založbo brez razvejene prodajne mreže (njene izdaje običajno niso na razpolago v tržaških knjigarnah), so knjigo šele prejšnji teden predstavili v našem mestu v knjigarni Minerva.

O knjigi sta v imenu Deželnega inštituta za zgodovino osvobodilnega gibanja v FJK spregovorila prof. Giancarlo Bertuzzi in prof. Raoul Pupo. Oba sta poudarila tehnost tega dela, ki je sad strogega raziskovalnega pristopa, zaradi česar je za branje knjige potrebna velika zbranost in dobro poznavanje zgodovinskega dogajanja v balkanskem in širšem evropskem prostoru in kontekstu.

Predstavitve se je udeležil tudi avtor Massimo Bucarelli, ki na univerzi v Lecceju predava zgodovino mednarodnih sporazumov in mednarodno politiko ter raziskuje zgodovino mednarodnih odnosov. V svojem posegu je pokazal odlično poznavanje vseh poglavitnih italijanskih in evropskih silnic in dejavnikov, s katerimi je italijanska diplomacija uravnavala svojo politiko prodiranja na Balkan.

V knjigi so na koncu posameznih poglavij navedeni bogati primarni diplomatski viri. Delo obravnava namreč diplomatske odnose med Italijo in Jugoslavijo, a je vpeto, kot rečeno, v splošno evropsko diplomatsko zgodovinsko dogajanje. Bogati so tudi številni bibliografski navedki. V imenskem kazalu je med tedanjimi politiki omenjen en sam Slovenec (Anton Korošec), med avtorji pa trije (Lavo Čermelj, Milica Kacin Wohinz in Jože Pirjevec). / (mab)

Na videmski univerzi

Predavanje Marca Fumarolija

V ponedeljek, 10. novembra, je videmska univerza imela v

gosteh francoskega intelektualca in literata svetovne slave. Gre za Marca Fumarolija, enega največjih evropskih intelektualcev, rojenega leta 1932, ki je s svojimi raziskavami o retoriki prenovil poznavanje evropske kulture od XVI. in XVIII. stoletja. Študiral je v Aix-en-Provence in na Sorboni, kjer je tudi diplomiral v klasičnih jezikih. Najprej je poučeval na sorbonski univerzi in v Lillu, nato pa so ga imenovali za profesorja na College de France, kjer zaseda vlogo profesorja retorike in evropske družbe od XV. do XVII. stoletja. Poleg tega poučuje tudi na nekaterih ameriških in italijanskih fakultetah in redno piše za najrazličnejše časopise in revije. Fumaroli je s svojo tezo o retoriki spreobrn timerikatero literarno vizijo. Izpostavil je ugotovitev pomena, ki ga je imela retorika v literarnem in

umetnostnem področju: v XVII. stoletju sta francoska proza in poezija pridobili politični značaj. Obenem je zavzeto polemiziral na račun

svojih dolžnosti s stalnim spodbujanjem kulture, pač pa da jo nadomeščajo z modo in kultom minljivosti.

Marc Fumaroli je videmskim študentom literature in umetnostne zgodovine predaval na temo z naslovom "Une trinite' amicale: l' abbe' Conti, la comtesse de Caylus et son fils" ob predstavitvi knjige "Speculare sodo, ragonar sostanzioso. Studi

sullo abate Conti", ki jo je napisal Renzo Rabboni, profesor italijanske književnosti na videmski fakulteti. Njegove besede so študente popeljale v razsvetljenski svet in jim razkrile delček takratne kulture in mišljenja. Vse to seveda v duhu visoke učenosti in brezhibnega znanja. Do zadnjega kotička dvorana je bila živ dokaz, da smo v naši sredi imeli izredno pomembno osebnost, ki je

sodobnega sistema, v katerem ima država oblast nad kulturo. Ustanovam namreč očita, da ne izpolnjujejo

evropski kulturi in književnosti pustila močan in vpliven pečat.



Čavdek za dvojezičnost

Goriški pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek se je s pismom obrnil na Gospodarsko zbornico Slovenije - območno zbornico za Severno Primorsko, in sicer na predsednika upravnega odbora Miloša Šturma in na direktorico Mirjam Božič ter na Aljošo Fiegla, predsednika Območne obrtno-podjetniške zbornice Nova Gorica, da bi jih seznanil s problematiko reklamnega oglaševanja

slovenskih podjetij na italijanski strani meje.

Pokrajinski tajnik SSK Čavdek je pozdravil vedno večje reklamno oglaševanje slovenskih podjetij, pri tem pa opozoril na dejstvo, da je v kakem primeru to le v italijanskem jeziku. Zato je predlagal, naj obe zbornici svetujeta včlanjenim podjetjem, da upoštevajo prisotnost slovenske narodne skupnosti in potrebo po dvojezičnem oglaševanju.



Ob skorajšnji izvolitvi nove vlade

Prednost bodo imeli ukrepi zoper finančno in gospodarsko krizo

Postopek za izvolitev nove vlade, v političnem in ideološkem besednjaku jo označujejo za levsredinsko, se končuje, tako da jo bo parlament lahko uradno potrdil do konca tega tedna. Premier Borut Pahor zatrjuje, "da ekipo ministrov šteje za sposobno premagati vse ovire, ki v prihodnjih štirih letih ločijo Slovenijo na poti do tistega, kar smo si zadali kot cilj doseči klub najrazvitejših in najbolj solidarnih držav". Izjavi o tem, da sta s sestavo vlade zadovoljna, sta dala tudi predsednik države dr. Danilo Türk in nekdanji državni poglavar Milan Kučan. Najbolj kritična do nove vlade in posameznih ministrov, nosilcev nove izvršilne oblasti v Sloveniji, je Slovenska demokratska stranka, največja opozicijska sila, ki jo vodi Janez Janša. Po njenem mnenju "bodo imeli večinski vpliv v novem kabinetu stranka Zares in radikali iz vrst socialnih demokratov. K radikalnim pristevamo tudi bodočega generalnega sekretarja vlade Milana Cvikla". V največji opozicijski vladi tudi zatrjujejo, "da bodo predsedniku vlade Borutu Pahorju ostali le tiskovne konference, Slovenci po svetu in poslanska vprašanja, saj bo celo zunanja politika pod nadzorom predsednika države Danila Türka. Edina konkretna premierova moč bo v finančnem ministru Franciju Križaniču, ki pa bo zaradi finančne in gospo-

darske krize zaposlen s proračunom države in bo tudi pod pritiskom Mitije Gasparija, ministra za razvoj in evropske zadeve". V SDS nadalje opozarjajo, da bo glede na to, da je ena stranka, to je LDS, dobila v roke oba represivna resorja, to je ministrstvu za notranje zadeve in za pravosodje, kmalu konec boja proti organiziranemu gospodarskemu kriminalu. Dodali so, "da tajkuni že odpirajo šampanjec". V največji opozicijski stranki so zadovoljni samo s prof. dr. Boštjanom Žekšem, ministrom brez listnice za Slovence v zamejstvu in po svetu. Vendar naj bi bil on "na napočnem mestu", ker bi moral postati minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo namesto Gregorja Golobiča. Premier in predsednik stranke Socialni demokrati, Borut Pahor, in voditelji drugih treh koalicijskih strank napovedujejo, da bo vlada najprej začela sprejemati ukrepe zoper finančno in gospodarsko krizo. Gospodarski ministri Andrej Lahovnik ob tem opozarja na možnost, da bi v obdobju do konca letošnjega leta lahko ostalo brez dela okoli 13.000 ljudi, v letu 2009 pa bi dobili v Sloveniji kar 40.000 ali celo 50.000 novih brezposelnih ljudi. Koalicijski sporazum o novi slovenski vladi je po mnenju mnogih politikov in izvedencev z raznih področij preveč ohlapen,

presplošen in tudi premalo obvezujoč dokument, kar pa je utemeljeno glede na to, da razvoja Slovenije, ki bo potekal v naslednjih štirih letih, ni mogoče v celoti in tudi ne v podrobnostih predvideti. Slovencem ostaja zgolj upanje, da ljudje, ki so bili izvoljeni, vedo, kaj delajo. Po objavi koalicijskega sporazuma je Slovenska škofovska konferenca na tiskovni konferenci in v izjavi svojega tiskovnega urada izrazila veliko zaskrbljenost zaradi člena 11.7 omenjenega sporazuma. V njem je namreč zapisano, "da bo država redefinirala (na novo določila) odnos do verskih skupnosti. To napoved v Slovenski tiskovni konferenci razumemo kot napoved oživljanja negativnega odnosa do Katoliške Cerkve, za katerega smo upali, da je dokončno za nami in da so napovedi o zmernosti nove politikovne resne in iskrene. Načela ločenosti države in verskih skupnosti se ne bojimo, saj ga tudi sami zastopamo, kot je jasno razvidno iz "vatikanskega" sporazuma. Ne moremo pa sprejeti laicistične, ideološke, Cerkvi sovražne razlage tega načela. V strokovnih krogih je bilo že večkrat ugotovljeno, da slovenska ustava ne daje nobene osnove za omejevalno in sovražno razmerje med državo in verskimi skupnostmi, ampak je tako razmerje posledica ideoloških in političnih stališč. Upali smo, da

bo odnos med državo in Cerkvami temeljil na ustavi in pravu". Odzval se je tudi premier Borut Pahor z napovedjo, da bo morebitne nesporazume med novo izvršilno oblastjo in Cerkvijo poskušal premostiti med obiskom pri ljubljanskem nadškofu in metropoli Alojzu Uranu.

Sedemdeset let Slovenske akademije znanosti in umetnosti
V Ljubljani so slovesno zaznamovali sedemdeseto obletnico ustanovitve Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Njena predhodnica Academia operosorum pa je bila ustanovljena že veliko prej, pred več kot 300 leti. Predsednik SAZU Jože Trontelj je v slavnostnem nagovoru dejal, da je SAZU sedaj živa, vitalna ustanova, polna načrtov in snovanja. V novi številki tednika Demokracija je objavljen daljši pogovor z zgodovinarjem Renatom Podbersičem, v katerem le-ta obravnava tudi odnos oblasti v prejšnjem režimu do duhovnikov na Primorskem. Poudarja, da so komunisti duhovnike preganjali, kljub temu da so bili ves čas protifašisti. Za "plačilo" so dobili isto kot njihovi sobratje v preostali Sloveniji, zapor, obsodbe na smrt, preganjanje, razlastitve. To prikazujejo na razstavi, ki pa je na Goriškem žal ne bo. Tamkajšnja družbena klima ji namreč ni naklonjena.

Marijan Drobež

Kratke

Predstavitve in prikaz goriške stvarnosti v Ljubljani



Gorica-Vodnik po mestu in po sledovih slovenske prisotnosti je naslov knjige Erike Jazbar in Zdenka Vogriča, ki jo je letos izdala Goriške Mohorjeva družba, minuli četrtek pa so jo pred lepim številom novinarjev in ljubljanskih kulturnikov predstavili v Muzeju novejših zgodovine v Parku Tivoli v Ljubljani. Na fotografiji so z leve: zgodovinar Renato Podbersič, urednik Jurij Paljk, avtorica knjige Erika Jazbar, časnikar Ivo Jevnikar in direktor Muzeja novejših zgodovine dr. Jože Dežman. Omenjeni so spregovorili o knjigi sami, a tudi o prisotnosti Slovencev v Gorici in na Goriškem ter seveda o odnosu domovine Slovencev do Slovencev na Goriškem in v Italiji. Kulturna prireditev je bila lep primer medsebojnega spoznavanja in obenem priložnost za temeljitejši pogovor o za vse Slovence temeljnih stvareh.

Goriška Brda - Grad Dobrovo / Adventni večeri 2008

Briški klub za katoliško izobraževanje prireja Adventne večere 2008 v Viteški dvorani na Gradu Dobrovo v Goriških Brdih. Spored: 1. decembra 2008, ob 19.30, bo predaval pater dr. Leopold Grčar, predsednik društva ljubiteljev jasic, na temo Božič v našem prostoru; 8. decembra 2008, ob 19.30, bo predavanje dr. Romana Globokarja Kristus - Norma krščanske morale; 15. decembra 2008, ob 19.30, pa bo predaval dr. Drago Ocvirk na temo (Ne) kultura dialoga med Slovenci. Vabljeni!

V Sloveniji je potrebno več otrok, da nas ne bodo preplavili tuji

V Sloveniji se pogosto pojavljajo zapisi in opozorila, da je rodnost v državi premajhna, kar pomeni veliko vrzel v demografski politiki. Demografi napovedujejo, da bo čez dvajset let vsak četrty prebivalec Slovenije starejši od 65 let, evropski statistični urad pa celo, da bo leta 2060 toliko star vsak drugi prebivalec v Sloveniji. Janez Malačič, ekonomist in demograf z ekonomske fakultete v Ljubljani, meni, "da bo staranje v prihodnje še bolj izrazito kot doslej". Po njegovem mnenju "so politiki najbrž spoznali, da pri tej temi glasove bolj izgubljajo, kot pa jih pridobivajo, in se ji zato raje izognejo. Če se hoče prebivalstvo obnovljati, mora ženska v Sloveniji v povprečju roditi vsaj 1,7 do 1,9 otroka. Mi pa smo padli na 1,2 in smo v naši državi že več kot deset, nemara petnajst let na 1,2 do 1,4 otroka". Ekonomist in demograf prof. dr. Janez Malačič poudarja, da je povečanje rodnosti eno od temeljnih vprašanj dolgoročnega razvoja Slovenije. Dodaja, "da bodo v primeru, da ne bo več otrok, tuji preplavili naše prebivalstvo in postali večina".

KD Brce v Medani

V nedeljo, 23. novembra, ob 18. uri, bo v Kulturnem domu v Medani gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo v dveh dejanjih Marca Tassare Amour, amore, Liebe ... na trnek se lovijo ribe! Prevod in priredba Sergej Verč, jezikovna obdelava Minu Kjuder. Režiser Sergej Verč, pomočnica režiserja Minu Kjuder. Prvič v slovensčini.

Ljudmila Novak, nova predsednica NSi

Delegati Nove Slovenije, krščanske ljudske stranke, so na predčasnem volilnem kongresu, ki je bil 15. novembra v Ljubljani, Ljudmilo Novak, poslanko v evropskem parlamentu, so izvolili za novo predsednico stranke. Prejela je 207 glasov, kar pomeni, da so jo podprli skoraj vsi udeleženci kongresa. Njen tekmelec Franc Vovk, župan občine Dolenjske Toplice, pa je z obrazložitvijo, da njegov čas še ni prišel, umaknil kandidaturo.



Ljudmila Novak

Kongres so sklicali zaradi poraza Nove Slovenije, krščanske ljudske stranke na parlamentarnih volitvah 21. septembra. Saj noben njen kandidat ni bil izvoljen za poslanca. Nova predsednica Ljudmila Novak je v nagovoru delegatom dejala, "da volilni poraz za NSi ne pomeni konca, ampak spodbudo za nov začetek, saj v stranki pozna rešitve za izhod iz krize, imajo sposobne ljudi in želijo delati. Prizadevati si moramo, da bomo v novem položaju kot zunanje-parlamentarna stranka prisotni v slovenskem političnem prostoru". Na vprašanje, ali bo novo vodstvo stranke čez štiri leta ponovno pripeljalo v državni zbor, je pomenljivo odgovorila, "da se nikoli ne ve, ali bo to dejansko čez štiri leta ali morebiti že prej. Ni namreč rečeno, da bo nova vlada Boruta Pahorja zdržala štiri leta". Nekdanji voditelj stranke in evropski poslanec Lojze Peterle je zagotovil, da bo njegova vloga v NSi odvisna od želje novega vodstva. Nekdanji predsednik Nove Slovenije, krščanske ljudske stranke, Andrej Bajuk, se predčasnega volilnega kongresa ni udeležil. NSi ima po zatrdanju njenega vodstva okoli 10.000 članov.

KOMEN Na predvečer svečanosti v Škrbini

Prof. Ivan Rudolf: primorski borec za svobodo

Na predvečer spominke svečanosti v Škrbini je v kulturnem domu v Komnu potekalo srečanje, na katerem sta zgodovinar Mira Cencič in zgodovinar Gorazd Bajc spregovorila o liku prof. Ivana Rudolfa, organizatorja primorskih prostovoljcev v Afriki in pobudnika padalcev. Na srečanju, ki ga je vodil novinar Ivo Jevnikar, je o svojem očetu Ivanu govoril tudi sin Saša Rudolf: nekdanji urednik slovenskega novinarskega oddelka deželnega sedeža Rai je v poltemi kulturnega doma s svojim glasom spremljal zaporedje številnih fotografskih posnetkov, ki so na filmskem platnu prikazovali zanimivo in pustolovsko življenje očeta, od zgodnjih študentskih let prek afriškega obdobja vse do upokojitve. Ivo Jevnikar je še prej prebral pisno sporočilo zgodovinarja Jurija Rose, ki se večera ni mogel udeležiti. Jurij Rosa je namreč leta 1998 v sodelovanju s prof. Cencičev izdal pri društvu TIGR monografijo o Ivanu Rudolfu. Rosa je v svojem dopisu izpostavil nekatere človeške značilnosti prof. Rudolfa: visoko postav, uglajenost in prijaznost; Rudolfov doprinos v organizaciji TIGR in kot organizator primorskih prostovoljcev v Afriki in na Bližnjem vzhodu je bil izjemno. Društvo TIGR se je zato pred desetimi leti odločilo, da v Rudolfovi rojstni vasi Podnanos postavi doprinski kip njemu v spomin, ki bi prihodnje ro-

dove opozarjal na moralno držo, ki jo je primorski človek gojil v boju za lasten narod in svojo zemljo. Jurij Rosa je osvetlil še del Rudolfove osebnosti, ki ga je njegova vloga v času pred drugo svetovno vojno in med njo zasenčila,



skega zapora in v tabo-rišču na spodnjem Avstrijskem, nato se je po prvi svetovni vojni (kot avstrijski vojak je bil mobiliziran v Galiciji) z borci generala Maistra boril na Koroškem. Študij je nato dokončal v Nemčiji. V povojnem času je bil z Jelincem, Sfilijem, Jelenom, Rejcem, Paulinom in Grudnom med glavnimi snovalci organizacije TIGR, nato ga je fašizem prisilil, da se umakne v Ljubljano, kjer je tudi kot častnik nadaljeval svoj narodnoobrambni boj tako, da je skušal seznaniti širšo mednarodno javnost o fašistični nevarnosti. Rudolf je vedno gojil stike z jugoslovanskimi oblastmi v prepričanju, da bo država ščitila upornike - pa jih ni! Spomenico Ivana Marija Čoka, v kateri je bila nakazana strategija upornišтва primorskih Slovencev na ozemlju fašistične Italije, je Jugoslavija predala sosedom, tako da je bil Rudolf prisiljen se s pomočjo britanskih služb (s katerimi je ob začetku vojne že gojil stike v prepričanju, da bo ta naveza po koncu vojne botrovala priključitvi Primorske Sloveniji oz. Jugoslaviji) zateči na Bližnji vzhod. Prof. Cencič: "Rudolf je primorske prostovoljce v Afriki in Palestini vzgajal v tigrovskem duhu, se pravi po načelih, ki so stremeli zgolj po domoljubnih vrlinah ne pa po oblasti in ideologiji". Ravno ta je bila po vojni krivda, da se o Ivanu Rudolfu ni smelo govoriti. Gorazd Bajc je v svojem posegu poglobil pomen, ki ga je t. i. jugoslovanski odbor iz Italije, okrog

in sicer ljubezen do narave in lovstva. Rudolf je svoje pustolovščine zaupal knjigi lovskega zgodbo, ki zaradi kopice podatkov iz ljudske zakladnice predstavljajo pomemben primer domoznanske literature. Prof. Cencič je nato spregovorila o Rudolfovem življenjskem obdobju do druge svetovne vojne. Domoljubje je v Rudolfu velo že v najstniških letih: kot nasprotnik avstrijske uprave je bil že takrat nekaj dni zaprt v ječah ljubljans-

kega zapora in v tabo-rišču na spodnjem Avstrijskem, nato se je po prvi svetovni vojni (kot avstrijski vojak je bil mobiliziran v Galiciji) z borci generala Maistra boril na Koroškem. Študij je nato dokončal v Nemčiji. V povojnem času je bil z Jelincem, Sfilijem, Jelenom, Rejcem, Paulinom in Grudnom med glavnimi snovalci organizacije TIGR, nato ga je fašizem prisilil, da se umakne v Ljubljano, kjer je tudi kot častnik nadaljeval svoj narodnoobrambni boj tako, da je skušal seznaniti širšo mednarodno javnost o fašistični nevarnosti. Rudolf je vedno gojil stike z jugoslovanskimi oblastmi v prepričanju, da bo država ščitila upornike - pa jih ni! Spomenico Ivana Marija Čoka, v kateri je bila nakazana strategija upornišтва primorskih Slovencev na ozemlju fašistične Italije, je Jugoslavija predala sosedom, tako da je bil Rudolf prisiljen se s pomočjo britanskih služb (s katerimi je ob začetku vojne že gojil stike v prepričanju, da bo ta naveza po koncu vojne botrovala priključitvi Primorske Sloveniji oz. Jugoslaviji) zateči na Bližnji vzhod. Prof. Cencič: "Rudolf je primorske prostovoljce v Afriki in Palestini vzgajal v tigrovskem duhu, se pravi po načelih, ki so stremeli zgolj po domoljubnih vrlinah ne pa po oblasti in ideologiji". Ravno ta je bila po vojni krivda, da se o Ivanu Rudolfu ni smelo govoriti. Gorazd Bajc je v svojem posegu poglobil pomen, ki ga je t. i. jugoslovanski odbor iz Italije, okrog

kega zapora in v tabo-rišču na spodnjem Avstrijskem, nato se je po prvi svetovni vojni (kot avstrijski vojak je bil mobiliziran v Galiciji) z borci generala Maistra boril na Koroškem. Študij je nato dokončal v Nemčiji. V povojnem času je bil z Jelincem, Sfilijem, Jelenom, Rejcem, Paulinom in Grudnom med glavnimi snovalci organizacije TIGR, nato ga je fašizem prisilil, da se umakne v Ljubljano, kjer je tudi kot častnik nadaljeval svoj narodnoobrambni boj tako, da je skušal seznaniti širšo mednarodno javnost o fašistični nevarnosti. Rudolf je vedno gojil stike z jugoslovanskimi oblastmi v prepričanju, da bo država ščitila upornike - pa jih ni! Spomenico Ivana Marija Čoka, v kateri je bila nakazana strategija upornišтва primorskih Slovencev na ozemlju fašistične Italije, je Jugoslavija predala sosedom, tako da je bil Rudolf prisiljen se s pomočjo britanskih služb (s katerimi je ob začetku vojne že gojil stike v prepričanju, da bo ta naveza po koncu vojne botrovala priključitvi Primorske Sloveniji oz. Jugoslaviji) zateči na Bližnji vzhod. Prof. Cencič: "Rudolf je primorske prostovoljce v Afriki in Palestini vzgajal v tigrovskem duhu, se pravi po načelih, ki so stremeli zgolj po domoljubnih vrlinah ne pa po oblasti in ideologiji". Ravno ta je bila po vojni krivda, da se o Ivanu Rudolfu ni smelo govoriti. Gorazd Bajc je v svojem posegu poglobil pomen, ki ga je t. i. jugoslovanski odbor iz Italije, okrog

Kaj bi morale turistične agencije analizirati pred odhodom turistov

Nezadovoljstvo z letovanjem v Turčiji

V drugi polovici letošnjega septembra sva s soprogo letovala v obmorskem kraju Alanya v Turčiji. Imeli smo polni penzion v hotelu s štirimi zvezdicami. Samo potovanje pa je organizirala turistična agencija Sajko iz Slovenske Bistrice. Prvotno so nam izbrali dober hotel, vendar iz manj znanih razlogov so ga v zadnjem trenutku zamenjali s slabšim (ki naj bi bil, po njihovem mnenju, enak). Človek zaupa agenciji in namembnemu hotelu, vendar so razkoraki med pričakovanji in doseženim zadovoljstvom. Slednje je bilo tokrat slabo oz. smo bili z njim razočarani. Običajno si starejši turisti želijo nočni mir, dobro spanje in hrano. In kaj je bilo narobe v našem primeru?

(First Class hotel Alanya) in v njegovi bližini še hrupni disko. Ta disko nas je prebujal, ni omogočal miru niti spanja. Tako npr. me je prebudil ob dveh zjutraj; skočil sem v pižami do recepcije našega hotela in reklamiral dogajanje v soseščini. Nisem izmeril, koliko decibelov hrupa smo sprejemali iz sosednjega diska, vendar je bil hrup neznosen in v taki obliki, kot bi gradbeni delavci teptali beton ali vrtali skalo. Osebe v recepciji našega hotela se je lahko nasmešnilo. Njihov šef je odgovoril, da v disku imajo dovoljenje za obratovanje, ne glede na višini hrupa, do treh zjutraj. Dovoljenje naj bi jim izdalo ministrstvo za turizem. Hrup se je ponavljal vsak dan oz. vsako noč do treh zjutraj. V čem je bistvo sporočila te anekdote in kaj bi morale turistične

destinacije? V Turčijo potuje veliko slovenskih turistov. Tisti, ki doživijo hrupne noči, se verjetno ne bodo več odločili za take kraje. Zato priporočam, da bi slovenske in druge turistične organizacije in pravne osebe, ki zbirajo turiste za letovanje v Turčiji in drugih krajih, predhodno preverile kakovost hotela, njegove okolice, osebja in seveda, kakšen je nočni mir. Vem, da mladina rada ponočuje po disko barjih in podobnih lokalih, vendar bi morali biti taki lokali opremljeni z ustrezno termozvočno izolacijo, da ne bi se širil hrup in vibracije v bližini in daljno okolico. Kaj pomaga turistu, če letuje v hotelu z veliko zvezdicami na naslovni tabli, a mu je spanje onemogočeno z omenjenim hrupom in drugimi nevarnostmi?

Za marsikoga predstavlja skupni strošek letovanja in potovanja delež njegovega osebnega dohodka, ki je v takih primerih vržen kot denar skozi okno brez učinka. Namesto zadovoljstva se turisti vračajo iz takih krajev nezadovoljni in razočarani. Zato upam, da bodo domače in tuje turistične in podobne agencije preverile kakovost hotela in okolice, zlasti nočnega miru. Od hotelov in drugih partnerjev bi morale agencije dobiti ustrezno garancijo, da se bodo njihove tržne stranke, to je turisti in gostje, počutili varni in mirni v turističnih krajih.

Gabrijel Devetak



V neposredni bližini našega hotela je bil hotel s petimi zvezdicami

agencije preveriti, preden napotijo svoje stranke v take hotele oz.

Tudi program za odpravljanje nespečnosti

Novosti v zdravilišču Dolenjske Toplice

V Termah oz. zdravilišču Dolenjske Toplice uvajajo nekatere novosti, ki bodo na voljo gostom, ki v velikem številu prihajajo iz vse Slovenije, pa tudi iz tujine. Med slednjimi je zla-

redne ali občasne nespečnosti, kar slabša kakovost njegovega življenja in ogroža tudi zdravje. Na nespečnost vplivajo zelo različni dejavniki. Če je vzrok težav s spancem stres, ga bodo v Dolenjskih

no. Ker je za dober počitek pomembno, da smo čez dan telesno dejavni, pred spanjem pa se umirimo, bodo v zdravilišču poskrbeli za reden in pravičen ritem športnih dejavnosti. Slednjič bodo tudi z natančnim izborom masaž in kopeli zagotovili sproščujoč in trden spanec. Zanimiva sta tudi nova programa za utrditev zveze med partnerjema in za preoblikovanje telesa, za odpravo debelosti in raztopitev odvečne maščobe. V Dolenjskih



sti veliko obiskovalcev iz Italije. Izvajali bodo program z imenom Miren spanec. Opozarjajo, da vsak tretji odrasel Slovenec trpi zaradi

Toplicah, tako zagotavljajo, omili ali celo odpravili. Kako s hrano lahko vplivamo na spanje, bodo pojasnili strokovnjaki za prehra-

Toplicah so se tudi pohvalili, da se z njihovim programom uporabe akupunkture kajenja odvadi približno 80 odstotkov pacientov.

Tatovi v trgovinah živil Italijani najraje kradejo parmezan

2006 in junijem 2007 ukradene različne dobrine v skupni vrednosti 3,8 milijarde evrov. Tatovi so pri tem dejavni predvsem na severu države.

Izmed vseh prehrabnih izdelkov Italijani najraje kradejo parmezan. Po podatkih italijanskega kmetijskega združenja CIA je namreč kar vsak deseti kos parmezana tarča dolgoročnega tatstva. Okusni mlečni proizvod iz Parme tako ni le po vsem svetu najbolj kopirano italijansko živilo, temveč tudi najpogostejše ukradeno, poroča Slovenska tiskovna agencija. Drugo in tretje mesto med ukradenimi živili zavzemata meso in narezek oz. vino in dru-

gi alkoholni napitki. Zunaj asortimana prehrabnih izdelkov pa Italijani najraje kradejo britvice. Tako naj bi prodajne police brez plačila zapustil vsak peti zavitek britvic. V Italiji naj bi bile med junijem



V lanskem poslovnem letu Ikea z novo rekordno prodajo

Švedska veriga trgovin s pohištvo Ikea je v preteklem poslovnem letu, ki se je izteklo 31. avgusta, zabeležila 21,2 milijarde evrov prihodkov, kar je največ v zgodovini podjetja. To je 7,1 odstotka več kot lani, je razvidno iz poslovnih rezultatov, ki jih je Ikea objavila v švedskem gospodarskem časniku Dagens Industri, vest pa povzela Slovenska tiskovna agencija. Podatkov o dobičku Ikea ni objavila. Med poglavitnimi vzroki za rast obsega poslovanja je prvi mož koncerna Anders Dahlvig v časopisnem članku izpostavil odprtje 22 novih trgovin s pohištvo v Evropi, ZDA, na Kitajskem in v Rusiji. Zdaj pa

bo treba zaradi šibke konjunktura računati na precej nižje stopnje rasti prihodkov, je napovedal. Rast prihodkov se je prepolovila že v izteklem se

poslovnem letu, saj je leto prej znašala 14 odstotkov. Ikea bo 6. novembra odprla trgovino tudi v Celovcu. Vrednost naložbe v trgovino s 27.000 kvadratnih metrov prodajnih površin znaša 54 milijonov evrov, zaposlitev pa bo našlo 230 delavcev. Pričakujejo 1,5 milijona kupcev letno, predvsem iz Koroške, pa tudi iz Slovenije in severne Italije.

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Palik
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.



Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskovnikov v Italiji FISC



Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za slovensko jezikovno in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 18. novembra, ob 14. uri.

SOL V KAVI

Počasna revolucija

Kaj pa je novega v mojih prizadevanjih za okoljsko ozaveščenost, se bo vprašal pametni bralec. Odgovor: Nič. Kaj je potem smisel vsega mojega pisanja? Odgovor: zgodbi. Vaškega župnika so se vaščani že naveličali po dveh mesecih, odkar je prišel v njihovo vas. Vsako nedeljo je neizogibno pridigal o istem: "Ne kradi. Ne kradi. Ne kradi". Najpogumnejši se je odločil, da ga bo kar neposredno vprašal: "Kdaj pa boste že pridigali o čem drugem in ne vedno o tem, da ne smemo krasti?" "Ko boste nehali krasti", se je glasil preprosti župnikov odgovor.

Doma ne uporabljamo plastičnih vrečk. Ko sva s hčerko hodila po tržnici v soboto zjutraj pred mnogimi meseci in sem se branil plastičnih vrečk ter zahteval, da mi sadje in zelenjavo mečejo neposredno v košaro, so se branjeveke močno strinjale, da je tako prav. Verjetno bi se z mano strinjala tudi velika večina kupcev. Če pa grem danes na isto tržnico, bodo še vedno ponujale plastične vrečke, saj kupci nočejo mešati gob in jabolk. Vsi se strinjamo, kaj je prav, nihče pa ni pripravljen sprejeti sprememb. Ne pridigam. Spremembe prihajajo, počasi, a zagotovo. Občina Capannori v Toskani je sprejela program, da bo do leta 2020 zmanjšala količino odpadkov na nič. Že sedaj je stopnja recikliranja nekje na ravni 80%. Način, kako bodo to dosegli, je precej preprost: večino odpadkov se da reciklirati, veliko se jih da na novo uporabiti, organske odpadke je možno kompostirati. Edini današnji problem so kombinirani izdelki, kot so recimo plastificirane kartonske embalaže za trajno mleko ali sokove. Niso ne plastika ne papir. Takih izdelkov preprosto v prihodnosti ne bomo več kupovali, pravijo zagovorniki projekta.

Vprašanje okoljske ozaveščenosti pa je v bistvu tudi vprašanje trajnosti gospodarstva. Sedanja gospodarska kriza nam kaže na to, da je gospodarstvo, ki temelji na vedno višji potrošnji in proizvodnji, dolgoročno nevarno. Izkušnje iz občine Capannori pa kažejo še na dodatne gospodarske prednosti. V tem kraju namreč organizirajo prodajo točenega mleka. Kupec pride v trgovino s svojo steklenico, prodajalci pa mu jo napolnijo. Mleko je enako kontrolirano kot v veliki proizvodnji, kupec plača manj, ker ni embalaže, posrednika in prevoza iz drugega dela Italije, predvsem pa ni velikega števila posrednikov, kmet pa dobi več. Isto velja tudi za pralna sredstva. Kupci pridejo v trgovino s svojimi pralnimi platenkami in si jih napolnijo s pralnimi sredstvi krajevnih proizvajalcev. Kupci plačajo manj, lokalni proizvajalci pa imajo prednost, da sploh lahko prodajajo svoje izdelke, ker morajo sicer v normalni prodaji tekmovali z multinacionalkami. To pa ni edini primer. V Nemčiji so že tudi multinacionalke pristale na to logiko in se tako tudi coca-cola, fanta in sprite prodajajo na isti način. Kupec pride s prazno plastenko in si jo v trgovini napolni.

V zgodovini smo imeli veliko revolucij, utopičnih predstav o popolni družbeni ureditvi v prihodnosti in kdo ve še kaj. Tokrat je razlika v tem, da gre za počasno in postopno gibanje velike skupine ljudi v isti smeri. Najpomembnejše pa je, da so spremembe postopne, saj njihova počasnost omogoča, da se v procesu izravnavajo neravnovesja in odpravljajo začetniške napake. Pozitivna spodbuda za uvajanje teh sprememb pa je sedaj še gospodarska kriza, ki nas sili k varčevanju. Stvari se torej verjetno obračajo na bolje. Na nas pa je, da se odločimo, ali hočemo biti del teh sprememb ali relikti oz. sužnji potrošniške družbe, ki je sploh povzročila vse te težave.

Peter Szabo

LJUBLJANA Vsakoletna novinarska konferenca

Zamejski šport bi si zaslužil več pozornosti

Vsakoletna novinarska konferenca o slovenskem športu v Avstriji, v Italiji in na Madžarskem je bila prejšnji teden v Ljubljani na sedežu Olimpijskega komiteja Slovenije v športnem središču Tivoli. Pobudnik tega srečanja s predstavniki osrednjih medijev iz Slovenije je iz leta v leto Komisija za zamejski šport pri OKS, ki jo vodi Sonja Poljšak, sicer tudi sama še danes zelo uspešna športnica – specialistka v kegljanju. Letošnjo izvedbo sta s svojo prisotnostjo počastila tudi predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Janez Kocijančič

na pa je dejavnost Slovenske športne zveze na Koroškem (28 včlanjenih društev), katere izvršni odbor sta v Ljubljani predstavljala podpredsednik Danilo Prušnik in organizacijski tajnik Ivan Lukan. Veliko ime slovenskega športa na Koroškem je danes nordijski smučar, Zahomčan Tomaž Druml, ki med mladinci prednjači v svetovnem merilu. Na konferenci je o svojih ambicioznih košarkarjih (kot večletni koroški prvaki naskakujejo prvo ligo, je dejal igralec Fabijan Gallob) spregovoril trener in športni vodja kluba Koš Štefan Hribar, predsta-

udarec) je opozoril predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Jure Kufersin, ki ga je v Tivoliju spremljal organizacijski tajnik za Goriško Igor Tomašeti. Naš zamejski šport se je tudi letos predstavil z zadnjimi knjižnimi podvigi: Mario Sušteršič je prinesel v Ljubljano svoje Sledove, nedvomno delo na izrazito športno tematiko, Branko Lakovič pa je prvič predstavil javnosti svoj novi Zbornik slovenskega športa v Italiji, že več kot deset let izjemno dragocen priročnik o naši športni dejavnosti. Seveda so na tiskovni konferenci omenili tudi petdesetletnico začetka Slovenskih športnih iger, ki so bile povod za današnjo organizirano športno dejavnost pri nas. Kristalni globus FIS (osvojila ga je kot zmagovalka svetovnega pokala v rolnjanju) pa je slovenskim oblastem in novinarjem pokazala Mateja Bogatec, ki je zastopala naše vrhunske športnike. Ostale najvidnejše dosežke je zamejska delegacija iz Gorice in Trsta približala



in predsednik Slovenske olimpijske akademije in legenda slovenskega športa Miro Cerar (svoječas olimpijec v gimnastiki). Porabski Slovenci, ki sta jih zastopala predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnoek in ravnatelj večstopnega šolskega centra v Gornjem Seniku Tomaž Časar, so bili tokrat malce bolj optimistično nastrojeni tudi glede svojega športnega delovanja. Zelo razveje-

vil pa se je tudi mladi hokejski prvotilgaš in državni reprezentant (tako kot vrstnik Martin Oražec) Paul Schellander. Obenem so to odločilni dnevi za premik v načrtu za začetek gradnje slovenske športne dvorane ob celovški gimnaziji.

Na problematike slovenskega športa v Italiji in naše manjšine nasploh (predvidena krčenja bi nam lahko zadala celo dokončni

kolegom iz matice preko drobnege pregleda rezultatov posameznikov in ekip (Tanja Romano, Jaš Farneti/Simon Sivitz Košuta, Loris Mania', Kras namizni tenis, Jadran košarka).

Predsednik OKS Kocijančič je poudaril potrebo po večji vidljivosti športa v zamejstvih v slovenskih medijih. Običajna ugotovitev, ki jo podžiga ljubljansko srečanje. Tradicionalna tiskovna konferenca privablja bolj ali manj stalno število televizijskih kamer, mikrofonov, beležk, registratorjev in njihovih uporabnikov. V medijih smo nato tudi zasledili kak kotiček, namenjen dogodku (izčrpno poročilo STA, člančič v Delu, precej pozornosti na Primorskem). Problem pa je, da bo pri Kocijančičevih lepih besedah najbrž tudi ostalo. Med tekmovalnim letom namreč zanimanja tiska v Sloveniji za uspehe zamejskih športnikov skorajda ni.

HC

Potrata v naši potrošniški družbi

Bogato obložene mize

Viskanju vremenske napovedi sem pred dnevi navsezgodaj naletela na televizijski program z recepti in navsveti. Tokrat je bil govor o Martinovih pojedinih in recepti so polnili mizo in ekran kot za stavo. Seveda je voditeljica oddaje večkrat poudarila, da mora biti na ta dan miza bogato obložena, hrane na pretek, težave prepolnih in že itak močno zgaranih želodcev pa naj bi na koncu večerje lajšale suhe slive. No, dobro nam gre, križi navkljub sem pomislila in se spomnila še sosed, ki ji že kolena klecajo od posledic obilno založene mize in bo morala zaradi tega na operacijo. Seveda se tudi sama spoprijemam s problemom debelosti, kljub temu da imamo pri nas doma en sam večji obrok in da smo zapriseženi vegetarijanci.

Ob bližajočih se praznikih se bo socialni položaj naših izkoriščenih želodcev še poslabšal. Kljub temu da je v Evropi predebelih 23 odstotkov moških, 36 odstotkov žensk in kar ena tretjina otrok in da morajo prizadeti proti svoji volji vsak dan vaditi in telovaditi, nas bodo trgovci tudi letos vabili h grmadi nezdrave, presladke, premasne in zdravju škodljive hrane. In spet bomo sedeli za preobložene mize, posegali po vsakovrstnih zdravilih za lajšanje želodčnih in črevesnih tegob, obdarovali naše najdražje z zloglasnimi "panettoni" in pozabili na tiste, ki se Božiča in praznikov ne morejo veseliti z nami. In ravno

na ta božični dan, ko se bomo mi leno pretegovali ob prepolni mizi in gledali, kako hrana ostaja na krožnikih, bo, tako kot vsak dan, na svetu zaradi lakote umrlo 30 tisoč otrok. Umrli bodo, ne da bi vedeli, kaj je Božič, kakšne so naše prebogat izložbe, kaj sta ljubezen in solidarnost. Umrli



bodo daleč od naših televizijskih kamer in toplih domov, sami, kot umirajo 365 dni na leto. Naši prazniki bodo medtem okrašeni z venci potrate in s prizori obilja, s hrano bomo prepogostokrat ravnali nespoštljivo ter ošabno in jezili se bomo na politike, komaj nam bodo očitali prepolne smetnjake in štruce kruha, ki gledajo iz njih. Pa jih je res videti v smeteh, ni bila laž, kar je izjavil odhajajoči premier, prepo-

gostokrat jih je videti, kako žalostno trohijo med odpadki, medtem ko nekateri sanjajo o njih.

Pa mi je bilo vseeno prijetno prejšnjo nedeljo, ko sem bila na izletu nekje na Hrvaškem in sem kot po navadi stopila v majhno podeželsko cerkev. Na oglasni deski sem prebrala prošnjo novoporočencem in njihovim sorodnikom, naj ne mečejo riža na mladi par in naj ga ne razsipavajo pred cerkvijo. Če jim že ostaja tisti riž, je pisalo, naj pomislijo na milijone ljudi, ki lačni hrepenijo po njem, in naj v duhu krščanstva ravnajo spoštljivo s hrano in raje milostno priskočijo na pomoč tistim, ki jim sreča ni bila tako naklonjena.

Kako lepe, tople besede, sem pomislila, kako globoka resnica sredi puhlih vrednot, ki nas silijo k potratu in potrošništvu. Postalo mi je lepo pri srcu in bila sem vesela tega malega dogodka. Škoda, da sem se uro pozneje ustavila pred bogato restavracijo in z žalostjo v srcu gledala natakcarja, ki je odnašal še na pol polne krožnike. Otroci in odrasli pa so se siti zmrdovali, nekateri malčki so se celo s kruhom igrali in ga raz-

sipavali po mizi. "Pa saj tudi mi vedno naročimo veliko porcijo za ta malega", je neprizadeto rekel prijatelj. "Pa naj pusti, če vsega ne more pojesti. Bogati smo in privoščim mu lepo, brezskrbno mladost". Da, lepo in brezskrbno mladost, na račun tistih seveda, ki smo jim mladost in brezskrbnost ukradli za peščico umazanih dolarjev.

Suzi Pertot

HOKEJ IN LINE

Moška A1 liga: Milano 24 Quanta - Polet Kwins 6:3

NAMIZNI TENIS

Ženska A1 liga: Kras - Siena 3:3

Moška B2 liga: Kras - Este 5:4

NOGOMET

Promocijska liga: Mariano - Vesna 0:1, Kras - Juventina 0:0

1. amaterska liga: Turriaco - Primorec 2:2, Ronchi - Savodnje 1:1

2. amaterska liga: Zarja/Gaja - Breg 1:1, Fiumicello - Primorje 3:2

3. amaterska liga: Aurisina - Mladost 1:0

KOŠARKA

Moška C liga: Vicenza - Bor 59:64, Venezia - Jadran 82:64

Moška D liga: Don Bosco - Breg 59:53, NAB Tržič - Kontovel 72:61, Fogliano - Dom 71:53

ODBOJKA

Moška C liga: FerroAlluminio - Soča 2:3, Sloga Tabor - Prata 2:3, Olympia - Rigutti 2:3, Val - Porcia 0:3

Ženska C liga: Tarcento - Sloga 3:1

Ženska D liga: Bor/Breg - Pordenone 3:1

Širitev na zanimiv in perspektiven trg Primorje ustanovilo podjetje v Libiji

Ajdovsko Primorje je v začetku novembra skupaj z libijsko družbo Nescco ustanovilo mešano podjetje Primanescso s sedežem v Tripoliju. Iz Primorja so sporočili, da bo družba Primanescso s svojimi po-

nudbami že v kratkem začela sodelovati na javnih razpisih, od obsega in vrste pridobljenega dela pa bo odvisno, koliko ljudi iz Primorja bo delalo v Libiji. Poudarili so tudi, da je Libija še posebej zanimiv in perspektiven trg,

saj država veliko vplaga v gradnjo cest, železnic in druge prometne infrastrukture, odpira pa se tudi turizmu in pospešuje stanovanjsko gradnjo, zato se tam trenutno sooča svetovna gradbena operativna. Podjetje Primanescso, ki ga vodi direktor Boštjan Božič, je registrirano za splošna izvajalska dela, gradnjo mostov, cevovodov, vzdrževanje in gradnjo cest, letališč in pristanišč ter za projektiranje, vodenje gradnje in inženiring, pa tudi za elektrotehnična, hidromehanska in geomehanska dela. Poleg Libije se v Primorju spogledujejo tudi s trgi ostalih arabskih dežel, že zdaj pa delujejo v balkanskih državah in državah Vzhodne Evrope, saj je prisotnost na tujih trgih ena od stalnic v strategiji Primorja. Skupina Primorje trenutno izvaja večje gradbene projekte v Srbiji, Črni gori, Bolgariji, Bosni in Hercegovini ter na Hrvaškem. Svoje tehnološke in kadrovske zmogljivosti ter bogate izkušnje na področju gradnje velikih infrastrukturnih projektov pa namerava Primorje v prihodnjih letih na tujem še razširiti, so še sporočili iz ajdovske družbe.

NN



NOVA GORICA Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Največja ovira so trenutno krožišča

V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica je v petek, 14. novembra, potekala slavnostna seja ob 60-letnici delovanja Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Nova Gorica. Slavnostnim besedam in kulturnemu programu je v rotundi gledališča sledilo še odprtje likovne razstave članov društva, v katerem je trenutno

sk pri ljudeh, ki se soočajo z nenadnim poslabšanjem vida oziroma s pojavom slabovidnosti, kar tudi njihovi svojci zelo težko sprejmejo, zato se v društvu močno trudijo za pravičen pristop in rehabilitiranje. Z odnosom lokalne skupnosti so zadovoljni, saj jih podpira vseh 13 občin, novogoriška ljudska univerza jim omogoča razna izo-

voju države, saj je bil pred kratkim sprejet zakon o rehabilitaciji in podobno. V društvu so za člane letos izvedli tečaj prve pomoči ter varnosti v prometu in doma, saj

se jim zdi pomembno, da si člani pridobijo čim več praktičnih življenjskih izkušenj. Na vprašanje, ali je razvoj informacijske tehnologije slepim in slabovidnim olajšal življenje, pa je Miljavec brez pomisleka odgovoril pritrdilno. Kot lep primer je omenil enega od članov društva, ki s pomočjo breilove vrstice, posebne naprave, ki



brazevanja, finančno pa jim pomagajo tudi trije Lions klubi. Po besedah predsednika društva se v zadnjem času kažejo pozitivne spremembe v odnosu do slepih in slabovidnih tudi na ni-

omogoča slepim in slabovidnim uporabo računalnika, brez večjih težav študira in se preživlja s pisanjem člankov in lektoriranjem.

Nace Novak

Do nedavna pozabljeni goriški umetnik Anton Laščak beg, sakralni arhitekt

Pomemben del stvaritev goriškega arhitekta Antona Laščaka predstavlja tudi njegova sakralna umetnost. Ne le, da je načrtoval dve goriški cerkvi. V Kairu so postavili njegovo pravoslavno cerkev in vanjo pokopali egiptovskega predsednika vlade. V čast Mariji Svetogorski pa je zložil celo skladbo in jo v Egiptu natisnil.

Goriški arhitekt slovenskega rodu Anton Laščak (Antonio Lasciac) je dolga desetletja ustvarjal v Egiptu, kjer je postal dvorni kraljevi arhitekt. Bil je eden od najpomembnejših ustvarjalcev neoislamizma v umetnosti, ki je nastal po vzoru evropskih neoklasicističnih umetnostnih slogov. Njegovo delo je v zadnjih letih dobilo svoje priznanje na obeh straneh meje, posebej z letošnjim začetkom del za obnovo vile Ra-

fut (1888), je v večnem mestu ustvaril načrta za dve goriški cerkvi. Takrat je goriški knez nadškof Alojzij Matija Zorn občinskemu svetu predal prošnjo s 1500 podpisi za novo cerkev na nekdanjem pokopališču. Razpisan je bil natečaj in prijavil se je tudi Laščak: zamislil si je cerkev z dvema zvonikoma in kupolo. Slog je bil kombinacija neogotike in neoromanike, v nekaterih podrobnostih pa spominja na pravoslavno in orientavno arhitekturo. Triosno fasado je zasnoval iz belega kamna in rdeče opeke. Načrt za cerkev Srca Jezusovega (1892) ni bil uresničen zaradi previsoke cene. Jezuitski arhiv v Gorici hrani samo fotografijo risbe fasade, drugih načrtov pa ni ohranjenih. Cerkev so potem zgradili kasneje, po načrtih Maksa Fabianija.

V tem rimskem obdobju si je za-



Pravoslavna cerkev v Butrosiji v Kairu (foto Tino Mamić)

mestom je še ena zanimiva podrobnost. Na urbanističnem načrtu za ureditev Gorice (1905) je v kotu narisal podobo Kristusa na križu z napisom "Križali so me". Kaj je s tem mislil? Ali gre za simbol "trpljenja" "neodrešenih" Italijanov v Gorici (kljub povsem slovenskim koreninam je Laščak simpatiziral z iredentizmom), ki je takrat bila del Avstro-Ogrske? Ali mogoče celo za slutnjo krvave

Cerkev z okolico je dobila ime El-Butrosia po naročniku, Butrosu Galiju paši (1846-1910), dedu nekdanjega generalnega sekretarja Združenih narodov Butrosa Butrosa Galija (mimogrede, vzgajala ga je aleksandrinka), ki je bil predsednik sveta ministrov egiptovske vlade. Po njegovi smrti v atentatu so svojci sklenili postaviti votivno cerkev z družinsko grobnico in angažirali Laščaka.

Pred vhomod v cerkev z dvema visokima zvonikoma sta dva zaporedna križna hodnika, atrija s stebriščem, po vzoru starokrščanskih cerkev. Kot v starodavnih triladijskih bazilikah v Ogleju in Gradežu dve vrsti stebrov ločujejo nižji stranski ladji od glavne. Streha je dvokapna, ostreže lese- no. Za glavnim oltarjem je polkrožna apsida, ki tradicionalno zaključuje stavbo. Notranjost je zelo skrbno in natančno izdelana, vključno s prižnico in baldahinom nad glavnim oltarjem. Točno pod oltarjem je družinska grobnica Butrosa Galija.

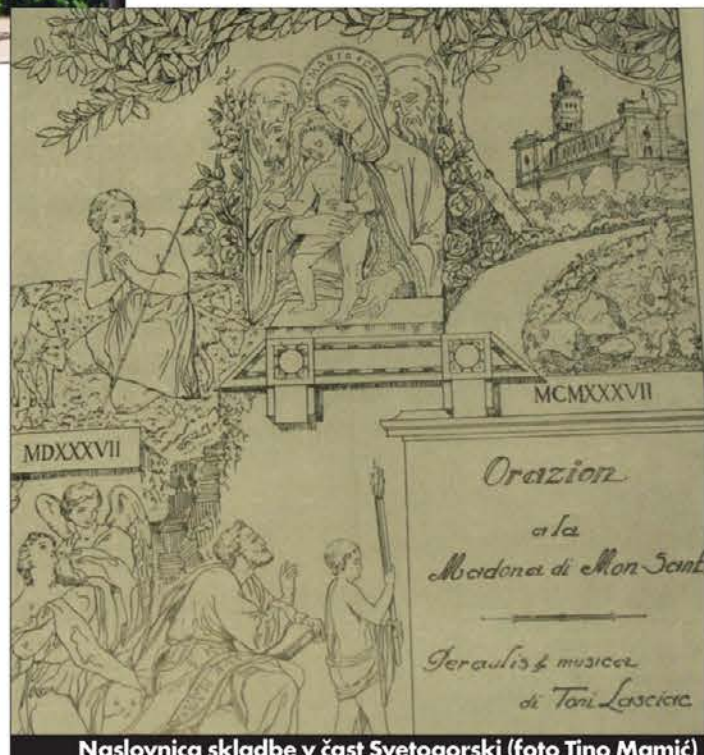
Laščakova sakralna umetnost je del takratne italijanske arhitekturne smeri, ki bi jo lahko imenovali kolonialistično, saj je izražala ne le verski čut, ampak tudi politične želje države z ambicijo postati velesila. Italijanske zahteve po življenjskem prostoru in sklicevanje na nasledstvo Rimskega imperija so sprožile osvajanje kolonij, kar je eden od vzrokov za obe svetovni vojni. Po vsem vzhodnem Sredozemlju so italijanski arhitekti gradili veličastna svetišča, ki so se večinoma

zgledovala v stari umetnosti. Dodatni razlog, da se je Laščak beg zgledoval pri starokrščanski umetnosti, pa je verjetno tudi dejstvo, da takrat še ni bilo delitve na pravoslavje in katolištvo. Cerkev je tako dobila še ekumensko razsežnost.

Antični Heliopolis je danes del Kaira med središčem in letališčem, kjer je veliko modernih

rimski papež v ekumenskem duhu vrnil relikvije koptom.

Hvalnica Svetogorski
Laščak je bil vsestranski umetnik. Tudi pesnik (veliko lepih verzov v furlanščini je posvetil Gorici) in skladatelj. V čast Svetogorski Mariji je ob štiristoletnici prikazovanj (1837) zložil hvalnico "Orazion a la Madona di Mon-Sant", ki je bila natisnjena v Kairu. Kot uvod v štiriglasno skladbo je skiciral svetogorsko podobo, pastirico in baziliko, na novo postavljeno nekaj let prej, podpisal pa se je kot Toni Lasciac. Skladbo so v celoti ponatisnili v najpomembnejši knjigi o arhitektu, ki jo je napisal mladi goriški arhi-



Naslovnica skladbe v čast Svetogorski (foto Tino Mamić)

mestnih četrti. Do cerkve je kar težko priti, saj kairski taksisti imen ulic ne poznajo, še manj pa lokacije krščanskih cerkev. Pisca teh vrstic je tjakaj pripeljala šolska sestra Kristina Bajc, Ajdovka, ki jo poznajo tako ob Nilu kot ob Soči. V El-Butrosii, ki je danes središče egiptovskih kristjanov, je Laščakovo cerkev "prerasla" veliko večja, največja koptska cerkev na svetu. Kot zanimivost naj omenimo, da je v slednji tudi kapela z grobnico relikvij evangelista sv. Marka. Svetnikovo glavo so namreč v Aleksandriji ukradli Benečani (828), ki so pod "patronatom" sv. Marka osvajali Sredozemlje. Šele leta 1968 je

tekt Marco Chiozza (Antonio Lasciac – tra echi secessionisti e suggestionisti orientali, 2005). Na jesen življenja se je Laščak vrnil v rodno Gorico (nazaj v Kairo se je devetdesetleten odpravil dva meseca pred smrtjo), kjer je na ulici IX. avgusta 7 preživel vojno. Septembra 1944 je ob smrti grofa Carla Coroninija Cronberga njegovi hčeri poslal sozhalno pismo in priložil podpisan notni zapis Ave Maria.

Kot zgodovinar kakovosti skladb ne morem ocenjevati. Mogoče pa bi bilo dobro, da bi si skladbi ogledali glasbeniki in ju celo oživili?

Tino Mamić



Laščak je svojo rezidenco postavil pod kostanjeviški samostan, kamor je hodil kot otrok (foto Tino Mamić)

Neuresničeni načrti za goriški cerkvi

Arhitekt, ki si je s svojim delom v deželi ob Nilu prislužil plemiški naziv beg, je bil globoko veren. O tem priča tudi grafološka analiza njegovega rokopisa, ki poleg vernosti kaže, da je prevzemal celo vlogo demiurga; torej se je celo vzpenjal nad Boga Stvarnika. Ko je prišel iz Egipta nazaj v Italijo

misli tudi novo fasado za domačo cerkev sv. Roka (1894) v goriškem Podturnu, vendar je ideja ostala na papirju. Tudi o tem se je do danes ohranila le ena risba, in sicer fasada, ki je bila objavljena v dunajski reviji Der Architect. V njej je združil različne sloge, med katerimi prevladujejo zgledi pozne toskanske romanike.

V povezavi z njegovim rojstnim

svetovne vojne s soško fronto, ki je izbruhnila deset let kasneje? **Votivna cerkev za Butrosa Galija**
V obdobju, ko je kot dvorni arhitekt egiptovskega kralja dosegel vrh svoje kariere, je po naročilu za predsednika egiptovske vlade izdelal načrt pravoslavne koptske cerkve svetih apostolov Petra in Pavla v Abasiji, v kairskem antičnem predmestju Heliopolis.

pa je seveda potekal tam. V Sombotelju so izvajalci nastopili pri sv. maši v cerkvi sv. Martina. Tam so med verskim obredom Doberdobci ob spremljavi predstavili latinsko mašo sv. Martina, ki jo je uglasbil skladatelj Štefan Mauri. Po maši je najprej nastopil baritonist Zdravko Perger; publiki je predstavil drugo Maurijevo stvaritev, ki je nastala v sklopu

odprtja kulturne poti sv. Martina. Zadnji del koncerta je ponovno oblikoval MePZ Hrast s koncertnim programom, ki je vključeval nabožne polifonske stvaritve vse od nemške romantike do pravoslavne liturgije in novjših modernih stvaritev izpod peresa sloveskih skladateljev. Posebna pozornost je bila posvečena tudi goriškemu skladatelju Stanku Jericiju ob 80-letnici njegovega rojstva. Isti program so izvajalci ponovili tudi dan za tem, 26. oktobra, v Monoštru, mestecu na slovensko-avstrijsko-madžarski tromeji.

Le dober teden po madžarskem gostovanju je bil glasbeni večer premierno predstavljen tudi v Sloveniji. KD Poslanstvo sv. Martina je namreč organiziralo še koncert v prestižnem "Koncertnem prostoru": v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja. Pred polno ljubljansko stolnico so MePZ Hrast, baritonist Zdravko Perger, organist Gregor Klančič in violinistka Katarina Jurca tudi domači publiki predstavili delo Štefana Maurija in tako zaokrožili projekt, ki se je začel že pred meseci v Franciji.

AC

V madžarskem Sombotelju in ljubljanski stolnici sv. Nikolaja MePZ Hrast zaključil gostovanja po poteh Sv. Martina

MePZ Hrast je v zadnjih mesecih skupaj s KD Poslanstvo sv. Martina izpeljal projekt ob odprtju Kulturne poti sv. Martina, ki povezuje madžarski Sombotelj in francoski Tours, svetnikova kraja rojstva in smrti. Po juliskem gostovanju v Toursu, kjer je sv. Martin zakopan, so se konec oktobra Doberdobci odpeljali na Madžarsko, kjer so ponovili francoski koncert. Tretja ponovitev glasbenega večera je bila še v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani v začetku novembra.

Tudi tokrat so z doberdobski mi pevci na potovanje odšli posebni gosti, ki so prav tako oblikovali pester glasbeni spored: baritonist Zdravko Perger je oblikoval pevski izsek, ki je prikazoval življenje sv. Martina, za instrumentalno spremljavo pa sta poskrbela violinistka Katarina Jurca in organist Gregor Klančič. Z nastopajočimi je bil vedno prisoten tudi skladatelj Štefan Mauri, ki je uglasbil latinsko mašo, ki jo je izvajal doberdobski zbor, in tudi kantato Meč, ki deli v iz-

vedbi baritonista Zdravka Pergerja.

Na Madžarskem so se pevci mudili 25. in 26. oktobra. Šlo

je za dvodnevno gostovanje, ki ni vključevalo samo rojstnega kraja sv. Martina. Najpomembnejši del glasbenega potovanja



Štandrež

Ob praznovanju zavetnika sv. Andreja se bodo v Štandrežu pri Gorici zvrstile številne prireditve. V nedeljo, 23. t. m., bo ob 16. uri v župnijskem domu predstava klavnov za otroke in odrasle. Dne 24. t. m. bo ob 20.30 v župnijskem domu Marko Rijavec govoril mladim na temo Saj sem veren, toda... Dne 25. t. m. bo ob 20. uri srečanje o sv. Pavlu, 26. t. m. bo ob 20. uri predstavitev Kluba za alkoholike, 27. t. m. ob 20. uri srečanje o Soči in okolju. V petek, 28. t. m., bo ob 12. uri v župnijskem domu gledališka predstava za otroke, ob 18. uri v cerkvi spovedovanje, ob 20. uri svetopisemski večer ob Trubarjevem letu (gosta Janko Krištof in Andrej Feinig). Dne 29. t. m. bo ob 9. uri v župnijskem domu izdelovanje adventnih vencev, maša ob 19. uri. V nedeljo, 30. t. m., bo maša ob 10. uri vodil p. Silvin Kranjc, rektor z Brezji, ob 10.50 na trgu podelitev šestega Klasa; ob 11. uri maša, ob 16.30 večernice, ob 17. gledališka predstava z družabnostjo. V torek, 2. decembra, bo MePZ Štandrež ob 20.30 v župnijski cerkvi še enkrat predstavil Jericijevo sekvenco Stabat Mater.